COMMENTARII DE REBVS IN SCIENTIA NATVRALI ET MEDICINA GESTIS.

VOLVMINIS XIX PARS IV.

LIPSIAE MDCCLXXIV.

APVD IOH. FRIDERICVM GLEDITSCH.

Venduntur etiam

Amstelodami apud I. Schreuder, Londini apud Io. Nourse, Parisiis apud Briasson, Venetiis apud I. B. Pascali, Patauii apud Io. Manfré, Holmiae apud L. Saluium.

I.

Hiſtoire de l'Académie Royale des Sciences. Année 1769. Avec les Mémoires de Mathématique et de Phyſique, pour la même Année, tirés des Regiſtres de cette Academie. à Paris, de l'Imprimerie Royale 1772. 4. mai. 4 Alph. 8. pl. tab. aen. 9.

h. e.

Hiſtoria academiae regiae ſcientiarum anni 1769 cum commentariis mathematicis et phyſicis ad eundem annum pertinentibus etc.

In obſeruàtionibus phyſicis, hiſtoriae huius anni inſertis, relatum legimus: hominem, in fodina lithanthracum inter materiem ruinarum incluſum, per tres dies duasque noctes vixiſſe et cum inſigni labore per ruinas has ſibi viam ad locum, vbi commodius reſpirare poterat, paraſſe, viuumque protractum fuiſſe. Porro in inſula, *Isle de France* dicta, planta reperta eſt, cuius ſuccus ſi induratur in reſinam mutatur ei ſimilem, quam reſinam elaſticam ſeu barbarico nomine *Caoutchac* vocant, de qua iam plures obſeruationes aliis commentariorum academiae regiae voluminibus inſertae ſunt et quae in Cayenna tantum hucusque inuenta eſt *).

Hiſt. p. 15.

Oo 2 Tres

*) vid. *Hiſt. de l' Acad.* a. 1751 p. 17. vid. comm. Vol. VI. p. 25. *Hiſt.* 1763 p. 49. comm. Vol. XVI. p. 467.

Tres lapides, quos cum fulgure diuerſis in locis delapſos eſſe relatum eſt, ad Academiam transmiſſi et inter ſe comparati, ſimiles ſibi ratione coloris et fabricae erant, omnesque chemice examinati ferri ſulphurisque veſtigia oſtendebant. Cl. DVTOVR in tripelae lamellis phytotypolithos foliorum diuerſarum plantarum et arborum reperit, quod ſententiam b. LVDWIGII, in opere *de terris muſei Regii* propoſitam aliorumque confirmare videtur, qui terram Tripolitanam vegetabilis proſapiae eſſe et ex vegetabilibus putrefactis oriri autumant. Margarita, e mytulo extracta, nuclei loco habebat lapillum aliquem vulgarem, qui cruſta, quae margaritae colorem continebat, obducebatur. Cl. MORAND terram deſcribit, quae, ſi aeri exponitur, coeruleum colorem acquirit et cum terra illa Saxonica Eckardsbergenſi aliisque bene multis ab Auctoribus deſcriptis conuenit, et ex qua chemice examinata ferrum extrahitur: quapropter ſimiles terrae a nonnullis pigmenti Berolinenſis natiui nomine inſigniuntur *).

p. 42. In *obſeruationibus anatomicis* Cl. HOVSSET refert, ſe inſignem multitudinem minorum calculorum biliariorum, imo calculum ſatis magnum in cadaueribus aegrotorum reperiſſe, qui, dum viverent, nunquam de dolore, vel alio ſymptomate, quod calculi eiusmodi praeſentiam indicare po-
p. 43. tuiſſet, conqueſti eſſent. Cl. HOVTTVYN morbum cuiusdam medici enarrat, qui ſucceſſu temporis in vno eodemque oculo gutta ſerena, cataracta, ophthalmia, haemorrhagia et atrophia
p. 45. oculi affectus eſt. Dux quidam militum leui amentia

p. 467, et *Mémoir.* 1768 p. 209. comm. Vol. XVIII. p. 90.

*) vid. Philoſ. Transact. Vol. LVIII. p. 181. comm. Vol. XVII. p. 393.

amentia affectus, insigni animi commotione accedente, sibi ipsi persuasit, se imperatorem vel principem esse, omnesque, qui ad eum accedebant, etiam magnatum vel regum titulis cohonestauit. Tandem per quadraginta sex dies omnem victum plane respuit et solam aquam bibit, cuius tamen singulis cyathis aliquot guttas spiritus seminum anisi instillabat. Durante vero hoc ieiunio, sensim mentis sanitatem recuperauit, omnesque amicos agnouit. Die tandem ieiunii sui quadragesimo septimo ipse cibum, quem antea respuerat, desiderauit, eoque caute dato, quidem quoad vires corporis refocillatus est, sed corporis sanitate redeunte in pristinam quoque amentiam sensim sensimque iterum incidit.

Vltima obseruatione probatur, mulos non semper, licet hybrida sint animalia, infoecundos esse, exemplo mulae grauidae, quae lapsu in terram laesa pullum abortiuum edidit. p. 47.

In *obseruationibus chemicis* Cl. CADET singulare phaenomenon chemicum enarrat, quod ipse obseruauit. Cum enim solutionem quandam mercurii in acido nitroso cum spiritu vini rectificato misceret, ac postea mixturam hanc destillationi subiiceret, residuoque in retorta relicto alcalinam basin salis marini seu alcali minerale, ac vegetabile quoque alcali, salem scilicet tartari fixum adderet, iterumque destillaret, spiritum alcalinum volatilem, sal alcali volatile et oleum bituminis odore impraegnatum obtinuit. p. 66.

Cl. COTTE in *obseruationibus botanicis* refert: se *triticum* quoque *cornutum* (*froment ergoté*) obseruasse, quo morbo secale tantum affici vulgo autumant. p. 77.

 Cum

p. 151. Cum inter elogia membrorum academiae regiae, hoc anno demortuorum, elogium quoque reperiatur Ill. FERREIN, tot laboribus anatomicis aliisque de re medica optime meriti, gratiſſimum fore Lectoribus noſtris putamus, ſi praecipua vitae Ill. huius viri momenta breuiter indicemus:

ANTONIVS FERREIN natus eſt *Freſpechii* prope *Agen* die 25 octob. 1693. Patrem habuit ANTONIVM ex illuſtri ſatis familia ortum, matrem vero FRANCISCAM D'ELPRAT. A parentibus primo patribus Societatis Ieſu traditus in eorum collegio, quod *Ageni* tunc temporis florebat, tam laetos ſtudiorum fecit progreſſus, vt a. 1713 in vrbem *Cahors* ſe conferre ibique altioribus ſcientiis operam dare poſſet. Patris quidem voluntate incitatus iurisconſultorum lectionibus intererat; ſimul vero theologorum medicorumque ſcholas frequentabat, cum, qualem potiſſimum ſtudiorum partem ſibi in poſterum excolendam ſumeret, adhuc dubitaret.

Tandem innatus mathematicarum ſcientiarum amor eum ad lectionem egregii BORELLI *de motu muſculari* libri, eaque ipſa, cum ſine anatomes cognitione hic liber non a Noſtro intelligi poterat, ad anatomicorum ſcholas impulit, effecitque, vt medicae artis ſtudio ſe totum conſecraret. Monſpelium itaque ſe contulit, ibidemque ſub Cel. VIEVSSENS et DEIDIER egregios fecit in arte medica et anatome inprimis progreſſus. Maſſilii deinde per aliquod tempus commoratus anatomen chirurgos ibi docuit; Monſpelium vero redux gradum Doctoris in hac academia cepit, profeſſoris tamen munus, quod a. 1731 et 1732 petiit, obtinere non potuit. Hinc Lutetiam Pariſinorum profectus, exercitus Italici medicus factus noſoco-

miorum

miorum militarium in Italia curam in se suscepit; eaque in longe meliorem ordinem redegit. A. 1736 in facultatem medicam Parisiensem receptus, et a. 1741 academiae regiae membrum factus est. A. 1742 munus professoris medicinae et chirurgiae in collegio regio obtinuit. A. 1751 Cel. WINSLOW, senio confecto, in munere professoris anatomiae in horto regio (*jardin-royal*) adiungebatur, ab eoque tempore non in anatome solum excolenda et docenda, sed et in morborum curatione omne studium impendebat. Tandem d. 28 februar. 1769 apoplexia correptus anno aetatis septuagesimo sexto obiit. Si theses nonnullas excipias, sub eius nomine publicatas, nihil ipse, praeter plures egregios commentarios, academiae Parisiensis commentariis insertos, et a nobis suo loco indicatos edidit.

Commentarii ipsi sequentes doctrinas explicant:

1) *Commentarius de motu siderum in longitudinem et latitudinem*; auctore Cl. CASSINI DE THVRY. p. 1.

2) *Noua constructio machinae, qua pannorum bombycinorum superficiei vndularum figurae inducuntur* (machine propre à moirer les étoffes de soie); auctore Cl. DE VAVCANSON. p. 5.

3) *Commentarius de motu Arcturi in ascensionem rectam apparentem et de vera longitudine solis per seriem obseruationum habitarum ante et post solstitium aestiuum, ad inde deducendos errores tabularum pro tempore apogaei et pro* 3 iun. 1769; auctore Cl. LE MONNIER. p. 14.

 4) Ob-

p. 24. 4) *Obseruationes in libellum: de vero loco solis d. 3 iun. 1769 tempore apogaei et positione Arcturi in ascensione recta, longitudine et latitudine, praelectum* a Cl. CASSINI DE THVRY *in nouissimo academiae conuentu*; auctore EODEM.

p. 25. 5) *Commentarius de inclinatione satellitis Iouialis tertii*; auctore Cl. MARALDI.

p. 29. 6) *Occultatio stellae μ geminorum a luna* d. 11 apr. 1769 *una cum obseruationibus distantiae stellarum α et β geminorum*; auctore Cl. LE MONNIER.

p. 31. 7) *Examen quaestionis, num species plantarum mutentur, vel nouae species formentur? in quo noua quoque circa hanc rem experimenta communicantur.* Auctore Cl. ADANSON. Iam anno huius seculi decimo nono Cl. MARCHANT occasione duarum nouarum, vt sibi videbantur, specierum *Mercurialis*, sponte in horto natarum, nouas plantarum forte species oriri posse proposuit *). Neglectam hanc obseruationem iterum excitauit Ill. LINNAEVS occasione *Peloriae*. Hanc enim non solum vt nouam, ex *Linaria* ortam plantam considerat, plantasque hybridas, si puluere antherarum vnius speciei semina alterius foecundentur, oriri posse autumat; sed et plura eiusmodi plantarum exempla tum in dissertatione *de Peloria*, tum in ea, quae *de plantis hybridis* inscribitur **), adduxit: quam sententiam et GMELINVS ***) et alii plures

*) vid. *Mém. de l'Acad.* 1719. p. 57. Describitur vero ibidem: *Mercurialis foliis capillaceis* et alia species, quam Cl. MARCHANT *Mercurialem foliis in varias et inaequales quasi lacinias dilaceratis* vocat.

**) vid. Diss. *de Peloria* Vol. I. *Amoen. Acad.* no. 3. et Diss. *de plantis hybridis* Vol. III. Amoen. no. 32. comment. Suppl. I. p. 91. 99.

***) *de sexu plantarum.* Petropol. 1760. 4to.

res ſequuntur. Iam vero Cl. ADANSON hoc commentario non argumentis tantum, ſed experimentis potiſſimum confirmat: *Mercurialis* nouas ſpecies, a MARCHANTIO deſcriptas, et *Peloriam* aliasque hybridas omnes non ſpecies eſſe conſtantes, ſed vt monſtroſas tantum varietates conſiderari debere, cum temporis ſucceſſu in eam, vnde ortae ſint, ſpeciem, iterum mutentur. *Hordeum ramoſum* *) et *Tritici* ſpecies, quam *blé de miracle* vocant, nec non *Fragariae* varietas *foliis ſimplicibus*, quas plantas Cl. ADANSON ipſe coluit et examinauit, ſimilia phaenomena oſtendunt. Ex quibus omnibus colligit: plantas hybridas monſtroſas, tantum varietates eſſe et cultura temporisque ſucceſſu in priores ſpecies iterum mutari, ac auxilio foecundationis externae ex ſpeciebus proxime cognatis, nouas quidem eiusmodi varietates oriri poſſe; ſed eas non ſpecierum verarum nomen mereri, cum ſpecierum transmutatio non magis in vegetabili, quam in animali regno locum habeat.

8) *Commentarius de cometa* anni 1769; auctore Cl. DE LA LANDE. p. 49.

9) *Obſeruationes duarum eclipſium lunarium, quae anno* 1768 d. 30 iun. *mane et* d. 23 dec. *veſperi conſpicuae fuerunt*; auctore Cl. MARALDI. p. 59.

10) *De eclipſi lunari viſa Caſtellione* (Châtillon) d. 23 dec. 1768 *e turri* Ill. *Ducis* DE CROY; auctore Cl. LE MONNIER. p. 61.

11) *Obſeruatio eclipſis lunaris* d. 23 dec. 1768 *et lunae in meridiano*; auctore Cl. DE LA LANDE. p. 63.

Oo 5 12) *Ob-*

*) Hiſt. de l'Acad. 1764 p. 77 et 1765. p. 50. vid. comment. Vol. XVII. p. 254.

p. 65. 12) *Obseruatio phasium quarundam eclipseos lunaris* d. 23 dec. 1768; a Cl. DE FOVCHY.

p. 66. 13) *Nouae disquisitiones circa naturam bilis*; auctore Cl. CADET. De prioribus Cl. Auctoris cum bile humana et bouina institutis experimentis iam alio loco ad Lectores retulimus *). Nouorum vero horum experimentorum occasionem ei praebuit Dissertatio inauguralis Cl. IOANNIS MICHAELIS ROEDERERI *experimenta circa naturam bilis sistens*, Argentorati, anno huius seculi sexagesimo septimo sub praesidio Ill. SPIELMANNI defensa **), in qua asseritur: bilem acidum continere et ab ea lac coagulari. Noua hinc experimenta instituit, quibus ea, quae ROEDERERVS asseruit, refellit, bilemque saponem alcalinum esse confirmat. Acidum, quod ROEDERERVS in experimentis suis obseruauit, fermentationis forte acidae spontaneae effectus erat, quae gelatinosae bilis parti debetur, et lac quoque a ROEDERERO adhibitum, iam acescentem naturam acquisiuerat.

p. 73. 14) *Disquisitio de calculo integrali*; auctore Cl. D'ALEMBERT.

p. 147. 15) *Obseruationes oppositionis Iouis* d. 8 maii, *transitus Veneris per solem* d. 3 iun. *et eclipseos solis* d. 4 iun. 1769; auctore Cl. IEAVRAT.

p. 153. 16) *Commentarius de necessitate reducendi ex cupellis eam argenti puri partem, quam semper in cupellatione retinent*; auctore Cl. TILLET. Cum cupellationis ope quantitas argenti et cupri in massa quadam

*) Mém. de l'Acad. a. 1767 p. 471. comment. nostr. Vol. XVIII. p. 84.

**) vid. comm. nostr. dec. II. suppl. II. p. 259.

quadam reperiundi determinetur et ſemper cupellae $\frac{1\frac{1}{7}}{100}$, vel $\frac{1\frac{1}{12}}{100}$ partem argenti retineant, Cl. Auctor probat, poſſeſſores huius maſſae, cum pretium eius ad quantitatem argenti in cupellatione reperti determinetur, inſignem inde iacturam facere, omninoque optandum eſſe, vt ipſa haec argenti portio, quae cum plumbo retinetur, cum eo ipſo quoque educatur et reducatur.

17) *Obſeruationes tranſitus Veneris per diſcum ſolis, habitae coram Rege Galliae in* Caſtello St. Huberti *ſub latitudine* 48° 43′ 23″; auctore Cl. LE MONNIER. p. 187.

18) *Commentarius de natura ſerierum infinitarum, de extenſione ſolutionum ex iis prouenientium, et de noua methodo approximationis pro aequationibus differentialibus omnium ordinum*; auctore Ill. Marchione DE CONDORCET. p. 193.

19) *Obſeruatio tranſitus Veneris per diſcum ſolis, habita in obſeruatorio regio* d. 3 iun. 1769; auctore Cl. CASSINI DE THVRY. p. 229.

20) *Commentarius de collapſu, quo nonnunquam partes montium, aut alia edita loca corruunt, et de remediis, quibus occurri huic malo et caueri plerisque ſub conditionibus poteſt.* Auctore Cl. PERRONET. Praemittuntur obſeruationes, quale ſolum aptiſſimum ſit oneri ferendo, qualisque ſitus ad firmitatem maxime faciat. Determinatur ope anguli frictionis et experimentorum, tum demum baſin fundamentum aliquod firmum et ſtabile eſſe, ſi accliuitas eius ad planum horizontale ſub angulo non maiore $4^{\circ}\ 33\frac{1}{2}'$ inclinata ſit; molem lapidum vero non ante collapſuram, quam eius p. 233.

accliuitas

accliuitas angulum 39—40 graduum ſuperauerit. Suadet igitur Cel. Auctor, vt in exſtruendis aedificiis diligenter loci ſitus et ſoli natura exploretur, euitenturque loca, ob accliuitatem, aut arenae copiam periculoſa. Narrat denique exempla nonnulla aedificiorum et aggerum, ad vias publicas muniendas inſtructorum, qui ruinam aut dederant, aut minati erant, refertque, quae remedia ſingulis in caſibus ſint adhibita.

p. 245. 21) *Obſeruatio ingreſſus totalis Veneris in diſcum ſolis, habita in obſeruatorio regio* d. 3 iun. 1769 et *eclipſeos ſolis* d. 4 iun. *eiusdem anni matutino tempore, facta* a Cl. MARALTI.

p. 247. 22) *De curua, quae a globis e tormento bellico aut mortario eiaculatis deſcribitur, habita ratione reſiſtentiae aeris*; auctore Ill. DE BORDA.

p. 272. 23) *Commentarius de terra Tripolitana ſeu Tripela*; auctore Cl. FOVGEROVX DE BONDAROY. Enarratis praecipuis auctorum de natura et origine tripelae ſententiis, ex iis, quae in variis locis, vbi haec terra effoditur, obſeruauit, concludit: pertinere eam ad argillam, ſeu ſchiſtum argillaceum eſſe igne ſubterraneo calcinatum.

p. 278. 24) *Commentarius de principiis mechanices*; auctore Cl. D'ALEMBERT.

p. 287. 25) *Commentarius de ſtructura et vſu vrachi in hominibus*; auctore Cl. PORTAL *).

p. 297. 26) *Nouae methodi analyticae computandi eclipſes ſolares* etc. *Commentarius VII*, quo *aequatio-*

nes

*) vid. *Verhandl. in the Holland. Maatſchappye* Vol. XII. p. 1. comment. Vol. XVIII. p. 579.

nes prioribus commentariis demonstratae ad solutionem permultorum problematum astronomicorum adhibentur; auctore Cl. DE SEIOVR.

27) *Obseruatio transitus Veneris per solem habita* Parisiis d. 3 iun. 1769 *in obseruatorio collegii Mazariniani*; auctore Cl. DE LA LANDE. p. 417.

28) *Obseruatio eclipseos solaris* d. 4. iun. 1769; auctore EODEM. p. 426.

29) *Commentarius de relatione diuersae densitatis spiritus vini ad diuersos gradus bonitatis eius* (force), *unde modus certus indicatur exacte cognoscendi qualitatem et bonitatem spiritus vini*; auctore Cl. BRISSON. Notum est, Cl. REAVMVR in praeparatione thermometrorum obseruasse, spiritum vini et aquam, si inter se commisceantur, iam minus occupare spatium, quam antea occupauerant: itaque vnum horum liquorum alterum penetrare et ab eo recipi *). Iam Cl. BRISSON phaenomeni huius caussam disquirens plura experimenta instituit, quo, vtrum aqua spiritum vini, an hic aquam penetraret, cognosceret, simulque leges, ad quas haec penetratio et specificae grauitatis et densitatis augmentum fieret, determinaret. Experimenta vero haec docent: spiritum vini aquae affusione densiorem fieri quidem, sed non pro ratione aquae admistae. Densitas enim eius in initio semper augetur, vsque dum anaticae partes aquae et spiritus sibi mixtae sint; si vero vltra hoc saturationis, vt ita dicam, punctum ei aliqua portio aquae affunditur, densitatis augmentum cessat. Porro Cl. BRISSON vidit: spiritum et aquam se inuicem penetrare quidem, sed ita, vt duae tertiae partes aquae spiritum p. 433.

*) vid. Mém. de l'Acad. 1733. p. 18.

ſpiritum et vna tantum tertia pars ſpiritus aquam penetret, quod non omnes partes aquae homogeneas eſſe probat. In fine huius commentarii Noſter rationem explicat, qua diuerſa ſpiritus vini denſitas aërometri Fahrenheitiani ope determinari poſſit.

p. 453. 30) *Ratio ſummam ducendi e ſeriebus, quarum termini ſunt aequales potentiae ſinuum aut coſinuum, quorum arcus ſunt in progreſſione arithmetica*; auctore Cl. BOSSVT.

p. 467. 31) *Commentarius de inſectis, in quorum cadaueribus plantae naſcuntur.* Auctore Cl. FOVGEROVX DE BONDAROY. *Muſcam vegetantem*, vt vocant, in America reperiundam ex Cll. WATSON et HILL deſcriptionibus iam alio loco indicauimus *). Cl. vero FOVGEROVX hic oſtendit inſecta, quibus hae plantae innaſcantur, potiſſimum cicadarum chryſalides eſſe, earumque plantarum plurimas ad clauariae genus pertinere. Vidit tamen cicadarum ipſarum et laruarum quoque nonnullarum cadauera, huic clauariae vel fungi aliqua ſpeciei ſedem praebere, ac ſuſpicatur, *plantam vermem* (plante ver) Sinenſem, ab Ill. DE REAVMVR (Mém. de l'Acad. 1733 p. 302) deſcriptam, etiam ſimili plantae originem debere.

p. 477. 32) *Determinatio generalior effectus, qui a rotis aquae impulſu motis producitur*; auctore Cl. BOSSVT.

p. 498. 33) *Comparatio obſeruationum tranſitus Veneris in America inſtitutarum, cum iis, quae in ſeptemtrionalibus Europae locis habitae ſunt*; auctore Cl. LE MONNIER.

34) *Ra-*

*) Phil. Tranſact. Vol. LIII. p. 271. comm. noſt. Vol. XIII. p. 624.

Ramos asperae

aſperae arteriae duos, qui dextrum ſiniſtrumque pulmonem adeunt, diuerſae eſſe magnitudinis et longitudinis Cl. Auctor demonſtrat, cum dexter $\frac{1}{4}$ craſſior ſiniſtro, ille vero $\frac{1}{5}$ longior dextro ſit. Siniſter quoque obliquius deſcendit dextro et magis verſus dorſum inclinatur. Haec differentia, quam Ill. HALLERVS tamen iam indicauit, ſi SENACI figuram excipias, a nullo anatomico delineatur. In infantibus, qui nondum reſpirarunt, haec differentia adhuc maior eſt; in reſpiratione vero angulus, quem ramus cum trunco format, rectior fit et magis verſus anteriora attollitur, ſimul quoque plica, quae interius ad originem rami eſt, quodammodo deletur. Ex his omnibus vero cognoſcitur, aortam, quae cum ramo ſiniſtro coniuncta eſt, inſignem in reſpiratione preſſionem experiri, eamque contra, ſi morboſe dilatetur, aſperae arteriae ramum quoque comprimere. Ipſa vero haec preſſio, quae in fetu, qui nondum reſpirauit, adhuc maior eſt, et reſiſtentia, quam anguſtia et obliquitas rami ſiniſtri aëris ingreſſui ſub prima reſpiratione opponunt, efficit, vt in hac ipſa prima reſpiratione pulmo dexter ſiniſtro prius aerem recipiat. Hinc pulmo dexter aquae innatare, ſiniſter vero fundum vaſis petere poteſt: quod Auctor Cl. pluribus obſeruationibus confirmat, ita, vt ad hanc diuerſitatem omnino in medicina forenſi attendendum ſit.

p. 558. 43) *Obſeruationes botanico-meteorologicae in arce Denainvilliers* a. 1768 *factae* a Cl. DU HAMEL.

p. 589. 44) *Deſcriptio furni maioris* a. 1755 *ad depurationem cupri in officinis fuſoriis fodinarum* de Cheiſſey *exſtructi*, auctore Cl. IARS.

II. La

II.

La Murio-métrie. Inſtruction nouvelle ſur le ver à ſoie; ſur les Plantations des Muriers blancs, les Filatures et le moulinage des ſoies. Ouvrage mêlé de Réflexions neuves, et qui paroiſſent dignes de l'attention de l'Adminiſtrateur du bien public, du Phyſicien, du Cultivateur, et du Négociant. Par Mr. A. DUBET, Ecuyer, de la Ville de Château-Roux en Berry. A Lauſanne, et ſe trouve à Grenoble, chez J. Cuchet, Imprimeur-Libraire. 25e. Maj. 1770. 8. maj. pagg. 268. ſine praefatione et indice.

i. e.

*) Inſtructio nova ſuper bombyce, plantationibus mori albae, artificiiſque, quibus fila ſericea ducuntur et vlterioribus vſibus praeparantur. Auctore A. DVBET, armigero.

Nimis ampla futura eſſet recenſio huius libri eaque forte non ſatis perſpicua ob difficilius exprimendum ſenſum vocabulorum, quibus in artibus et commercio vtendum eſt, ſi omnia, quae in illo continentur, vel breuiter tantum indicare vellemus. Quapropter ſufficiet, ſi ea tantum, in quibus ab aliorum ſententia receſſit Noſter, vel quae ſingulari attentione videantur digna, nunc proponamus.

Primo

*) Vocem, qua in inſcribendo hoc libro vſus eſt Cl. Auctor, latinam reddere auſi non ſumus, cum ipſa nimis a vera etymologia aliena ſit.

Primo ideae quaedam generales de hoc insecto. Celebratissimo opere Cl. LYONNET Noster non
p. 5. videtur vsus esse. Phalaena femina alis fere pror-
p. 7. sus non vtitur. Vasa bombycina, iam sub ipso momento exclusionis ex ouo conspicienda, fere duas tertias longitudinis totius animalis, et diametrum vnius circa lineae acquirunt, et ex duabus membranis consistunt, externa crassiore, quam interna, sub qua materia sericea colligitur, substantiae gummosae fere liquidae, nunc flaui, nunc albi coloris, quam diuersitatem iam diuersus color plantarum pedis indicat; communicatio cum organis digestionis nulla. Substantia horum vasorum, quum eruca, mutationi in chrysalidem proxima, dissecatur, adeo mollis est, vt prius maceratione in acido vegetabili per aliquot horas opus sit, quo densior reddatur: vasa haec, numero duo, a latere sibi accumbunt, vtroque extremo versus se inuicem reclinato, extremitate, qua caudam respiciunt, clausa, et ex finibus oppositis fila sericea emittunt; quae vero non ex ore erucae, sed ex posteriore eius parte exeunt, adeo, vt os tantum ordinandis seu componendis filis inseruiat. Hoc assertum eo probat Noster, quod hac via ipse fila ex eruca eduxerit, eaque multo praestantiora, quam quae ex folliculis consueto modo obtinentur, nullo auxilio, nisi aere et aqua frigida,
p. 16. iusto modo adhibito. Ex situ vasorum bombycinorum superius descripto patet, ea in tres partes diuidi posse, eodem modo, vti iam olim ex opere Cl. LYONNET retulimus *): harum prima largitur ea fila, quae eruca primo loco dispergit, nullo ordine seruato, telae aranearum ad instar; secunda folliculum ipsum; tertia stratum interius folliculi, quod inuolucrum proprium chrysalidis constituit.
p. 17. Materies sericea, in aqua pura dissoluta et coctio-

nis

*) vid. comm. horum Vol. XI. p. 443.

nis ope conſiſtentiam nacta, praeſtantiſſimam vernicem, coloris albi vel flaui praebet; et vero ſimile eſt, flauum in album conuerti poſſe. Iam Cl. p. 19.
Abbas DE SAVVAGE *) mutati nonnunquam coloris folliculorum in coccineum mentionem facit, a morte chryſalidis profecti: qui tamen color num ſolummodo a ſtatu morboſo proueniat, Noſter adhuc dubitat, qui eundem ex eiusmodi folliculis ope aquae feruidae egregie extraxit; tinctura haec, addita ſolutione aluminis, viuidior redditur; cum acido autem vitriolico vehementer efferueſcit, et magma coloris ſordidi ex fuſco ruſeſcentis deponit.

De cultura mori. In genere morus in ſolo p. 25.
pingui fertili collocata citius quidem folia protrudit, eaque viuidiora et ſucculentiora, quam in ſolo elatiore et ſicciore creſcens: ſed bombyces diverſis his foliis enutritae diuerſiſſimum ratione bonitatis ſericum praebent, in priori nempe caſu multo vilius, quam in poſteriori; neque tunc adeo facile hydropi, communiſſimo infenſiſſimoque his animalculis morbo, ortus praebetur. Inde facile eminentia mori ſylueſtris (*murier ſauuageon*) prae inſititia (*greffé*) patet. Copioſe hinc refutatur ſen- p. 32.
tentia Cl. THOME′**), de plenaria abolitione mori ſylueſtris: conſentientem hac in re habet ſcriptorem Cl. THOME′ coaeuum ***). E contrario eos, p. 44.

 quibus

*) Mémoire ſur l'éducation des vers à ſoie, à Niſmes 1763. 8. p. 158.

**) Mémoires ſur la maniere d'élever les vers à ſoie, et ſur la culture du murier blanc, lus à la Société Royale d'Agriculture de Lyon, par M. Th * * * de la même Sociéte. A Amſterdam, et ſe trouve à Paris, 1767. 12. c. f. vid. comm. noſtr. Vol. XVI. p. 744.

***) Mémoire ou Manuel pour l'éducation des vers à ſoie, par M. RIGAUD DE L'ISLE, de Creſt en Dauphiné. 1767. 8.

quibus ſumma reipublicae cura tradita eſt, exhortatur, vt auctoritate, qua pollent, vtantur ad cohibendum progreſſum plantationum mori inſititiae, ſola forte ea ſpecie excepta, quam foliis roſaceis (*murier roſe*) dicunt, cuius folia bombycibus verſus vltimum ante mutationem tempus porrigi queant.
p. 46. Licet quoque videatur eſſe aliqua iactura in numero folliculorum a moro ſylueſtri et a moro inſititia obtinendorum; hanc tamen iacturam non reſarciunt incommoda a poſteriori ſpecie exſpectanda, nempe foliorum nimie nutriens qualitas, arborum debilitas et minor bonitatis ſerici gradus.

p. 48. De praeſenti conditione culturae ſerici in Gallia, et qua ratione eadem amplificari poſſit. Pretium ſerici, quo ad opificia Galli vtuntur, ad 28 millies millia monetae Gallicae adſcendere dicitur, quorum quindecim ex Gallia ipſa depromuntur, reliqua ad exteras prouincias, potiſſimum Pedemontium pertinent: quod vtique mirandum eſt, cum in meridionalibus Galliae prouinciis cultura haec optime ſuccedat. At in reliquis eadem vel minus frequens eſt, vel adeo incognita: cum tamen et ſolum moro colendae faueat, et minor caloris, imo vel inſignior frigoris gradus, quod regiones Europae multo frigidiores teſtantur, bombyci non obſit. Quare, qui ſummam imperii tenent, culturae huic amplificandae et extendendae inſeruire deberent, ad quem finem multa eaque attentione omnino digniſſima conſilia ſuppeditat Cl. Auctor, quae vero enarrare breuitas nos prohibet: quem-
p. 56. admodum etiam totum ſequens caput de qualitate ſerici et de artificio illud in fila ducendi omittimus, vbi Noſter emendationes, quas machinae huic negotio deſtinatae ad normam machinarum, quibus Pedemontii incolae vtuntur, et conſiliorum Cl. DE

VAVCAN-

VAVCANSON attulit, enarrat. Haec monita quaedam generalia, de remediis culturam mori et praeparationem ſerici meliorem reddendi excipiunt. p. 72.

De ſeminibus mori. Quamquam omnis morus ex ſemine nata ſyluestris dicitur; diſcrimen tamen aliquod ratione ſeminis, ex quo progignitur, ſtatuendum eſt: ſemen enim mori non inſititiae viliorem arborem largitur, quam inſititiae, eius praeſertim, cuius ſupra mentionem fecimus (*feuille roſe, ou d'Italie*); et arbores hoc modo genitas Noſter *muriers francs* dicit et ſolas colendas commendat. Prolixe dein, quae in colligendis, ſeligendis ac ſerendis ſeminibus obſeruari debeant, praecipit. p. 79.

De plantariis (*pepinieres*). Haec in ſolo mediocri et ſabuloſo, minime vero nimis fertili et pingui reddito conſtruenda ſunt: plura ſuppeditat poſtea Cl. Auctor conſilia, de ratione tractandarum iuniorum arborum monita, duplicemque errorem arguit, alterum, quum arbores ope ſurculorum et propaginum multiplicare intendunt, ex quibus arbuſculae ſub initium quidem bonam ſpeciem prae ſe ferentes, ſed ſubito degenerantes et folia viliſſima producentes proueniunt; alterum, quum iuniores arbuſculae foliis priuantur, quae hoc modo certiſſime deſtruuntur. Arbor in plantario vltra quinque vel ſex annos languida conſeruata, numquam incrementa capit. p. 85.

De locis, in quae moros ex plantariis deferri oportet (*plantations à demeure*). Ex ſuperius allatis principiis patet, non niſi terram ſabuloſam et ſiccam, in planitie vel loco paullum accliui, optime conuenire, et praeſtantiſſimae indolis, licet minoris quantitatis, folia largiri: in genere idem ſolum, quod viti fauet, moro etiam conuenit. In climate calidiore tempus autumnale, in frigidiore vernale ad tranſplantationem adhibendum eſt: in p. 92.

 priore

priore caſu anno praecedente, in poſteriore vero ante hyemem foramina effodienda ſunt, quibus arbores tranſplantandae immittantur, quorum tamen amplitudo et profunditas a qualitate ſoli dedeterminanda eſt. Opus quoque eſt arbori tranſplantandae eandem poſitionem directionemque verſus coeli plagas reddere, qua antea gauiſa ſit. Stercus recens infimae parti arboris applicare, noxium: terra bene ſubacta, raſura cornuum permiſta, ſufficit. Cortex trunci aeque ac ramorum omni modo a laeſionibus defendendus eſt. De-
p. 101. truncatio arborum non, niſi verſus februarium fieri debet, quantum ad Galliae prouincias ſpectat, licet in regionibus exteris calidioribus ad eam tempus poſt collectionem foliorum impendere ſoleant. Modus arbuſculas minoris altitudinis formandi (*plantations à baſſe tige*) conuenientiſſimus eſt; ſed eaedem includendae ſunt, ne ab animalibus noxa inferatur; hisque aptiſſime arbores altiores (*de haute tige*) interponuntur, ad varietatem aetatis et qualitatis foliorum procurandam. Denique omnia prata artificialia moris ſuccos neceſſarios detrahunt eaſdemque infirmant.

p. 104. De modo folia colligendi. Ad longiorem durationem plantationis acquirendam praeſtat, non quotannis omnes arbores foliis ſpoliare, ſed ſucceſſiue demum, ita, vt ſemper quaedam intactae relinquantur: iis autem, in quibus colliguntur folia, ea omnia demenda ſunt, neque rami nimis a ſe inuicem extendendi, vel ad minimum protinus in priorem ſitum reponendi; collectione facta, protinus luxuriantes, vel emortui, aut languentes rami recidantur.

p. 107. De plantationibus, ad bombyces in aere libero educandas deſtinatis. Praeiudicia vel forte nimius timor hoc inſtitutum hucuſque retardarunt, cuius commoda

commoda Noſter ample recenſet. Opus vero eſt ad haec praeſtanda, vt in loco libero, nullo adiacente muro, ſepes ex arbuſculis formentur, quae optime orientem reſpiciant, variis lineis, iuſta diſtantia ſeruata, conſtent, iiſque per gradus altioribus, ita, vt poſtrema linea, quae impetum venti ab occaſu accedentis excipiat, cum altitudine maiori, tum denſiore ramorum foliorumque compage caedendo acquiſita *(touffu par la taille)* anteriores lineas tueatur. In has ſepes tempore quodam ſereno matutino poſt paſtum bombyces, poſtquam prima vel ſecunda vice integumenta ſua depoſuere, transferendae ſunt. Hoc modo inſecta iſta firmantur, iniurias tempeſtatum facilius ferunt, foliis humidis non laeduntur: grando moros deſtruens bombycibus vel in domibus educatis, nutrimenta ſubtrahit et famem vix euitabilem infert; ſed partim iactura minor eſt, quia ſumtus minores ante impenſi ſunt; partim ſatis multae adhuc bombyces ſuperſtites manent, quae commode nutrimentum a particulis foliorum, quae a grandine relictae ſunt, haurire queant. Tonitru tantum ratione mutationis aeris infeſtum eſt, quam igitur bombyces in libero aere verſantes facilius incluſis ferunt. Animalia nociua, ratti, lacertae et aues ex paſſerum ordine, facile abigi poſſunt. Denique bombyces in libero aere nullis fere morbis obnoxii ſunt, et folliculos ſericeos multo excellentiores, quam in domibus largiuntur. Praeterea ſepium eiuſmodi is poteſt eſſe vſus, vt iiſdem melius, quam aliis, campi et praedia includi poſſint, neque metuendum ſit, eas domicilium aliarum erucarum fore.

De educatione bombycum, et primo quidem de domo, ad ſeruanda haec inſecta, donec folliculos conficiant, apta *(coconiere)*. Ea plantationibus proxima ſit, aut ſi fieri poſſit, in ipſo earum p. 125.

 centro

centro collocetur, in loco ſicco, paullum elatiore, placido. Vberiorem deſcriptionem propter breuitatem exhibere non poſſumus; monemus tamen, nimis magnam bombycum copiam Noſtro aeque, ac Cl. RIGAVD vehementer diſplicere; loco feneſtrarum vitrearum chartam oleo imbutam adhiberi debere, valuis exterius applicatis; inſectis aeque, ac hominibus ſumme exitioſum eſſe, ſomnum capere in interioribus eiuſmodi conclauium.

p. 135. De ouulis bombycum. Impoſſibile eſt, eorum bonitatem ex characteribus externis dignoſcere. (Hic locum quendam ex Cl. RIGAVD excitat Noſter, licet eundem non alleget, dari ouulorum ſpeciem, *graine vierge* dictam, coloris lutei, non fecundatorum, ex quibus tamen bombyces excludantur, quamuis debiliores et ad propagationem ineptae: quod aſſertum, licet non ex propria, ſed aliorum tantum experientia, Cl. RIGAVD contra Cl. Abbatem DE SAUVAGE defendit, et Noſter quoque tamquam verum aſſumit.) Inde neceſſitas apparet, ſibi ipſi ouula ex excluſis phalaenis comparandi: quare de ſelectu in folliculis inſtituendo, cum rationc bonitatis in vniuerſum, tum ratione diuerſi ſexus, diſſeritur, moneturque, perperam folliculos maſculos cum femineis commixtos aſſeruari. Ouula in lagenulis vitreis aſſeruentur, quarum orificium non, niſi tenui tela ex filis vrticae texta (*Mouſſeline*) obtegendum eſt; harum lagenularum ſingula vnciam ouulorum capiat, quarta parte vacua relicta: poſtea pellibus, quae pro veſtimentis inſeruiunt, inuoluatur. Ouula, antequam ad excluſionem diſponantur, vino immergere noxium eſt. Ouula in climate Gallico non, niſi per accidens degenerant. Singulare inuentum eſt Cl. CONSTANTIS CASTELLET *), optima ouula produci ex minimis folliculis

*) L'art du multiplier la ſoie. à Aix. 1760.

folliculis, duplicibus cum aequali quantitate optimorum folliculorum alborum vtriusque ſexus inter ſe commixtis, et phalaenis inde eductis congreſſis.

De excludendis ouulis. Naturalis excluſio in p. 143.
Gallia locum non habet, niſi cum magna temporis iactura aliisque non euitandis incommodis; methodus conſueta, oua mediante calore lecti vel naturali corporis excludendi, itidem variis moleſtiis ſtipatur: optimum itaque eſt, in hunc finem caldariis (*étuves*), a variis iam auctoribus propoſitis, et iis quidem, vti Noſter vult, portatilibus vti.

De variis vitae ſtadiis bombycum, vſque ad id p. 153.
momentum, vbi fila ducere incipiunt. Sollicite Cl. Auctor praeſcribit, quomodo inſecta haec ſub quaque periodo tractari oporteat, et curioſe mutationes, quas ipſa ſubeant, recenſet. Tertia integumentorum mutatio periculoſiſſima eſſe ſolet et plurimorum morborum mater: quare tunc attentione diligentiaque ſumma opus eſt. Mutatio victus, quam tunc Cl. RIGAUD ſuadet, Noſtro prorſus non arridet: conciſio foliorum ipſi indifferens videtur, niſi ex eo momento aliquid lucri accedat, quod foliis ipſis multum parcatur. Folia vino conſpergere ſuperuacuum iudicat, licet fateatur, ſe hac in re propriis experimentis deſtitui. Vanus eſt metus, ſi bombyces iam in eo ſunt, vt fila p. 166.
ducant (*à la montée*), ſonitum vel leuiſſimum eas afficere: ſiquidem capſula incluſae et in veſtibus portatae ſonum adeo tympanorum tormentorumque exploſorum absque incommodo ferunt.

De morbis bombycum. Multa horum inſecto- p. 168.
rum quaternis iſtis integumentorum mutationibus pereunt: praeter hos morbos autem eſſentiales, alii accedunt accidentales, artificiali educationi fere adſcribendi. Praecipuos eorum Cl. Auctor recenſet, qui ſunt 1. *les paſſis*, morbus iam ex flauo cutis co-

lore ſub ipſa excluſione ex ouo conſpicuus, et poſt primam integumentorum mutationem languore et appetitus defectu ſe euoluens, a nimio ſub excluſione adhibito calore ortum ducens, medelae prorſus nullius. 2. *La luzette*, eiuſdem forte originis, colore virideſcente et ſplendente cognoſcendus; animal craſſius fit, incremento in longitudinem nullo; perpetuo margini tabularum inhaeret; appetitus viget; certiſſimum ſignum eſt gutta liquoris flaueſcentis ſpiſſi, laminae tractili adhaerens, quae fere circa mutationem tertiam obſeruatur (verum morbus hic, a prima aetate iam praeſens, tamen ſaepe ad quartam vſque mutationem protenditur); curatio itidem nulla. 3. *Les gaunes*, vera hydropis ſpecies, ab aere nimis calido et inquinato profecta; qui humores expandit et tranſpirationem impedit; color cutis eſt ſaturate citrinus, annuli manifeſte turgent, corpus molle eſt, debile, et valde foetens; morbus itidem incurabilis, niſi aer renouari et igne, vegetabilibus quibuſcunque nutrito, ſiccari queat: huic ſoli maxima ſaepe iactura in cultura bombycum adſcribenda eſt. 4. *Les muſcadins* (*muſcardins* Noſter vocat) iiſdem cauſſis adſcribendus morbus, iiſdem etiam ſymptomatibus ſtipatus, quam praecedens, eo tantum diſcrimine, quod prior frequentiſſime inter tertiam et quartam mutationem accedat, hic vero tunc demum, quum bombyces filis ducendis proximae ſunt. Nullum auxilium ex iis negligendum eſt, quae aerem depurare et animalculorum fibris tonum amiſſum reſtituere valeant: immerſione in aquam frigidiſſimam vſus eſt. Frequentiſſime vterque horum morborum foliis, nimio ſucco ſcatentibus, adſcribendus eſt, qualia ab arbori-
p. 179. bus inſititiis proferuntur. Ex variis ſuffimigiorum generibus parum ſtyracis optimae prunis in medio conclaui iniectum Noſtro optime in caſibus vrgentibus

tibus et ſub diuturniore iniuria tempeſtatum ſatis-
fecit. Optimum autem in genere eſt, iis omnibus,
quantum quidem fieri poteſt, ſuperſedere, et pu-
ritati potius alio quocunque modo ſtudere. De- p. 181.
nique varia monita de cautionibus in colligendis
aſſeruandisque foliis obſeruandis ſubiunguntur.

De variis artificiis, quae requiruntur ad fila ſe- p. 184.
ricea e folliculis texenda eademque vlterius praepa-
randa: quum ea non adeo ad inſtitutum noſtrum per-
tinere videantur, verendumque ſit, ne ipſa lingua
latina obſcuritatem quandam lectoribus ſit paritura,
nihil nunc addimus, niſi, vtilius eſſe ex folliculis re- p. 187.
centibus fila ducere, quam ex ſiccatis: hoc autem,
cum in maiori eorum prouentu euitari nequeat,
optime exſiccationem ardore ſolis praeſtari; calor
enim fornacis ſaepe primum ſtratum folliculi affi-
cit, et ſubſtantiam gummoſam nimis duram red-
dit, quae contra vapore aquae feruidae nimis re-
ſoluitur. Ne ratti atque inſecta folliculos aſſeruan- p. 198.
dos infeſtent, illi per duo vel tria minuta ſaturato
decocto colocynthidis immitti et poſtea in ſole
quantocius ſiccari debent.

Subiunctum eſt edictum Regis Sardiniae, Au- p. 234.
guſtae Taurinorum 1724 promulgatum, de ratio-
ne tractandi ſerici, quod hodienum a Pedemon-
tii incolis ſtrenue obſeruatur. Vltimo loco vlte- p. 246.
riores quaſdam reflexiones ſuper argumenta in hoc
libro pertractata proponit, monetque, productio-
nem nouarum ſpecierum bombycis vti poſſibilem,
ſic dignam eſſe, quam academiae ciuibus ſuis pro-
ponant praemiis condecorandam; officinas ma-
iores, regiis licet priuilegiis munitas, vere noce-
re culturae per totum regnum extendendae, quod
et de aliis opificiis v. c. conficiendis telis goſſypi-
nis, laneis, linteis cet. valeat, et priuilegia eiuſ-
modi ſimilia eſſe forfici aureae, qua alae aemula-
tionis

tionis reſcindantur; inde ſtupendum pretium ſerici Gallici deriuandum eſſe, quod ſemper Italicum ſuperet; qua denique ratione his incommodis, qui ſummam imperii tenent, mederi queant.

III.

Mémoires ſur la culture du murier blanc, et la maniere d'élever les vers a ſoie à la Société Royale d'Agriculture de Lyon, par M. THOMÉ de la même Société. Premiere Partie; dans laquelle on trouvera les inſtructions néceſſaires aux Iardiniers pour la culture de cet arbre, depuis le ſemis jusqu' à la cueillette de ſes fevilles; Augmentée de pluſieurs Mémoires ſur cette culture, et des nouveaux procédés pour la rendre plus propre à l'éducation des vers à ſoie, avec des rémarques ſur le tirage des ſoies, la maniere des les connoitre, de les filer et de les teindre. A Amſterdam, et ſe trouve à Lyon, chez Aimé de la Roche. MDCCLXXI. 8. maj. pagg. 375. ſine praefatione et indice. Seconde Partie; dans laquelle on trouvera tout ce qui eſt néceſſaire pour parvenir à la meilleure éducation des Vers à ſoie; et des Rémarques ſur le tirage, le moulinage, et la préparation des ſoies ibid. Eodem anno. pagg. 360. ſine praefatione et indice.

i. e.

Commentarius de cultura mori albae, modoque bombyces educandi, lectus coram ſocietate regia agriculturae, quae Lugduni floret, Auctore

ctore Cl. THOMÉ. Pars prima et secunda. Accedunt alii commentarii complures eiusdem argumenti.

Collectionem hanc non Cl. THOMÉ, vti ex titulo videri posset, edidit, sed ignotus quidam nobis, qui librum illius, aliaque aliorum auctorum scripta minora, eaque partim ex diariis physicis oeconomicisque excerpta, nunc recudenda curauit: qua in re optandum fuisset, vt et tabulas aeneas passim occurrentes, quarum explicatio hinc inde traditur, adiunxisset, partim allegationes paginarum ad hanc ipsam editionem disposuisset, quae sane res multum incommodi, quod iam in lecturos redundat, leuatura fuisset. Sed nunc paucis, quae in hac collectione contineantur, indicabimus.

1. Commentarius Cl. THOMÉ de modo bombyces educandi, ex eodem libro, quod superius allegauimus, depromtus, in 123 quaestiones iisque subiunctas responsiones diuisus, quem primum anno 1763 publici iuris fecit, iteratisque vicibus recudendum curauit Cl. Auctor. Hae quaestiones sufficientem instructionem praebent, quid in cultura bombycum peragi oporteat, licet diffiteri non possimus, ordinem argumentorum propositorum non semper accuratum satis seruatum esse. Pauca quaedam ex iis adducamus. Incongruum est, folliculos cultello aperire, quo ad alia opificia vtamur: phalaenae enim tunc egredientes oua deterioris conditionis producunt. Caldariorum constructionem, quam ipse summe proficuam inuenit, proponit Cl. Auctor, in nonnullis momentis ab inuentione aliorum recedentem. De eius sententia, quantum ad mori syluestris vel insititiae folia attinet, superius iam vidimus. Foliorum concisionem,

p. 1. p. 26. p. 48. p. 63. p. 69.

sionem, quamquam ex coniectura tantum, minus
p. 70. conuenientem putat. Est quaedam bombycis species, quae non, nisi tribus vicibus integumenta mutat: quae vero cum in Gallia plerumque pereat, vel folliculum iusto minorem ac debiliorem prae-
p. 80. beat, prorsus reiicienda est. Quod ad suffimigia pertinet, idem fere de iis iudicium fert, quod su-
p. 110. pra ex Cl. DUBET excitauimus. Cl. Abbas DE SAVVAGE accurate oculos bombycis descripsit, numero duodecim; in duos paruos glomerulos, quorum singulus in duas lineas dispositus basi maxillae a latere insidet, collectos: tamen animalculum, vt omnia alia ex phalaenarum genere, tene-
p. 115. brarum amantissimum est; et eadem de caussa damnum nullum a muscis metui debet, quippe quae
p. 129. claram semper lucem appetere solent. Folliculi duplices vix vmquam obseruantur, quum bombyces in aere libero educantur, ideoque maiori tantum earum quantitati in vno loco conclusae adscri-
p. 143. bi debent. Ad exsiccationem folliculorum vaporem aquae bullientis conuenientissimum iudicat, (caloris tamen solaris, quo Cl. DUBET vtitur, prorsus nulla mentione facta), et descriptionem modi procedendi, quem Cl. VILLARS societati regiae agriculturae Lugdunensis communicauerat, inuentaeque hunc in finem fornacis, inserit.

p. 165. 2. Commentarius Cl. RIGAVD DE L'ISLE, cuius itidem superius iam mentionem fecimus.

p. 200. 3) Annotationes super hunc tractatum ab anonymo quodam factae, qui sub nomine incolae tractus Cemmenii latet, et ipsum acriter satis perstrin-
p. 206. git. Ouula antequam a panno, in quo phalaenae ea collocauerunt, detergentur, vino pauco adspergere, superuacuum atque adeo noxium iudicat; solus

lus enim vſus in eo conſiſtere poſſet, vt ſubſtantia gummoſa, quae ouula panno agglutinat, facilius ſoluatur, quod tamen aqua melius praeparet; verendum autem tunc eſſet, ne humiditas ouulis facile mucorem contrahat: ſpirituoſam praeterea qualitatem ouulis certe noxiam futuram. Folliculi duplices, ex quibus Cl. RIGAVD ad mentem Cl. CASTELLET, vt ſuperius retulimus, elegantiora oua exſpectat, huic fini numquam reſpondere poſſunt. Pari etiam modo phaenomenon bombycum, ex ouis non foecundatis enatarum, naturae repugnare putandum eſt. Superfluum, ouula ante excluſionem vino immittere, ne eam quidem ob cauſſam, vt inutilia ſupernatantia reiiciantur. Excluſionem adiuuans calor, qui ab igne accenſo proficiſcitur, tamen multum praeſtat eo, qui per lectos vel calorem naturalem hominis efficitur. p. 207. p. 209. p. 211. p. 214.

3. Noua methodus oua excludendi, et annotata quaedam ſuper incommoda, quibus priores laborant, ab anonymo quodam. Speciem quandam corbis ex viminibus ſalignis textae proponit, in qua ouula pannis inuoluta reponantur; et modicus ignis ſubſternatur. p. 229.

4. Ad eundem finem obtinendum Cl. Abbas SOVMILLE fornacem quandam proponit, ope lampadis, in qua ellychnium libere fluctuet, quales in templis eſſe ſolent, calefaciendam. p. 236.

5. Membrum quoddam ſocietatis agriculturae, D ****), varia de hac methodo monet, ad quae p. 242.

6. Cl. SOVMILLE reſpondet, et eiuſdem accuratiorem deſcriptionem vſumque ſiſtit. p. 251.

7. Annotata quaedam vtilia de ſerico et bombycibus, auctore Cl. Abbate CODDE. Examinantur cauſſae, cur cultura ſerici in Occitania et Prouincia a longo iam tempore langueat? ſuadetur, vt loco p. 262.

*) In praefatione partis ſecundae Cl. DARD nominatur.

loco ouulorum Italicorum, ea vel ex propria bombycis patria, China, vel ſi hoc quoque fieri non poſſit, ſaltim tamen ex Hiſpania inprimisque ex Valentia depromantur; variique errores in hac cultura vulgo committi ſoliti arguuntur.

p. 270. 8) Super haec Cl. SOVMILLE ſuas cogitationes profert, inprimis difficultates demonſtrans, quae neceſſario coniunctae eſſe debeant cum apportatione ouulorum ex adeo remota regione.

p. 279. 9) Conſilium educationis bombycis in inſula S. Dominici conſtituendae, propoſitum a Cl. BREVET; quae iam anno 1694 idea fuit ſummi ſtatus adminiſtri DE PONTCHARTRAIN: ad eamdem excitare deberet exemplum Anglorum, qui in Carolina meridionali et Georgia iam per plures annos bombyces colunt. In hac ipſa memorata inſula mori ſpecies creſcit, aliis nunc operibus manuariis inſeruiens, quae vel ipſa bombycibus nutrimentum praebere poſſet, vel inſitione mori albae huic vſui accommodari. Oua Carolina ſuppeditaret.

p. 283. 10. Supra memoratus tractus Cemmenii incola hoc propoſitum vlterius perſequitur, et ſub finem remedia aduerſus formicas et rattos adhibenda ſubiungit.

p. 290. 11. Epiſtola Cl. TREILHARD ad Cl. DE MASSAC obſeruata quaedam continet de bombycibus ex ouis protinus, poſtquam ea phalaenae poſuerant, excluſis: Cl. tamen DE MASSAC inde parum commodi exſpectandum putat, partim quod eiusmodi bombyces breui ſint degeneraturae, partim, quod mori foliis ſecunda vice protruſis ſpoliatae nimium inde detrimentum capiant.

p. 292. 12. Epiſtola Cl. SOVMILLE ad ſocietatem regiam agriculturae, quae Turoni eſt, de excluſione

ouulo-

ouulorum ope fornacis, igne lampadis calefaciendae, qualem superius p. 254 descripserat.

13. Methodus educandi bombyces, in comitatu Venascienſi vſitata, principiis Cl. Abbatis DE SAUVAGE innitens. p. 309.

14. Regulae quaedam eidem fini inseruientes, quas Cl. PINGERON ex Italico in Gallicum sermonem vertit. De plantariorum constructione, de mori syluestris praeeminentia sepiumque, ex eadem confectarum vtilitate, eadem fere inuenimus, quae Cl. DVBET habet. Singula phalaena mas, duabus feminis impraegnandis sufficit. Ouula per hyemem optime in pannis, in quibus posita fuerunt, conseruantur, modo haec aliis pannis sufficienti modo debitaque cum cautione inuoluantur. In summa penuria foliorum mori, folia tamen lactucae et aquifolii porrigi possunt, et licet inuite a bombycibus comeduntur; sericum tamen nihil inferius inde producitur. Ne nimio adhibito nutrimento bombyces laedantur, sedulo cauendum est. p. 335. p. 349.

Pars secunda primo loco epistolam Cl. THOME sistit de cultura mori, 57 quaestiones complectentem, quae Lugduni die 15 febr. 1763 scripta et eodem anno in forma octaua typis impressa est, huicque adiunctam relationem de vario statu culturae huius arboris et bombycum in proxime antecedentibus annis: et haec duo scripta peculiari titulo instructa sunt, vt seorsim quoque haberi possint. In his potissimum ea fundamenta de abolitione mori syluestris occurrunt, quae a Cl. DVBET adeo impugnari superius cognouimus. p. 5.

2. Regulae triginta amplius annorum experientiae innixae de cultura mori, ex Italico versae per Cl. PINGERON. p. 89.

p. 108. 3. De ratione ſerendae mori albae praecipua momenta ex optimis Auctoribus et ex obſeruationibus ſocietatis agriculturae Turonenſis communicat Cl. Abbas COTELLE.

p. 123. 4. Epiſtola Cl. BVC'HOZ die 12 ſept. 1769 ſummam commentarii cuiusdam de moro alba continet, quae ipſius lexico vegetabilium Galliae ſupplementi loco inſeruiat. Is autem ipſe commentarius, qui vnde depromtus ſit, nos quidem ignoramus,

p. 136. 5. ſub titulo ſummariae inſtructionis de modo moros colendi, hic inſertus eſt; Verum aut nos vehementer fallimur, aut commentario huic plura inſunt ad verbum ex commentariis Cl. THOMÉ exſcripta: quod etiam de ſequenti

p. 151. 6. inſtructione ſummaria, de modo bombyces educandi intellectum volumus.

p. 184. 7. Annotata Auctoris hodierni, Aleſiae degentis,
p. 188. ſuper bombyces. Ouula in locis iis ſubterraneis, in quibus aequalis hyemali aeque, ac aeſtiuo tempore caloris eſt gradus, aſſeruanda ſunt, nec, niſi paucis ante excluſiònem diebus a panno, quibus
p. 192. impoſita ſunt, remouenda. Conſilium, bombyces tardius excluſas ope ignis maturandi, vt quinto quouis die duas vel tres primas integumentorum mutationes ſubeant; quod tamen aliis praeceptis hic traditis contrarium videtur.

p. 198. 8. Rurſus epiſtola Cl. BVC'HOZ die 7 nou. 1769 de variis ſpeciebus mori, prope Rupem Fucaldii cultis, et de variis opificiis, ad quae Cl. LAROUVIERE corticem mori et lanuginem apocyni (ſine dubio aſclepiadis Syriacae) adhibet.

p. 212. 9. Obſeruationes de modo ſerendi ſemina mori albae, incerti Auctoris.

p. 221. 10. Excerpta ex libro ſuperius indicato Cl. DVBET, quantum ad culturam mori attinet,

11 et

11 et 12. Iterum duae epiſtolae Cl. BVC'HOZ de ratione bombyces educandi, die 12 ſept. et 10 oct. 1769. p. 252.

13. Rurſus ingens pars operis Cl. DVBET, de cultura bombycum exponens. p. 277.

14. Epiſtola Cl. BVC'HOZ die 7 nou. 1769 ſuper modo fila ſericea ex folliculis ducendi, et de ratione, qua Cl. LAROUVIERE machinas huic operi inſeruientes emendauerit. p. 329.

15. Vltima pars operis Cl. DVBET de vlteriore ſerici praeparatione. p. 342.

16. Methodus ſericum variis ſpeciebus coccinei aliorumque colorum tingendi, Auctore Cl. MACQVER. p. 354.

Breuem harum ſcriptionum enumerationem lectores nobis condonaturos eſſe confidimus, quum alias vix taedioſam vnius eiuſdemque rei repetitionem effugere potuiſſemus: num autem ideo ipſorum gratiam editor earum ſit initurus, quod, vt ſuperius monuimus, vnum idemque ſcriptum nunc in extenſo, vt dicunt, nunc contractum, inuenient in eodem libro, nos quidem non decidemus.

IV.

The principles, elements, or primary particles of bodies, inquired into and found to be, neither thoſe of the Chymiſts, or of the natural Philoſophers; but earth, water, air, fire, and froſt. Tacken from the obſervance of nature, and numerous experiments. By IOHN GIBSON, M. D. London, printed for the Author. CIↃIↃCCLXXII. 8. pl. 8.

i. e.

De corporum principiis tractatus, quo neque iſta phyſicorum vulgaria elementa, nec chemicorum;

micorum; ſed terreum, aquoſum, aereum, igneum et frigidum genuina eſſe affirmantur. Auctore IOANNE GIBSON, M. D.

Quemadmodum iſtud Pythagoreorum principiorum genus quadruplex, Epicureorumque, qui LEIBNITII monades genuere, diuerſi generis atomi nequaquam ſatis ex diligenter inſtitutis experimentis demonſtrata eſſe affirmat Cl. Auctor: ſic etiam chemicorum principium ſalinum, acidumque, et illud, quod phlogiſton appellant, magis in acumine ingenii, quam in rerum natura ponenda eſſe iam in prima huius libri fronte ſtatuit. Igitur viſum eſt ipſi, vt quinque principiorum genera commodius numerarentur, quorum naturam proprietatesque ſingulatim prima ſectione adumbraret; coacta autem variaque ratione combinata, altera deſcriberet. Age igitur de iis, quae prima ſectione dicuntur, primum videamus.

Ordinis, in quem omnia, quae enarrari videbantur, redegit Auctor, ratio haec eſt, vt in ſingulorum principiorum tractatu primum det ipſius principii definitionem, ſat copioſam plerumque; deinde eius, quae aut ſua ſe ſponte exſerant, aut chemicorum arte cognoſcantur, proprietates commemoret. Tum cuinam vſui hoc vel illud genus elementorum maxime inſeruiat; denique, quibusnam in generibus corporum naturalium materiae alterum prae altero principatum teneat, conetur oſtendere.

p. 4. Sed de ſingulis ita agit, vt nihil noui commemoret. Liceat igitur, quaedam tantum notatu digna commemorare. Terram enim vocari eam corporum materiae partem, quae vi intenſiſſima ignis

agitata

agitata in vitrum cogatur; tum eandem corporibus ſoliditatem conciliare, ac duritiem efficere, vbique in ſcriptis chemicorum reperitur.

Verum etſi de aquoſo principio magni videtur argumenti, cur calida potius fluat aqua, quam frigida; fluiditatem tamen hanc effici, propter igneum principium aquae admixtum, glaciem autem, ob frigidi iſtius elementi abundantiam, quaſi euictum demonſtratumque Noſter putat. p. 10.

De aereo autem principio hoc habet peculiare, vt conſtanter dicat, aerem, quia is a terra remotiſſimus maxime diſſipetur, ipſoque aethere, quem ipſum in phyſicorum ingenii leuitate tantum ponit, rarior fiat, ad omnium phaenomenorum telluris atmoſphaerae atque luminis etiam rationem explicandam ſufficere; de EVLERI autem luminis doctrina nihil omnino enarrat. p. 16.

Ab igne elementari modo proficiſci dicit lumen et calorem, modo lumen ignemque idem eſſe: atque miratur, qui fieri poſſit, vt tam celeriter huius elementi particulae a ſole ad terram perueniant. BOERHAAVIVM vero reprehendit, quia ignis pabulum continere lignum dicit, cum tamen hoc pabulum ignis elementaris ſiue lumen ſit. p. 26.

Quinti denique principii ſui, quod frigidum appellat, probationem hanc putat ſufficientem, vt dicat, quia ob ſenſum caloris putamus, eſſe aliquam materiem peculiarem, quae neruos feriendo hunc ſenſum efficiat, de frigore etiam idem eſſe ſtatuendum. Neque fieri poſſe, vt glacies naſcatur, nec leuiorem aqua fieri poſſe glaciem, ſi frigus nullam contineat materiam. Hoc ſuum frigidi p. 49.

 generis

generis principium vbique quidem; in eo tamen, qui ob calorem attemperandum a feminis noſtris flabellis ventigenis agitatur, aere, et in regionibus ſeptemtrionalibus maxime reperiri aſſerit. Coelo etiam coeruleum colorem, ob hoc frigidum elementum, per atmoſphaeram diſperſum attribuit. Ceterum omnes, quas frigus producit corporum mutationes, opinioni huic adaptat.

p. 63. Altera ſectione de combinatione elementorum diſſerit, atque vti terra corporibus ſoliditatem largiatur, ſic aquam ad cohaeſionem augendam pertinere monet; Ab admiſcendi autem reliqua elementa ratione diuerſitátem corporum naturalium

p. 83. effici. Sub finem huius capitis eos delirare dicit, qui ſtatuant, ſpiritus quosdam vitales neruis conti-

p. 84. neri, aut per eos moueri. Vltimo huius libri capite de acido vniuerſali agit, idque e numero elementorum reiicit, et ex igne, frigore, aereque conſtare affirmat. De huius etiam virtutibus admodum diffuſe loquitur.

V.

D. GEORG RVDOLPH LICHTENSTEINS *Abhandlung vom Milchzucker und den verſchiedenen Arten deſſelben. Braunſchweig. Im Verlage der fürſtlichen Waiſenhausbuchhandlung* 1772. 8. *Seit.* 112.

i. e.

Tractatio de ſaccharo lactis et ſpeciebus diverſis eius. Auctore GEORGIO RVDOLPHO LICHTENSTEIN, M. D.

p. 17. Color nihil facit ad deſcriptionem plenam ſacchari lactis, quod et dicitur ſal eſſentiale lactis. Mixtio eius cernitur in eo, quod ex acido ſale,

ſale, terra calcarea, oleo eſſentiali et mucilagine plantarum ſit compoſitum et arctiſſime cum his coniunctum. Eſt itaque, experimentis praemiſſis, ſal ſolidum, terreum, mediae indolis, ac pertinet ad fixa eſſentialia ſalia media plantarum, et appellatur a Noſtro terreo mucoſo oleoſum ſal medium. Id quod Noſter defendit, ſecundum ſacchari lactis particulas conſtitutiuas; inſuperque ſalia media diuidit in alcalino ſalina et terrea.

Poſtquam itaque de ſacchari lactis natura quaedam praemiſit Noſter, ad eius originem progreditur. Oboritur autem ex lacte animalium, quod videtur Noſtro eſſe chylus, ſanguine non intime mixtus. Victus itaque dirigit lactis indolem. Vegetabilis efficit acidam potius, animalis alcalinam magis lactis indolem. Butyrum et ſerum lactis ſunt vegetabilis, caſeoſa pars lactis animalis indolis. Potius itaque lac pertinet ad regnum vegetabile, quam ad animale. Ac probant hoc duo experimenta, quae cernuntur in aceſcentia lactis, quae ſine praegreſſa fermentatione ſpirituoſa non effici poteſt, et in emulſionibus ex vegetabilibus ſeminibus paratis et cum lacte multum conuenientibus. Fermentationem praeterea monſtrat aqua vitae, ſeu ſpiritus ex lacte equino et vaccino, poſtquam fermentauerat, parata, et a GMELINO et LVCA commemorata. p. 23.

Oritur itaque lactis ſaccharum ex regno vegetabili, quoniam maxima pars lactis vegetabilis deprehenditur, et ex nulla alia parte corporis animalis, ſit ſolida, ſit fluida, ſaccharum ſeu ſimile quid elicitur; nec non ſaccharum lactis ſal eſſentiale plantarum eſt. Atque tum varia eſſentialium partium conſtitutiuarum genera perſequitur, ac inter p. 29.

ter ea et camphoram commemorat, quam inter olea aetherea et resinas medium esse putat.

p. 33. Salia plantarum essentialia sunt vel acida, vel al-
p. 36. calina, vel media. Inter salia media plantarum hic commemoremus modo sal oleoso mucilaginoso calcareum; cui nomen *materiae saccharaceae* imponitur. Saccharum lactis itaque est terreo mucilaginoso oleosum sal medium, naturae produ-
p. 43. ctum et artis eductum. Tum ad nonnullas quaestiones Noster respondit, quas hic breuiter solummodo possumus communicare: vtrum lactis saccharum sit purum terreo mucilaginoso oleosum sal medium essentiale plantarum, an animalibus particulis impraegnatum? Inest ei adeo parua animalis adipis copia, vt plane educi nequeat: porro, annon saccharum lactis cum aliis salibus plantarum vel essentialibus, vel accidentalibus sit commistum? Videtur primo intuitu. Nam lac ex esu allii, absinthii, anisi cet. odorem eorundem spargit. Rhabarbarum, ialappa, opium, crocus, a nutrice sumta, agunt in infante lactante. Sed lac non mutatur in mixtione sua. Sunt solae partes volatiles et resinosae vegetabiles substantiae, quae in praeparatione sacchari lactis iterum separantur, nec mixtionem ipsam eius intrant.

p. 46. Praeterea perquirit Noster, annon saccharum lactis salinum aggregatum, ex calcareo, solubili tartaro, vti Cl. MAQVERVS vult, et materie sacchari sit compositum? Sed experimenta Cl. Auctoris docent, saccharum lactis non esse eiusmodi aggregatum salinum, sed potius sal neutrum sui generis, quod inter materiem sacchari et calcareum, solubilem tartarum teneat medium.

p. 47. Vlterius quaerit Noster: quam ob rem possit ex succis plantarum nullum eiusmodi terreo mucilaginoso oleosum sal medium, vti ex lacte elici,

cum

cum tamen hoc in plantis occurrat, vti ſupra eſt dictum? Hoc non negandum Noſtro videtur, etiamſi quoque experimenta deſint. Ceterum, affirmetur hoc negeturue, nihilominus certum eſt, ſaccharum lactis puriſſimum, paucis ac aegre perſpicuis particulis animalibus praeditum, vti alia ſalia plantarum, non in corpore animali generari, ſed per eius mechaniſmum ex ſucco plantarum ſeparari. Vltima quaeſtio eo redit: vtrum ſaccharum lactis quodlibet eiusdem mixtionis ſit? et affirmatur.

Iam diuerſitatem inter ſaccharum et ſerum lactis Noſter expendit, ſuaque experimenta eaque multa ideo proponit: ex quibus patet, dulce, purum, cryſtallinumque lactis ſaccharum verum eſſe ſal plantarum ſui generis, quod cum ſaccharacea materie alit ſimilitudinem, nec ammoniacalis, nec communis ſalis quid in ſe continet. Dulce ſerum lactis vero hoc vtrumque habet, cum mucilagine quadam, et inde plus olei et terrae. Seri lactis aceſcentis gelatina pariter, vt acidum ſaccharum lactis, praeter dictas partes conſtitutiuas, euolutum acidum vegetabile prodit. Ex his itaque patet, ſaccharum lactis poſtponi debere ſero lactis ex parte virium, quae ſunt reſoluentes, inuoluentes et abſtergentes. Quapropter Noſter quoque ſuadet, ſaccharo lactis aqua ſoluto addere mucilaginem vegetabilem, ex auena ſatiua, gramine, china, ſarſaparilla cet. et parum ſalis ammoniacalis et communis ſ. digeſtiui SYLVII, tumque exſpectat artificiale lactis ſerum, quod nec mixtione, nec effectu cedit naturali. Porro aſſerit Noſter, praecipuas vires lactis a ſaccharo eius pendere, et monſtrat, omni tempore et ex viliſſimo lacte optimum parari, imo artem naturam hic ſupe- p. 52.

rare poſſe. Soluatur nimirum tot ſaccharum lactis in aqua deſtillata, morbo conueniente, quot frigus permittit, ſeu in calido lacte et ſolutione hac refrigerata, addatur aqua deſtillata. Addi et poſſunt praeterea adhuc partes mucilaginoſae.

p. 65. Progrediamur ad praeparationem lactis ſacchari. Erimus autem hic breuiores, cum antea paulo diutius fuimus immorati in origine ſacchari lactis definienda cum Cl. Auctore. Cremore et caſeoſa lactis parte ſeparatis, ſerum lactis apparet, e quo ſaccharum lactis elicitur. Serum lactis optime Noſtro videtur parari poſſe ope abomaſi cum ſuo coagulo, ſeu Galii officinalis, veri LINNAEI, ope. Praeterea monſtrat Noſter, additis praeparationis legibus, poſſe ſaccharum lactis aeque purum bonumque apud nos parari, quam in Heluetia.

p. 85. Quartum caput complectitur varia genera lactis ſacchari. Eſt quidem vnum tantum modo ſacchari lactis genus, pariter vt vna materia ſaccharacea vnumque fixum eſſentiale ſal acidum; attamen in nonnullis ſpeciebus cernitur aliqua varietas. Ac primum quidem hic pertinet purum et impurum lactis ſaccharum, dein aliquo modo degenerum. Impurum ſaccharum lactis continet in ſe heterogeneas partes, quae ſponte ſiue per experimenta facile apparent. Atque hic refert Noſter ſaccharum acidum, cum acido plantarum mixtum; item cum oleoſis particulis combinatum, rurſus cum oleoſis partibus et ſali communi, porro cum magna olei copia, ſale communi et quadam parte ſalis ammoniacalis coniunctum; nec non cum crudis empyreumaticis oleoſis partibus, ſale communi, ammoniacali, mucilaginiſque aliqua parte impraegnatum; tandem cum

caſeoſa

caſeoſa aliqua parte compoſitum, quod eſt rancidum. Quodammodo ſaccharum lactis degenerum Noſter appellat id, quod minus dulce eſt, obtuſum et terreum habet ſaporem, aqua non facile ſolubile, cretaceum, minus pellucidum reperitur et lixiuio addito, plus terrae, quam purum et dulce lactis ſaccharum praecipitat.

De optima ratione impurum ſaccharum lactis p. 94.
depurandi diſſerit Noſter in capite quinto. Hic Cl. Auctor monſtrat, quomodo omnia ea impura lactis ſacchara, non multum ante a nobis recenſita, queant depurari. Nos vero de vtilitate et vſu ſacchari lactis breuiter videamus.

Saccharum lactis eſt lene, innoxium et nu- p. 102.
triens remedium, reſoluendi virtute, ei, vt ſali propria, non penitus deſtitutum. Hanc lenitatem efficiunt oleoſae particulae, acrimonia carentes, ac inprimis mucilaginoſae, quae intimam mixtionem ſacchari huius petunt, actionisque quidem eius tarditatem, attamen et praeſtantiam atque virtutem innocuam faciunt. Temperat itaque aeſtum, reſoluit leniter humores, nec eos diſponit ad putredinem, acrimoniam imminuit et tollit. Laudatur in arthriticis morbis, podagra, nec non in aliis ſeroſo lymphaticis morbis, vt hectica, atrophia, tabe cet. Intermittentes pariter ac acutae et lentae febres ferunt vſum huius ſacchari; nec minus prodeſt conuulſionibus, ex acrimonia primarum viarum ortis. Suadetur porro et in dyſenteria. Omnino poſſe affirmari Noſter autumat, ſaccharum hoc non ſolum non eſſe innocuum remedium, ſed et cuilibet morbo pulchre ſeruire.

Sed haec habeto de dulci lactis ſaccharo, iam p. 108.
cum Noſtro ad acidum progrediamur. Illud quidem

dem non habet locum inter ſimplicia medicamenta; putat tamen Noſter, id eo in caſu adhiberi poſſe, vbi, attenuandis et inuoluendis humoribus, putredini fortius ſit reſiſtendum. Quapropter malignis epidemicis morbis hoc ſaccharum cum cortice Peruuiano combinatum conſulit; item ſcorbuto, phthiſi pulmonali et morbis, ex abundantia bilis prouenientibus. Saltem his effectibus non contrariantur partium conſtitutiuarum, ſacchari lactis acidum ſiſtentium, indoles ac natura. Cum autem Noſter ex ſola partium conſtitutiuarum ratione non vſum alicuius remedii definiat, ſed et experientiam conſulat, hanc ſacchari acidi lactis virtutem medicam ille experientiae in poſterum tradet, ad eam eo melius certiusque definiendam.

p. 110. Reliquae, praeter dulcem et acidum ſacchari lactis, ſpecies a nobis ſupra additae non merentur attentionem medici, et locum in materia medica, quoniam earum vſum facile ſequuntur ſpaſmi, dolores, nauſea ac in ſenſibilibus aegris conuulſiones: praeterea et eae humorum acrimoniis aliis atque aliis generandis inſeruiunt indeque multos morbos producunt. Denique Noſter monet, ſaccharum lactis dulce non facile ſanitati aduerſari, ſi et copioſe ſumitur, nec ſufficere paruam eius portionem. Nimia forſan ventriculi debilitas praebet impedimentum, et vetat nimiam eius copiam. Ac tum ſuadet illud in communi aqua cocta, Selterana, Thea ſeu ſero lactis ſoluere: atque ita duae vnciae de die exhiberi poſſunt aegris. Nec omnino diſſuadet ſacchari lactis ſolutionem ac praefert hanc ſicco, cum ſaccharum hoc ſolutu ſit difficile et in ventriculo diutius moretur, quam alia ſalia.

VI. An

VI.

An eſſay on the uſe of the ganglions of the nerves. By JAMES JOHNSTONE, M. D. Shrewsbury: printed by I. Eddowes; and ſold by T. Becket, and Co. London; A. Kincaid, I. Balfour, and A. Donaldſon in Edinburgh; and R. and A. Foulis in Glaſgow. MDCCLXXI. 8. maj. pagg. 96 ſine titulo et praefatione.

i. e.

Tentamen de vſu gangliorum neruorum, Auctore IACOBO IOHNSTONE.

Quas olim iam ediderat Cl. Auctor de gangliis neruorum commentationes *), nunc iterum factis hinc inde acceſſionibus in lucem publicam emittit. Nos igitur, qui ſyſtema eius tunc iam, cum illas indicaremus, Lectoribus noſtris exhibuimus, in recenſendo hoc opere breuiores erimus, ea tantum excerpturi momenta, quae nobis noua viſa fuere.

Quod Ill. HALLERVS **) iam vidit, conuul- p. 29.
ſiones totius animalis, ab irritata medulla ſpinali natas, cordis motum non ſuſcitare, Noſter etiam in felibus iunioribus et ranis conſpexit: item corde, ſanguine prorſus vacuo reddito, nullum eius motum obſeruari, neque ab ſimili medullae ſpinalis irritatione, omnibus licet membris inde conuulſis, reſuſcitari poſſe: vnde concludit, ganglia neruorum medullae ſpinalis impedire connexionem eius cum corde. Coniunctio neruorum, quae in gangliis p. 42.
contingit

*) v. Philoſ. Transact. Vol. LIV. p. 177 ſeqq. Vol. LVII. p. 118 ſeqq. vid. comm. noſtror. Vol. XIV. p. 315 ſeq. Vol. XVI. p. 263 ſeqq.

**) v. El. Phyſiol. T. II. p. 205.

contingit, neque cum coniunctione neruorum opticorum inter se, neque cum plexibus ad extremitates directis apte comparari potest, sed vtrisque arctior aliisque vsibus destinata putanda est.

p. 47. Ad responsionem obiectionis tertiae *) addit adhuc, cor ipsum, licet maxime irritabile, tamen sensu tantum obtuso gaudere aeque, ac pulmones, hepar, lienem, renes, quod etiam ex morbis harum partium patet; ventriculi sensilitatem a solo pari vago deriuari oportere; neque intestinis sensum adeo exquisitum esse, qui semper sedem doloris certam et indubitatam indicet.

p. 55. Occasione obiectionis quartae de irritabilitatis caussa agit, eamque nec materialem dici, nec animae adscribi posse, quum citra voluntatem nostram, atque adeo post mortem se exserat, docet, sed vnice a summo omnium rerum creatore deri-
p. 59. vari debere. Neruos irritabilitatem fibrae muscularis multum intendere, certum est; num autem haec a solis neruis pendeat, dubium facit irritabilitas polyporum et forte etiam plantarum sensitiuarum.

p. 64. Ad obiectionem vltimam monet, vueae motum prorsus inuoluntarium esse, et a sola sensatione, retinae impressa, pendere, quod inprimis ex amaurosi appareat.

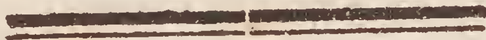
p. 67. Vsum gangliorum, qualem Noster assumit, praecipue demonstrant actiones vitales in somno et post morbos apoplecticos superstites: distinctio enim inter laesiones cerebri ac cerebelli ratione letalitatis vix adeo certa est; et ratione originis neruorum fundamento plane caret: accedunt exempla fetuum, qui encephalo destituti, viui tamen nati sunt, et experimentum, quo, pari vago et intercostali dissectis, adeoque omni communicatione cum encephalo

*) v. comm. nostr. Vol. XVI. p. 265.

encephalo sublata, cordis tamen motus per longum adhuc tempus perdurauit. Inde ganglia putat esse cerebra subordinata seu secundaria, quae vim neruosam, a cerebro acceptam, organis vitalibus seruent, et, communicatione etiam cum cerebro sublata, iisdem impertiant, donec tandem, nullo subsequente a cerebro nouo affluxu, eadem penitus exhausta officium hoc amplius sustinere nequeant. p. 71.

Probabile quoque Cl. Auctori videtur, gangliorum vsum aliquem esse in secretionibus (quod superius iam, vt olim monuimus, de gangliis quinti paris subsumserat), ad tuendum aequabiliorem motum liquorum in organis secretoriis; hanc tamen ideam aeque, ac influxum gangliorum in alios, quos iam addidit, morbos, et in consensum partium, aliis experiundo dilucidandam relinquit. p. 76.

Sub finem Cl. Auctor positiones suas repetit, et vno intuitu Lectoribus ante oculos ponit, indeque ex contemplatione structurae corporis nostri ad admirandam summi Numinis sapientiam, omnipotentiam et bonitatem deductus in eo quoque huius prouidentiae singulare documentum reperit, quod motus vitales ab imperio animae eximendo, simul auxilia nobis denegauerit, vitam, quam primum ob aduersitates et aerumnas huius mundi nobis conueniens visum fuerit, nostra sponte finiendi. p. 94.

VII. Dis-

VII.

Diſſertatio anatomica de neruis durae matris, quam praeſide IO. FRID. LOBSTEIN, anat. et chirurg. prof. p. o. in acad Argent. d. 3. ſeptbr. a. cIↄIↄCCLXXII. ſolenniter defendit *Phil. Iac. Beuckert*, Argentoratenſ. Argent. Typ. Io. Henr. Heitzii. 4. c. f. pagg. 38.

p. 1. Non mero partium, vel noui ſtudio, ſed expe-
rientia ductus, Cl. Auctor abſentiam horum
p. 2. neruorum ſe pollicetur teſtaturum. Quod vero
ſuſcipit ita, vt de genere neruorum *quinti paris*, et
naſalis, qui *ophthalmici* WILLISII ramus eſt, qui-
busdam coniecturis neruorum durae matri tribu-
torum refutatis, primum ſcripta Auctorum compa-
ret, et paris huius hiſtoriam commemoret, ſub-
iuncturus ſimul, quid ibidem ipſi licuerit obſeruare;
Quae quidem noſtrum ducimus hic recenſere.
Ideoque durae meningis ſtructuram, a tendinibus,
aponeuroſibus, aliisque membranis corporis hu-
mani, quae ob neruos adiacentes ſenſiles interdum
p. 4. putentur, ſola inſenſilitate differre aſſerit. Prae-
terea vero, quo neurologiae turbatum apud vete-
res ordinem, et ſcripta de hac re explicet, locu-
p. 5. pletes adiecit annotationes. Nulla vnquam prin-
cipia neruorum in dura matre vidit diſparere.
Pone frontis ſinum *neruus naſalis*, absque ramis,
SCHNEIDERI membranae inuolucro tectus trans-
iit. Et ramulos, ſi qui ſunt, arteriolae truncum
comitantis eſſe, Ruiſchiana, quam Cl. Auctor ap-
plicuit, arte apparuit; ipſosque in membrana ſe-
p. 8. pti narium diffluere. Firmiſſime nectuntur fila-
menta, quibus conflatur truncus quinti paris, du-
rae matri, rubello colore picta, antequam ouale
et rotundum foramen ſubeant; id quod forſan ſua
coniectura

coniectura decepit multos, nec non, quod idem in ipso petrae apici, vel ossi sesamoideo nexo, fiat.

Secessos quidem surculos ex trunco locis iisdem, vbi summi illi viri contendunt, sed proxime rursus pari associatos esse declarat Cl. Auctor. Quod etiam detexit, vbi fila trunci *maxillarem inferiorem* formant. Nunc *de vasculis* illis, neruo quinti paris vicinis, neruos illos meningis nil, nisi vasa esse ostensurus exponit. Arteriaeque ex dorso tertiae flexurae carotidis notabiles hos minimos ramulos in cadaueribus pluries obuenisse enumerat, qui et in sinus cauernosi receptaculo, et extra illud vagentur; vnumque haud constantem, neminique adhuc notatum, minimum in foramine spinoso ortum, cum trunco ascendentem, qui duram matrem intret, et cum aliis a maxillari interna profluentibus confluat. *Lateralem* illam *externam*, ad ima paullulum degressam, quinto pari ramos dedisse, summum contra VIEVSSENS agnoscit argumentum; vltimam illam arteriolam meningis, LIEVTAVD pro neruis descripsisse. Et sic antiquos plerosque, et nouiorem COTVMNIVM his fucatis neruis seductos esse comprobat. Ill. HALLERI vero, qui primus idem demonstrauerit, in hac re asseclae Cl. MECKELIO, cui iam MORGAGNI coniecturae consentire videntur, has nubes felicissime diffusas in acceptis refert. LAGHIVM *spinosae arteriae ramum* pro neruo venditasse Noster suspicatur.

p. 11.
p. 13.
p. 17.
p. 18.
p. 20.

De *paris septimi ramulo*, durae matris gratia *recurrente*, erroribus ex MECKELIO respondet: quod sit a maxillari superiori rami secundi proles. Arteriolam, a nasali illa ortam, quorundam neruum esse; septimumque par, non tot, quot superius, p. 22.

ſuperius, in cadaueribus per fila cum meninge cohaeſiſſe; et ramulos inde meningis ex hypotheſi Cel. LE CAT grata ſomnia aſſerit eſſe. Contraque ramos *octaui paris*, et huic *acceſſorii nerui*, ipſi in-
p. 26. nexos, eadem fere contendit. PACCHIONIVM etiam plura, quam antea, poſteaque diſſectores, ſed proh dolor! nil, niſi vaſa pro neruis inueniſſe arguit. *Decimum par* WINSLOWII, *primum ceruicalium* nuncupat. Atque a Cl. LIEVTAVD meningi dictum ramum reiicit. Adiectae obſeruationi de cranio, tribus diſtincto foraminibus, admonitiones de caute tractandis tumoribus infantum in calua addit.

VIII.

Atti dell' Accademia delle Scienze di Siena detta de' Fiſico-Critici Tomo IV. In Siena l'anno MDCCLXXI. Ad iſtanza di Vincenzio Pazzini Carli e Figli. 4. mai. pagg. 368. tabb. aere inciſae 6.

i. e.

Acta academiae ſcientiarum Senenſis phyſicocriticorum. Tomus quartus.

p. I. *Deſcriptio ſalis neutrius deliqueſcentis, in topho circa Senam reperiundi*, Auctore Cl. IOSEPHO BALDASSARRI. Tophos dicunt ſtrata quaedam arenae, quae collem conſtituunt, in quo Sena aedificata eſt, interpoſitis inter haec ſtrata conchyliis calcinatis, vt vel iam in puluerem verſa conſpiciantur, vel facillime conteri queant. In nonnullis iſtorum ſtratorum (quorum durities diuerſa eſt) ſal ille apparet, non quidem ſub forma cruſtae vel effloreſcentiae, ſed in eo, quod arena eodem impraegnata perpetuo humida ſit et friabilis, et linguae impreſſionem ſaporis acutiſſimi, vrentis, vix non intolerabilis,

tolerabilis, impediat, amarore leuiori demum relicto. Elixata haec arena ſalem, ſaporis iam dicti, coloris ex albo griſei, dat, in cryſtallos non abeuntem, et facillime in liquorem vnctuoſum diffluentem. Huic additum oleum tartari per deliquium terram albam alcalinam praecipitat: affuſo ſpiritu vitrioli vel nitri, odor ſpiritus ſalis marini ſurgit: tincturae coeruleae vegetabilium colorem viridem aſſumunt. Sal cum bolo commiſtus ac deſtillationi ſubiectus verum ſpiritum ſalis marini praebet: et idem ſal marinus, decrepitationis tamen expers, ex capite mortuo obtinetur. Patet igitur, hunc ſalem conuenire cum ſic dicto ſale ammoniaco fixo, qui ex capite mortuo poſt deſtillationem ſpiritus ſalis ammoniaci cum calce viua obtinetur, et cuius liquamen aeque improprie oleum calcis vocatur. Baſis autem calcarea noſtri ſalis a conchyliis calcinatis repetenda eſt: creta enim, quae etiam ad ſtrata diuerſa regionis Senenſis efficienda concurrit, alium ſalem, natro Aegyptiaco ſimillimum, producit. Tandem ſermo fit de origine margae ex conchyliis deſtructis, et experimenta ad corroborandam hanc ſententiam inſtituta recenſentur.

p. 125. 6. *De aequationibus quadrato-cubicis disquisitio analytica*, Cl. COMITI ANGELO FAGLIA, ecclesiae Clarienſi praepoſito, *dicata*, Auctore Cl. IO. FRANC. DE MALFATTIS.

p. 187. 7. *Tabula baliſtica*, Auctore Cl. ANT. MARIA LORGNA, architectorum militarium centurione et Math. in publico collegio militari Veronenſi Prof.

p. 201. 8. *De vaporibus letiferis Veſuuii*, Auctore Cl. D. DOMINICO BARTALONI, in acad. Senenſi Prof. publ. Vapores iſti ſub vehementioribus eruptionibus montis huius ex profluente laua, quum refrigerari incipit, exhalantur, animalibus quibusvis, imo etiam vegetabilibus, ad quae pertingunt, exitioſi, adeo vt etiam aquas vicinas ſapore acuto imbuant, quae quidem ab hominibus ſine noxa bibi poſſunt, ſed piſces in iis habitantes perimunt. Illorum quidem originem efferueſcentiae mineralium adſcribendam eſſe, nullum eſt dubium; ſed non aeque patet, iis elaterem aeris deſtrui, vel huic grauitatem naturali ſpecifice maiorem conciliari; quum experimenta cum barometro et veſica aere repleta inſtituta contradicant: quare Cl. Auctor illos fluidum ſingularis generis conſtituere putat, quod modo nondum ſatis definito reſpirationem cohibeat, ideoque mortem inducat. Comparatione cum vapore notiſſimae illius cryptae canis inſtituta, docet, vtroſque exactiſſime inter ſe conuenire. Praeter hos autem Veſuuii vapores alii nonnunquam erumpunt, quos Neapolitani *Fumarole* ſeu *Fumete* vocant, manifeſte ſulphureae indolis, non tamen ſemper funeſti. Alia ſpecies eſt exhalationum humidarum prope Solfataram in eo loco, quem iam veteres ſub nomine fori Vulcani cognouerunt, et STRABO exactiſſime deſcripſit,

ex

ex lapidibus calcinatis, pyritis, marcasitis et aluminis mineris surgentium, de qua alio loco se acturum spondet Cl. Auctor: sub finem huius tractationis phaenomena, quae eruptionem Vesuuii mense octobri 1767 factam comitata sunt, historice recensens.

9. *De principiis constitutiuis amianti, quae eius resistentiam ad solitos ignis gradus, et ductilitatem efficiunt, commentarius* Cl. IOSEPHI BALDASSARRI, qui 1768 praemium ab academia propositum reportauit. Praemissis quibusdam generalibus, quae ad phlogisti notionem declarandam spectant, primo monet Cl. Auctor, amiantum saepe cum aliis lapidibus apyris coniunctum reperiri, saepe etiam inter strata argillae, quod peculiari exemplo terrae albae argillaceae ex ditione Senensi, cui tamen terram subtilissimam calcaream admistam suspicatur, vidit, in qua quaedam lapidis nostri filamenta iam in terram argillaceam resoluta, alia e contrario sub ipsa quasi ex argilla generatione conspexit. Ex his igitur patet, amiantum debere originem suam basi argillaceae: quod multo clarius adhuc fit, si perpendimus, easdem ipsi proprietates cum reliquis argillis esse, nempe resistentiam in igne, maiorem inde acquisitam duritiem, et scintillas tunc chalybis ope eliciendas, licet haec qualitas tantum asbesto Suecico et Danico propria sit. Alterum principium constitutiuum phlogiston sistit, quod et reliquis argillis inesse alii iam Chemici celebratissimi docuerunt: talcum, cui prae reliquis lapidibus apyris magna cum amianto affinitas est, in argilla quadam colorata, ex qua pauimentum furni pistorii constructum fuerat, solo admoto ingenti ignis calore successiue enatum vidit Noster, et Cl. GRIGNON verum amiantum in fundo furni p. 217.

 ex

ex argilla confecti, qui ferro fundendo inseruiuerat. Inde etiam a veritate non alienum videtur, amiantum in maiore ignis gradu, addito alcali et borace, fundi posse et in vitrum conuerti, quod Cl. WALLERIVS iam in sacchαro montano, amianti specie, et Cl. POTT in talco variis auxiliis tractato comperit. Diffiteri tamen non potest Noster, ex his omnibus veram amianti indolem nondum satis liquido patescere. Flexilitatem seu ductilitatem huius lapidis itidem iustae quantitati phlogisti adscribi oportere, docet analogia in praeparatione chalybis ex ferro, et in concilianda zinco flexilitate, quarum vtrumque fit addito phlogisto: iustam autem eius proportionem necessario requiri, inde apparet, quod fibrae amianti, in igne tractati, licet tunc omnino maior huius principii copia accedat, tamen duriores reddantur.

p. 233. 10. *De structura tendinum*, Auctore Cl. D. PETRO MOSCATI, anat. chirurg. et artis obstetriciae in vniuersitate Papiensi Prof. Publ. Expositis argumentis aliorum, qui tendinum originem vel a degeneratis quasi musculis, vel a membrana cellulosa repetunt, suas Cl. Auctor obseruationes recenset, quae posteriorem sententiam confirmant. Primo in cadaueris recentis musculis manus atque pedis multa strata exteriora fibrarum muscularium non in ipsa tendinis substantia finiuntur, sed in celluloso eiusdem inuolucro: sub hoc inuolucro dictisque fibris exterioribus collocata strata conspiciuntur, abire in fibras tendineas firmas, albas, longitudinales, parallelas, quae coniunctae inter se ope filamentorum membranaceorum transuersalium corpus tendinis constituunt, ipsum tamen ex diuersis stratis compositum, quorum interiora firmiora et magis resistentia sunt, quam exteriora. Mutatio

substantiae

ſubſtantiae muſculoſae in tendinem non fit ſucceſſiue, ſed in vno loco, ita vt vtraque ſubſtantia optime internoſci queat. In fetu, cellularis haec tendinum ſtructura clarius adhuc patet, vt Ill. HALLERVS iam docuit *). Porro muſculum tibialem poſticum per tres menſes aqua in vaſe occluſo macerauit, et verſus finem aquam ſaepius mutauit paullulumque aceti addidit Noſter, tumque obſeruauit inuolucrum exterius tendinis celluloſum, ab aqua inflatum, laminis transparentibus ſibi inuicem impoſitis et ope filamentorum membranoſorum coniunctis conſtans, cui varia ſtrata fibrarum carnearum, pallidarum, ſed ſtructurae non mutatae, adhaerebant: ſub iſto inuolucro tendinis ſubſtantia erat alba, fibroſa, non inflata, ſed vel leviori tractione directionem parallelam fibrarum ſuarum perdens, et in laminas membranaceas abiens; et huic faſciculi muſculares adhaerebant. Haec fibroſa pars, denuo macerationi ſubiecta, tandem easdem, quas inuolucrum exterius, mutationes ſubit, et continuata maceratione omnia denique totius tendinis ſtrata hoc modo diſſoluuntur: et tunc, quum muſculoſa pars ſemper adhuc ſubſiſtat, liquet, fibras muſculares non ſenſim ſenſimque ſubtiliores reddi, ſed illarum inuolucra celluloſo membranacea, ſingulum faſciculum cingentia, extra easdem extendi et tendinem conſtituere. Fibras muſculares neque nudo, neque armato oculo, neque ſub maceratione vnquam in tendine conſpexit Noſter. Idem etiam de neruis valet, qui ipſi diutiſſime, aeque, ac muſculares fibrae, putredini reſiſtunt, dummodo ſingulari encheireſi tractentur **): ex

*) El. Phyſiol. T. VIII. p. 280.

**) Medulla ſpinali in multa aqua et pauco aceto per quatuor menſes in vaſe clauſo macerata, et aqua nonniſi

ex quibus concludi poteſt, prima ſtamina partium, ad vitam apprime neceſſariarum, omnium difficillime decomponi poſſe. A continuata tractione muſculi adhaerentis fibrae membranaceae tendinis extenduntur, et figuram cylindricam acquirunt: inde accidit, vt muſculus latus et planus non tendinem, ſed aponeuroſin efficiat. Ex iisdem obſeruationibus patet, cur in animalibus tenerioribus tendinum ſtructura debilior ſit: ruptura tendinum facile reſarcitur, quum omnium citiſſime cellularis ſubſtantia renaſcatur: oſſeſcunt tendines, quia facile ſubſtantiae terreſtres ex vna cellula in aliam tranſire totamque earum cauitatem replere poſſunt; ſiquidem huius oſſificationis alia eſt ratio, quam concretionum oſſearum, fibras muſculares cingentium. Denique quaeſtio reſoluitur, cur in iunioribus plus ſubſtantiae carnoſae, minus tendineae appareat, cum tamen muſculos in tendines non mutari confectum ſit? Ill. HALLERVS *) vel tendineas fibras nondum ſplendentes pro muſculoſis haberi poſſe putat, vel muſculos ipſos, motum nondum exercentes, colore rubro deſtitui: quae tamen ſententia Noſtro non ſatisfacit, qui muſculos aeque, ac alias partes ad vitam inprimis neceſſarias, cerebrum, neruos, cor, citius formari reliquis aſſerit, neque proprie incrementum continuatum capere dici poſſe, ſed motu accedente tantum firmari, dum minimae partes propius ad ſe accedant; firmatos autem muſculos actione ſua tendines extendere et elongare, adeoque ipſorum magnitudinem

niſi primo menſe crebrius mutata, eo deuenit Cl. Auctor, vt illam cum annexis neruis vltra octo menſes ſeruaret, quo tempore elapſo cellulare quidem neruorum inuolucrum mutatum, ſubſtantiam vero medullarem prorſus non affectam deprehendit.

*) El. Phyſiol. T. IV. p. 433.

nem ſenſim iuuare. Quod ergo decrementum muſculorum videtur, vere non niſi minus augmentum ratione voluminis aliarum corporis partium magis aucti dicendum erit: id quod ex ſubiunctis in fine tabulis melius patet, in quibus longitudo muſculorum et tendinum brachii hominis nouemdecim annorum cum iisdem infantis paucos dies nati comparatur.

II. *De modo, quo creta in territorio Senenſi reperiunda fertilis reddi poſſit, commentarius* Cl. D. CANDIDI PISTOI et DOMINICI NICCOLETTI, die 31 maii 1770 praemio ab academia propoſito condecoratus *). In tria capita diuiditur, quorum prius de natura huius cretae (hoc enim nomine vulgo recepto, et Noſtri vtuntur, licet *ipſum* minus appoſitum ipſi cognoſcant, vt ex iis, quae ſtatim adducturi ſumus, patebit), ſecundum de vegetatione plantarum, et tertium de eadem in hac creta promouenda exponit. Terra iſta cretacea, in variis agri Senenſis partibus admodum frequens, eſt coloris cinerei, colles diuerſae magnitudinis conſtituit triſtes aſpectu, quibus nulla fere arbor, herbae pauciſſimae, ſed eae aromaticae, bonae indolis, increſcunt: horum collium quidam diſrupti ſunt, partim quia baſis lapidea, ad montes formandos neceſſaria, deficit, partim quia calor aeſtiuus et pluuiae fiſſuras has efficiunt et ampliores reddunt. Nonnulli tamen horum collium ex variis aliis ſtratis ſimul conſtant, nimirum tophi (vide ſuperius p. 251.

*) Quaeſtio ab academia menſe ianuario 1768 propoſita haec erat: *In alcuni ſtrati della Campagna Saneſe, come per eſempio nei colli di Malemerenda lungo la Valle dell' Orcia ſi trova una qualità di terra Cretacea affatto ſterile. Si dimanda: in qual maniera ſi poſſa render feconda e quali utilità ſe ne poſſano ricavare?*

perius dissertationem Cl. BALDASSARRI), ochrae, arenae, silicum (*pietruzze*), et testaceorum calcinatorum, quorum minima in stratis cretaceis, maxima in silicinis frequentissima sunt. Experimenta cum hac creta instituta docent, particulis eam consistere quasi spongiosis, seu quae aquam imbibant, et eadem mollescant et flexiles ductilesque fiant, siccataeque arctius quam antea cohaereant, simul tamen impediant, quo minus aqua per eas quasi per filtrum transire queat; humorem tamen attractum diu retineant, siccatae multo maiorem aquae partem quam aliae terrae requirant, vt rursus mollescant, ac denique maiorem, quam aliae terrae aquae partem ex aere absorbeant. Reliquas proprietates, indurationem in igne, vitrescibilitatem, salem, quem temperie sicca emittit, de qua superius Cl. BALDASSARRI experimenta vidimus, Nostri hic non tangunt. Acetum cum creta nostra effervescit, aeque, ac spiritus vitrioli, qui tamen protinus eandem iterum ad fundum demittit: oleum tartari per deliquium nihil, nisi difficilem emollitionem efficit. Ex his omnibus, collatis inter se characteribus genericis cretae, argillae, et margae ex WALLERIO petitis, patet, terram hanc proprie esse margam cum creta et argilla, varia, pro diuersitate variarum terrae ipsius specierum, proportione, mixtam: siquidem nec omnes species aeque vehementer cum acidis efferuescunt, neque ad lateres et vasa inde conficienda aeque commode adhiberi se patiuntur. In capite secundo ex obseruationibus experimentisque celeberrimorum Auctorum, quorum nonnulla Nostri repetierunt, id colligitur, nutritionem vegetabilium a sola aqua pendere, quae in vasis ipsorum varias mutationes subeat; et eo tantum respiciendum esse, vt terra ea excipiens iustam copiam aquae ipsis praebeat, et apta sit ad continen-

continendas firmandasque radices ipſorum: quibus certe principiis generalibus omnis agricultura innititur. Haec ergo omnia quum iam clariſſimae luci expoſita ſint, nunc iis non vlterius inhaerebimus, protinus ad caput tertium progreſſuri, in quo principia haec ad noſtram terram applicantur. Omnis res eo redit, vt nimis dura ſuperficies et conſiſtentia, quae radicibus ingreſſum et extenſionem denegat, corrigatur: quod, licet ſubigendo et ſtercorando incolae efficere tentent, experimentis tamen inſtitutis rem melius non procedere didicerunt Noſtri, quam ſi arenam vel tantum terrae iſti inſpergerent, vel cum eadem commiſcerent; neque vllum eſt dubium, hoc modo ſenſim priſtinam his terris fertilitatem redditum iri, qua ipſas olim gauiſas eſſe monumenta hiſtorica probant, priusquam Senenſes tot bellis implicarentur. Arbores, vti fit in variis Prouinciae locis, foraminibus magnis in terra iſta effoſſis et arena, topho cet. repletis imponendas, inprimis, quae validiores radices agunt, vt pyri, hanc ipſam terram hoc modo optime laturas eſſe, omnino veroſimile eſt. Tandem experimenta recenſentur et conſilia dantur de vtilitate, quam ab hac terra in firmando ſolo arenoſo nimis leui, quod frequens eſt in territorio Senenſi, exſpectare liceat, modo ea terra eligatur, quae maxime cum acidis efferueſcat, vtpote alkalino principio maxime impraegnata.

12) *Diſquiſitio, num lolium nonnunquam, ſecundum vulgarem opinionem, ex ſemine tritici producatur?* Auctore Cl. IO. DOMINICO OLMI, lecta in primo conſeſſu anni 1768. Argumenta, quibus Cl. Auctor ad deſtruendam hanc opinionem nititur, haec ſunt: lolium nec omni tempore, nec omnibus locis inter triticum creſcens reperitur; degene- p. 279.

ratum

ratum triticum ideo dici nequit, quoniam tum ratione ſtructurae, cum partium conſtituentium inſigniter ab eo differt (qua occaſione ſimul pauca de analyſi eius chemica addit, narrans, ſe ex farinae ſeminis lolii vncia vna, ope ſpiritus vini extraxiſſe $\frac{6}{10}$ drachmae (*denari*) reſinae acris, et ſub ipſa digeſtione prodiiſſe vaporem admodum nauſeoſum, capiti infeſtum, hancque ipſam farinam eſſe coloris liuidi, tetri odoris, difficilis fermentationis, panem coloris obſcure liuidi, amarum, ingratum praebentem), et ſola claſſe plantarum gramineārum ad illud accedit; vt multarum aliarum plantarum ſemina per longum temporis ſpatium non mutata in terra deliteſcere poſſunt, antequam germinent (vt ipſe Cl. Auctor in ſeminibus maluae criſpae expertus eſt, quae elapſis ſeptemdecim demum annis vegetarunt): ſic idem in lolio fieri poſſe, vel ex eo concludi poterit, quod eius ſemen folliculo clauſum decidat, adeoque iniuriis externis melius reſiſtat, ipſaque reſinoſa qualitas putredini obſtet; ſine dubio ad diuerſam diuerſorum ſeminum vegetabilium euolutionem fermentatione quadam in terra opus eſt, indeque forte declarari poterit, cur anno 1767 adeo magna lolii quantitas prouenerit, cum epidemici morbi ſuperioris anni forte ab eiusmodi fermentatione et exhalatione ſubterranea originem duxerint, quae SYDENHAMI de ortu morborum epidemicorum ſuſpicio fuit; ſicut animalia homini vtilia omnium minime adminiculis ad victum ſibi comparandum periculumque ſibi imminens auertendum inſtructa ſunt: ſic etiam plantae in vſum noſtrum impendendae cultura prae reliquis indigent; reliquae autem tum ratione incrementi, tum propagationis, ipſis relictae optime ſuam ſpeciem conſeruant, ideoque lolio, nec multitudine ſeminum, nec virtute

tute per radices se propagandi instructo, opus fuit ea qualitate, vt semen eius vim vegetandi quam diutissime seruet. Licet autem haec planta adeo noxia videatur, vsus tamen eius non sine iure in nutriendis insectis et volatilibus, quae seminibus solis cerealium vescuntur, poni potest.

13. *Commentarius, disquisitionum physicarum et oeconomicarum, consilium exhibens, ad emendandum panificium in Longobordia Austriaca directarum*, Auctore Cl. MICH. ROSA, Med. theor. et pract. in vniuersitate Papiensi Prof. Publ. Triste omnino est, quod Cl. Auctor fatetur, in tota Italia, si a Roma ac Toscana recesseris, panem conditionis deterioris esse; quod tamen in supra dicta huius regionis parte edicto publico, Mediolani post elaborationem huius commentarii edito, emendatum iri sperandum est. Caussas huius defectus duas generales adducit Noster, nempe minus exactam fermentationem, quae ab ignorantia, et peruersam coctionem, quae ab auaritia pistorum proficiscitur. Inde praemissa notione duplicis substantiae, quae farinae triticeae inest, glutinosae atque amylaceae, qualem eam Cl. BECCARI tradidit *), granorum, farinae, panisque praeparandorum ac tractandorum rationem docet: quae quum singula repetere nequeamus, pauca tantum hinc inde excerpere iuuabit. Machinam, siccationi granorum inseruientem, non inuentor Cl. INTIERI ipse, vti prodidit Cl. MANETTI **), sed Cl. Abbas GALLIANI descripsit. Ad farinam melioris notae obtinendam optimum est, molendinis vti, quae nec nimis humiles sint, nec nimis cito circumagantur; in priori enim casu furfur cum ipsa farina, vtpote subtilior factus, p. 321.

*) Instit. Bonon. comm. T. II. P. I. p. 122.
**) vid. comm. nostr. Vol. XVI, p. 155.

factus, commiſcetur, in altero nimis ſubito, nec farina omni orbatus, emittitur: Bergomenſium molendinae optime vnica vice omnem farinam a furfure ſeparant. Ad fermentationem excitandam in Italia aliisque regionibus calidioribus ſolum fermentum panis ſufficit, absque fecibus cereuiſiae, quibus in frigidiori climate vtuntur. Paſta ex farina in ſimilaginem aptius manibus vel etiam pedibus, quam inſtrumentis ſubigitur. Maximum momentum ad panem bonae notae conficiendum in aquae bonitate quaeri debet; vnde euenit, vt nec Pariſiis panis Goneſſienſis, nec Florentiae Pratenſis confici queat, iisdem licet piſtoribus eademque farina vtantur: quum vero aqua fontana vel fluuialis non vbique haberi queat, experimentis definiendum erit, quantum vel putealis vel pluuialis huic fini reſpondere queat. Methodus Gallorum, totam paſtam farinaceam in ſex partes diuidendi, poſtea in prima fermentationem excitandi, dein ſecundam partem, et vbi hae ſimul fermentauerint, reliquas quantum addendi, optima eſt, ſed ad magnam copiam panis in officinis maioribus parandam applicari nequit. Farina nimis vetuſta, etſi vitium nondum contraxerit, tamen aeque, ac nimis recens panem non adeo bonum praebet. Poſtea media ad ſtabiliendum panificium perfectum et a fraudibus piſtorum immune examinantur. De certo ſtatoque numero piſtorum, deque legibus iis praeſcriptis apud veteres Romanos, et de iis, quae hodie in Gallia ipſis iniunguntur. Deinde conſilia, quae ſuis ciuibus proponit Cl. Auctor: primum de ſocietate piſtorum in variis vrbis partibus diſtribuendorum, de legibus et poenis ſanciendis, de infringendo monopolio, cet. ſecundum, de libertate panem coquendi et vendendi omnibus largienda, modo prius ad ſummum magiſtratum referatur,

quo

quo is neceſſaria ordinare queat: tertium, de cura eorum, qui ſummam imperii tenent, ad praecavendam annonae caritatem in granariis publicis inſtruendis cet. Poſtmodum de modo panem ipſum meliorem reddendi. Ad tres partes farinae, quae ad panem conſuetum adhiberi ſolet, ſumatur vna pars exquiſitioris, et furfur ab hac remanens, vtrumque ex aqua coquatur, et hoc decoctum ad impaſtandam priorem farinam adhibeatur; tenendum tamen eſt, hanc miſtionem fermentum maius et coctionem longiorem exigere. Optimum vero eſt, panem bis coctum efficere, et quidem tantum ex farina mediae indolis, qui melius ipſis granis in domibus publicis per annos ſeruari poſſit, et praecipue militibus porrigi debeat, quibus viginti vnciae ſingulo die ſufficiant, quum milites Veneti per diem viginti quatuor accipiant, quas vix vllus conſumere poſſit. Deinde characteres panis bonae notae exponuntur, et tandem problemata quaedam ſubiunguntur ad theoriam prius exhibitam praxi confirmandam.

14. *Epiſtola* Cl. IOH. BATTARRA *ad* Cl. CAI. TONINI, academiae a ſecretis, *Arimini VII. Kal. Dec.* 1769 *ſcripta*, ſermone Latino, continens animaduerſiones quasdam ad Cl. KLEINII aſſerta de pene raiarum *), cuius Noſter ſceleton in icone exhibet, ex decem, imo forſan vndecim oſſiculis conſtans, quorum ſex glandem, quatuor truncum conſtituunt: priora per membranas articulantur inter ſe, ita vt in oeſtro pro lubitu dilatari et conſtringi queant. Porro idem Vir Cl. vterum duplicem raiis datum eſſe prodiderat **), quem Noſter ſemper ſimplicem inuenit, et itidem, vt et ouum in eodem p. 313.

*) vid. eius hiſt. nat. piſc. miſſ. III. p. 41.
**) Mantiſſ. ichthyol. p. 14.

eodem haerens, addita icone Lectoribus sistit. Singulare est, inter pudenda externa et vterum ad vtrumque latus situm esse corpus conicum, versus ouaria recuruatum, ex glandulis compositum, coloris et substantiae iecori similis, cuius vsum nec Cl. Auctor, nec Cl. PLANCVS nouit. Membrana renes inuestiens dilatata versus ouaria descendit et cum tubis Fallopianis ipsisque ouariis connectitur, atque his forsan (vt ex inspecta icone iudicamus) inuolucrum praebet. Tubae hae angustissimae sunt. Vterus per ligamentum abdomini annectitur, et simul, vreteribus immissis, vices vesicae vrinariae gerit. Ouum in vtero formam mutat, corticem coriaceum, admodum durum et asperum, similem corio, quod Galli *chagrin* dicunt, coloris atrovirescentis, assumit, ex vna parte gibbum, ex altera nonnihil concauum est, magnitudinis insignis, vitellum flauum, consistentia et mole vitellum oui gallinacei aequantem, in multo cerumine natantem exhibet, et ex parte anteriore et inferiore fetum emittit.

p. 357. 15. *Responsio* Cl. IO. ARDVINI, ciuitatis Vicentinae architecti militaris publici, Prof. Mineralog. Metallurg. et Chem. socii acad. sapientiae Senensis et georgicae Vdinensis, *ad quaestionem, quam* Cl. HIERONYMO VANDELLI, Chirurg. etc. Prof. Publ. Paduae, *proposuerat* Cl. CAROLVS GANDINI, Med. Prof. Publ. Genuae, *num in iis locis, vbi vitriolum paratur, de infectione aëris dubitari queat?* data Vicentiae die 26 apr. 1768. Duo genera sunt minerarum vitrioli: earum, quae vstulatione praeparari debent, et earum, quae tantum per tempus quoddam aeri libero expositae macerantur et acidum vitriolicum demittant. Priorum fumum innoxium esse, et propria experientia in

se

ſe ipſo didicit Cl. Auctor, et plurimorum hominum, qui proxime ad hos vapores ſulphureos viuunt; imo quibusdam in locis ideo homines a peſte, omnia circumcirca deuaſtante, immunes manſiſſe conſtat. Sic etiam morbus, accolis littoris maritimi endemius, quem Itali *maremmana* dicunt, horum vaporum beneficio curatur. Secundum genus innoxium, imo adeo ſalubre eſſe, ex MERCATI teſtimonio patet. Neque excoctio ipſius vitrioli detrimentum parit, quod itidem experientia confirmat. Neque tandem ea loca, in quibus thermae ſulphureae aliaeque aquae minerales ſcaturiunt, inſalubritatis vllum prae ſe ferunt indicium.

IX.

ANTONII DE HAEN tomus primus rationis medendi continuatae in noſocomio practico, quod in gratiam et emolumentum medicinae ſtudioſorum condidit MARIA THERESIA, Auguſtiſſima Romanorum Imperatrix etc. Vienn. Auſtr. 1771. 8. pagg. 442, praeter praefationem.

Hic primus tomus in duas partes eſt ab Ill. DE HAEN diſtributus, cuius iam antea promiſimus ſummam, ibique de tituli mutatione ad Lectores retulimus, atque tum temporis putauimus *), Cl. Auctorem tomo decimo quarto hoc continuatum opus primum eſſe finiturum; legimus autem, illum excepturum eſſe tomum decimum quintum, indicem priorum locupletem et nonnullarum ſententiarum, ſiue elucidationem, ſiue amplificationem, ſiue correctionem exhibiturum. His praemiſſis, redeamus ad partem primam huius tomi primi

*) vid. comm. noſtr. Vol. XVIII. p. 280.

primi continuatae rationis medendi, quae, prospectu totius huius primae partis adiecto, enumerationem morborum, quos malignos vocare possumus, signa malignitatis in genere quaedam, regulas de auerruncanda aut mitiganda malignitate morborum, methodum praecauendi, moderandi, curandique malignitatem in variolis, morbillos, scarlatinam febrem, miliares et petechias, febres vere malignas et febrem pestilentialem in decem capitibus complectitur. Altera huius primi tomi pars de resuscitanda vita suffocatorum, suspensorum etc. agit octo capitibus.

P.I p.7. Omnes morbos acutos esse benignos malignosque, nec intermittentes ipsas esse excipiendas docet Noster. Malignitatis idea, a BOERHAAVIO data, repetitur, recentiorumque vituperatur: variisque ex caussis malignitas augeri potest, e. gr. tempestatis varietate, regimine cet. Quapropter et addit regulas de ea mitiganda.

p. 19. His praemissis de malignitate in vniuersum, ad specialem in variolis progreditur Noster. Ac primum quidem nonnullas variolosi morbi historias curate tradit, ex quibus malignitas variolarum apparet, malignitatemque benignitatemue variolarum nec salubritate, nec prauitate corporum determinari posse: indeque facile componi inoculatorum de hac re dissidium in cautionibus corporum eligendorum, ab aliis obseruatis, ab aliis neglectis. Minime enim prodest insitio, in perspicua diatheseos prauitate. In puero vena, si vlla alicubi inueniri feririque potuisset et a chirurgo optimo quoque, a Nostro secta esset.

p. 59. His morbi historiis absolutis annectit Noster corollaria, curam variolarum spectantia. Variolosorum

ſorum commercium ob metum contagii ab initio vsque ad finem morbi nunquam tutum eſt. Incertum eſt tempus eruptionis. Balnea calida cum SYDENHAMO in variolarum cura magnopere laudat. Iis enim, abſorpta vaſis inhalantibus aqua, cruor omnis diluitur, cutis laxando aptior fit ad faciliorem et largiorem varioloſi veneni expulſionem iuuandam, indeque interiora ab eo liberantur: porro balneis et manus, et vultus defenduntur. Atque hic refutat eos, qui humiditatem ad variolas expellendas noxiam iudicant. Inciſionem puſtularum commendat Noſter ad puris reſorptionem impediendam et venuſtatem conſeruandam. Variolarum ſedes eſt in internis partibus corporis humani; ſed nimis cito diſparent, quam vt cadaverum ſectiones eas detegere poſſint. Venaeſectio eaque repetita ſaepius in quauis variolarum, morbillorum, ſcarlatinarumque periodo, ſaepe adeo neceſſaria eſt, vt tota ab ea ſalus pendeat. Lac in variolis et morbillis prodeſt, quapropter et nonnulli inſitores inoculationem lactantium vrgent. Praeterea aſſerit, his regulis obſeruatis et aliis, praeſertim puritatem aeris et lecti, moramque ex lecto attinentibus, malignitatem variolarum multum imminutam eſſe, et ſi vnum alterumque ſors iniqua rapuit, commune hoc cum inſitis variolis naturales habent, a quibus vnus, alter et tertius mori in fideliſſimis inoculatorum diariis perhibetur.

Tum perſequitur Noſter inoculationis commoda, qua non opus eſſe monſtrat, cum praeſcripta partim Cl. Auctoris methodus variolis medendi, partim alia praeſtantiſſima auxilia ad variolas aut praeuertendas, aut benigne acquirendas valeant. p. 77.
Atque hic nominat aethiopem mineralem, mercurium ſexies ſeptiesue ſublimatum, qui calome- p. 88.

 lanos

lanos TVRQVETI nomine venit, mercurium diaphoreticum iouialem, ſic, HELMONTIO monente, paratum, vt ne reuiuiſcere mercurius vltra queat, et mercurium animatum ſolarem: inſimulque prouocat ad varios auctores, qui argenti viui, antimonii ſulphurisque virtutem et in variolis laudarunt.

p. 95. Morbilli propter ſuam cum ſcarlatina febre ſimilitudinem ad ſequens caput relegantur. Ac primum quidem Cl. Auctor varias ſcarlatinae benignae, malignae et diuturnae hiſtorias praemittit. Notamus ex his obſeruationem de vnguibus ſcarlatina laborantium maxime maligna: „In iuuencula, in eius domino, filioque, facta deſquamatione, crena ſiue ſulcus in ſingulis manuum pedumque vnguibus apparuit ad dictam vnguis lunulam, transuerſusque ille, nec tactu minus, quam viſu percipiendus, cum vngue creſcens, nec, niſi conſueti incrementi vnguis tempore cum eo abſcindendus. Vnguis linea ſerrata in aciem ducta, ex cute natus, epidermide tectus morbi materiem excipere a cute et epidermide, ad vsque lunulam poteſt: ſupra lunulam vero craſſior compactiorque, materiem ſiſtit, eandem non, niſi creſcentibus ſuis per longitudinem fibris promouet, paulatimque ad ſuum marginem ducit; ita, vt demum haec crena, ſeu ſulcus cum luxuriante vnguis extremo abſcindatur. Vnguium deformitatem et alii cutanei morbi habent. CELSVS libr. V. cap. 28. Impetigo albida infeſtare quoque vngues ſolet. Et pſora vngues duros ſcabrosque gignit. In hisce acrior penetrantiorque materies unguis totam perreptare ſubſtantiam videtur.„

p. 130. Tum pertractat Noſter ſcarlatinae antiquitatem, et ſcriptores de ea commemorat, et, addita definitione,

ſinitione, de periodis huius morbi diſputat duabus, alteramque infamem appellat, vtriusque ſtadii curam adiicit. Inter ſcriptores inuenimus Noſtrum *) primo, dein IOANNEM STORCH et MARCVM ANTONIVM PLENCIZ**). „Scarlatina eſt febris acuta, exanthematica, rubras easdemque latas maculas proferens, organa deglutitionis non raro impetens, epidermidis in deſquamationem abiens, et infamis praecipue periodo ſua altera, vnius, alterius, tertiae et vltra ſeptimanae, qua tumore corporis vario, anxietate, debilitate magis, quam priore periodo aegri periclitantur de vita. Cl. HAEN veſicatoriis, cortice et interdum et opio hic vtitur. Non raro ſequitur oedema letale cum foetido et pauco vrinae effluxu. Denique Noſter hic laudat aurum fulminans, quod alio loco ***) non commendaſſe ipſe fatetur. Mutauit mentem autem Noſtri experientia Cl. PLENCIZ, qui auro fulminante non fruſtra vſus eſt; et Cl. WEBERVM id in ileo, iſchuria, catarrho ſuffocante inque humido aſthmate, abſente tamen inflammatione, adhibuiſſe narrat. p. 132.

De miliaribus et petechiis agit Noſter in conſideratione febrium malignarum. Deſcribitur hic a Noſtro febris maligna, 1771 epidemica, quae aliis atque aliis ſymptomatibus maiori, minoriue virium proſtratione corpora inuadebat, interdum ſigna grauioris inflammationis prodebat mortem accelerantia: ſaepeque erat exanthematica, ita, vt tertio quartoue morbi die vel ſerius petechiae cum miliaribus ſeu albis, ſeu rubris apparerent, ac breui p. 150.

 aegri

*) V. ANT. DE HAEN de febrium diuiſionibus. v. comm. noſtr. Vol. IX. p. 463.
**) v. comm. noſtr. Vol. XV. p. 137.
***) V. EIVSD. rat. med. Tom. XI. p. 138.

aegri perirent. Tradit igitur Cl. Auctor hic febrium acutarum nonnullarum accuratas historias, ex quibus apparet, cura antiphlogistica, aere libero petechias in febris cruditate disparuisse.

p. 175. Hoc diario, diligenter hic inserto, inquirit in sententiam, quae in eo cernitur, quod morbi acuti diuidendi absolute sint in eos, aut quos genuit, aut ad quos accessit humorum spissitudo, et in illos, qui liquidorum dissolutionem siue genitricem habent, siue sociam. Haec sententia autem a Nostro reiicitur. Ac primum quidem praecepta tam priscorum, quam nuperorum dogmata examinat methodumque medendi eorum attendit; vnde demonstrat, auctoritatem huic sententiae deesse. Dein experientiam consulit, quae eidem neutiquam favet. Atque hic de sanguine examinando agit, huiusque rei difficultatem illustrat. In multis aegris enim dicit Noster, prodire vno die sanguinem dissolutum, alio die concretum: porro in febribus putridissimis sanguinem aut condensatum duntaxat, aut et crasso corio tectum apparere, vtrinque Noster aegros mori et viuere vidit; dein ad diaetae varietatem et omnino ad aliam atque aliam hominum vitae rationem attendere debere eos, qui in examine sanguinis versantur. Ex quibus nunc varietatibus sanguinis et adhuc aliis quoque, quas nos oportet hic praeterire, damna, quae haec opinio inducit aegrotantibus, satis euidenter declarat Ill. DE HAEN.

p. 195. Continuat hic Cl. Auctor in febre pestilentiali describenda, eiusque curationem potissimum hic tradit, cum iam in antecedenti tomo bibliothecam medicam de peste curate collegisset, et inprimis quoque rariorum de peste librorum mentionem inieciffet

iecisset *). Ac primum reiicit diuisionem in pestem et febrem pestilentialem. Dein necessitatem hanc rem repetendi monstrat, partim ob facilem pestis communicationem, partim ob methodum ei medendi, quae Nostro non integra videtur. Quapropter suadet Cl. Auctor, morbos malignos contagiosos, non raro pestis initia simulantes, etiamsi pestis signis sint destituti, eadem tamen cautione tractari, qua pestim ipsam. Porro et varias easque multas et graues admonitiones hic addit, cum nosodochia, quae saepe contagia fouent et propagant **), tum ipsum contagium attinentes. In peste inprimis maximeque in nosodochiis antiphlogistica, larga et frequens missio sanguinis est necessaria.

Communis quidem est sententia propemodum, p. 224. debilitatem esse proprium characterem pestis: venaesectione debilitari homines; ergo eam ad methodum medendi pesti, adeo praeterea debilitanti, non pertinere; profecto tamen vera debilitas rite erit a simulata interstinguenda, ait Noster, antequam illam in aegris adesse statuamus. Quapropter Noster et narrat exempla aegrorum debilissimorum, morbis acutis affectorum, quibus profecto, moribundis intuitu, vena feliciter et vtiliter est secta, eaque ex aliis Auctoribus confirmat.

Deinde respondet Noster ad varia hic propo- p. 230. sita argumenta contra hanc suam de venae sectione in debilitate sententiam, ab aliorum medicorum eorumque non paucorum multum alienam, seseque liberat a suspicione, ac si arbitraretur, in quauis debilitate aegrotantium venam tundi posse, cuius tamen irreparabiles noxas multi medici maximo

*) v. EIVSD. rat. med. Tom. XIV. p. 211. comm. nostr. Vol. XVIII. p. 292.

**) v. OCTAV. NERVCCI de febre epidem. Senensi, comm. nostr. Vol. XVI. p. 618.

ximo cum vitae periculo obſeruarunt et poſteritati reliquerunt, Atque hac occaſione de vera ac ſimulata acutorum debilitate docte diſputat. Nos vero, qui per inſtituti noſtri rationem non omnia haec argumenta atque reſponſiones ad ea hic repetere poſſumus, potiſſimum in ea occupatione verſabimur, quae cernitur in methodo medendi peſti a Noſtro ſtabilienda. Suadet nimirum antiphlogiſtica, acida mineralia cet. largamque, nec non repetitam venaeſectionem. Magnam profecto vtilitatem venaeſectionis in peſte partim ex veterum ac recentiorum monumentis, qui eam laudarunt, partim ex iis, qui eandem contemſerunt, aliasque methodos, e. gr. ſudoriferam cet. propoſuerunt, oſtendit. Tandem Cl. Auctor et hanc ſuam ſententiam peſtis curandae ex recenſione peſtis Smyrnenſis confirmat.

P. II. Progredimur nunc ad alteram huius tomi partem, ex qua haec delibabimus:

P. 3. De vita, merſis, ſuffocatis, aliisque morti ſubitaneae obnoxiis, reſtituenda, iam in antecedenti tomo *) Noſter diligenter egit, atque hic eandem in rem inquirere perrexit. Praemittit propterea exempla, felicem vitae reuocationem probantia, ex Belgio foederato, Italia et Belgio Gallico. Dein viginti et ſeptem auxilia, quibus vſi ſunt Bataui, recenſentur; quorum, cum pleraque aliis locis **) iam ſint a nobis tradita, nonnulla ſolummodo hic repetamus. Infuſio nimirum in gulam, vini, ſpiritus vini, butyri, olei, vini rubri ſeu aquae calentis; cubitus inter duos homines ſanos; immiſſio aeris in inteſtinum rectum; inſpiratio fumi tabaci in os et nares; cucullus, capiti circum-

*) v. EIVSD. rat. med. tom. XIII. p. 190. comm. noſtr. Vol. XVIII. p. 282.

**) v. ibid. et p. 147.

circumpoſitus, ex cineribus calidis, inter duo linteamina poſitis, confectus; theriacae ad cordis ſcrobem, eundemque ad locum cataplaſmatis ex porris cum aceto lithargyrii et aqua confecti appoſitio commendantur.

Tum ſequitur hiſtoria merſorum in republica Venetorum et in Auſtria, et inter eos operarii cuiusdam felicem in vitam reuocationem legimus. Multum vero et in poſterum exſpectat Noſter a nouis inſtitutis, quae hic curantur. p. 17.

Transeamus cum Noſtro ad experimenta in vſum merſorum ab EO facta. Adhibuit ideo animalibus merſis omnia quaeque auxilia ſibi nota Cl. Auctor, et iis ipſis fruſtra adhibitis, ſingula mortua luſtrauit, cum id, quod aſſeruit non multum ante *), et eo rediit, vt nec ventriculus, nec pulmo aquam hauriret, Noſtro non amplius omni exceptione atque dubitatione maius videretur. Inter auxilia noua vel antea a Noſtro **) non commemorata, quibus hic vſus eſt, primum appellemus ſuccuſſus electricos non aliter efficaces, quam reliqua irritantia; et ſulphuris fumum a Noſtro antea non admiſſum: dein experimentorum ſucceſſus videamus. Quindecim canes, aqua eaque interdum nigra merſi, ſiue ſuſpenſi et ſtrangulati, omnem adhibitam operam eludentes, cultro anatomico a Noſtro ſunt ſubiecti. Omnium pulmones, duobus exceptis, plus minusue prodebant ſigna aquae inſpiratae quidem; nullius tamen deglutitae, nec in ſingulorum capite, praeter duo, vlla apoplexiae ſigna. p. 31.

Tres quidem Noſter nuper ***) et hic vnum ſolummodo conſeruauit: reliqua experimenta cum p. 54.

 animalibus

*) v. Noſtri rat. med. tom. XIII. p. 190. comm. noſtr. Vol. XVIII. p. 283.

**) v. ſupra p. 648.

***) v. EIVSD. Tom. XIII. comm. noſtr. Vol. XVIII. p. 282.

animalibus quoque male ſucceſſerunt; nihilominus tamen exſpectat in poſterum eosdem felices huius rei euentus, de quibus ceterae nationes, vt Batana, praecipue laetantur. Nam illa canum experimenta, fruſtra a ſe inſtituta, non adeo curat Cl. Auctor partim ob diuerſam illorum et hominum naturam, partim ob differentem modum hominum caſu infortunato, et canum de induſtria merſorum; vti vel Cll. ZACCHIAS, MORGAGNI et HALLERVS affirmarunt, atque moram in aqua breuiorem merſorum et auxiliorum celeriorem et promptiorem vſum ſolummodo vrget. Tandem canum hiſtoriam, quibuscum Noſter fecit pericula, adeo deſperatam eſſe negat, vt primo intuitu videtur, quoniam nonnulli ob errores commiſſos non ſunt vitae reſtituti. Nam ſeruata horum experimentorum proportione ex centum canibus ſex reuiuiſcerent: et optat decimum ſeptimum quemque hominum infelicium tantum ſeruari.

p. 62. Agitur de vera merſorum morte eiusque cauſſa, et variae a medicis traditae cauſſae, vt aqua deglutita, tumor enormis ventriculi, apoplexiam generans, infirmantur. Plura experimenta mortem peripneumonicam potius, quam apoplecticam merſorum innuere videntur. Atque hic multum dicitur contra inſpirationem aeris in eorum pulmones et contra laryngotomiam, quam, licet eius felix euentus vbique propemodum praedicetur, non omni exceptione maiorem Noſter dicit; ſed vlterioribus experimentis tentandam confirmat et interea eam reiicit. Inſeruit et hic praeterea Cl. Auctor anonymi hac de re ſententiam, quam in diario quodam *) reperit. Suſpicatur Noſter, eum eſſe Cl. LOVISIVM, qui pari modo non ſtat a parte broncho-

*) Journal Encyclopedique Tom. IV.

bronchotomiae, ſeu potius, vt Noſter vult, tracheotomiae.

Vtrum ſuspenſis eadem auxilia, an merſis alia ſint ferenda? hic quaeritur: idque non diu poſt a Noſtro affirmatur. Agitur hic potiſſimum de cauſſa mortis ſuſpenſorum, quam alii apoplecticam, alii peripneumonicam habent, et praeterea ex MORGAGNIO, VAN DOEVEREN et STOLTE aliisque veteribus et recentioribus ſcriptoribus variarum rerum, ſuſpenſos et eorumque reſuſcitationem attinentium, additis auxiliis, ratio redditur. Non multum ante et ii refutantur, qui vertebrarum colli ſeu fracturam, ſeu luxationem vrgent. p. 75.

Noua hic communicantur experimenta a Noſtro, proximam mortis cauſſam merſorum, ſuffocatorum ſtrangulatorumque etc. concernentia, et antea commemoratas dubitationes partim infringentia, partim tollentia. Septem experimenta cum ſuſpenſis et ſubmerſis oſtendunt, mortem vtrorumque eſſe peripneumonicam, nec vlla apoplexiae ſigna adfuiſſe. Cauſſa mortis igitur proxima Noſtro in impedito ſanguinis circulo per pulmones videtur. Vtrisque eadem auxilia. Tandem et inuentus eſt ventriculus plurima turgens aqua, quae in inteſtina transiit. Saepius imo plerumque pulmonibus inerat ſpuma, quin tincta aqua, in qua ſubmerſi erant canes. Inter ſigna mortis, abſoluta omnibus numeris, non ponit Noſter opacam corneam, et exemplo confirmat. p. 90.

Conſuetudo vulgi, merſos pedibus tollendi, non a Noſtro vituperatur, cum, etiamſi aqua nunquam deglutita eſſet, ad reuocandam reſpirationem plurima facere videatur. p. 147.

Reſpon-

p. 176. Respondet Noster hic ad graues duas obiectiones. Prima eos attinet, qui horas, dies, septimanasque latuerunt sub vndis, et in vitam reuocati sunt. Altera concernit vitam vel modicis, vel diu intermissis et tandem adhibitis remediis reparatam. Aliae atque aliae res hic a Nostro proponuntur, quae autem a nobis sunt praetereundae.

Appendix continet duos viros, qui fumo denso prunarum pene suffocati vitae sunt restituti.

X.

Nouveaux récueil des pièces rélatives au traitément des vapeurs; ou supplément au traité des affections vaporeuses des deux sexes cet. par M. POMME', Docteur en Médécine de l'université de Montpeillier, médécin consultant du Roi, et de la grande fauconnerie. à Paris chés I. Th. Herissant pere 1771. 8 maj. pagg. 446.

i. e.

Supplementum tractationis vaporosarum, quas dicunt, affectionum sexus vtriusque, Auctore Cl. POMME'.

Nuperrime *) Noster contra theoriam medicorum fere omnium in affectionibus hypochondriaco-hystericis insurgens, nec cum eorum caussa proxima consentiens, nouam etiam, ex sua theoria, proposuerat methodum medendi: quae cum pluribus displiceret, multis, quos vel veri amor, vel pietas in praeceptorem instigauerant, contra eam scribendi copiam dedit, ita, vt, quod Noster in praefatione monet, maxima exinde bibliopolis redundarent

dundarent

*) v. comm. nostr. Vol. X. p. 611.

dundarent commoda. Iam vero hypothesin suam ex praxi declaratam, multisque et fidis tentaminibus confirmatam, denuo et ab omnibus, quod Ipsi videtur, obiectionibus purgatam publice tradit, ei firmissime inhaeret, et, scriptis aduersariis fere omnibus praemissis, iisque, quod credit, dilutis refutatisque, omnibus vt optimam commendat. Nostrum hic non est, litem eorum componere, vel discernere, cuinam veritas constet, cum omnia fere ad plus et minus spectare videantur: Et cum iam antea *) fusius Nostrum examinauerimus, scriptaque aduersaria passim tradiderimus, quaedam hinc inde delibaturi sumus, deque iis, quae noua Noster hic adiecit, postea dicturi.

Scenam Cl. CAMVS **) aperit, Nostro balnea frigida, vbiuis commendata obiecturus, contra quem Auctor Cl. monet, balneis frigidis se non emolliente, sed roborante scopo vti, etsi etiam postea hunc scopum non semper obseruare videatur. p. 5.

Cl. ROUX et amicum, et aduersarium sibi inuenire queritur. Quemadmodum enim apologiam haud dubiam a Cl. ROUX pro Nostro scriptam, et diario medicinae de anno 1764 ***) insertam legisse laetatur: sic grauissimam eiusdem auctoris censuram de quarta Auctoris nostri editione, in eodem diario anni 1769 †) legendam dolet, vt ergo ex eo quaerat, an Cl. ROUX anni 1764 sit idem ille de anno 1769? eumque iudicem, iam ex huius, mox illius partibus stantem, dicat. p. 32.

Cl. PRESSAVIN ††), Nostro infantes, sexum sequiorem, hominesque debiles, quibus genus nervosum p. 76.

*) v. comm. nostr. Vol. X. p. 611.
**) v. Médécine prâtique.
***) v. Journal de médéc. ann. 1764 p. 430.
†) v. ibid. ann. 1769 p. 3.
††) v. vtpote ibid. ann. 1770 p. 234.

vosum mobilius multo et sensibilius sit, eamque ob caussam morbis neruosis saepius et facilius subiectos adultis robustisque obiecturo, ita Noster occurrit, vt, quatenus morbos neruosos spectent, eam concedat, non ita vero, si affectiones vaporosae considerentur. Hinc has obiectiones ita soluit, vt caussam fibrae nerueae sensilis mobilisue infantum, caussae fibrae nerueae non minus sensilis adultorum, affectionibus vaporosis laborantium, non multo absimilem demonstret: illam nudam, nulloque alio corpore obtectam; hanc vero munimentis suis *muco*, *glutine* et *succo nerueo* vtpote successu tempo-
p. 84. ris adueniendis, orbatam dicit. Ita et balnea frigida, fibrae eiusmodi non bene accommodata, non fibrae tensae, sed alius vitii caussae, h. e. sanguinis reliquorumque humorum massae male mixtae, et parietum inde vasorum, et *aereae*, quam dicit, *tensioni* applicanda esse asserit.

p. 89. Ad duas obiectiones, quas ex Cel. TISSOT *) elicitas ad se refert, ita respondet, vt methodum suam humectantem omnibus quidem affectionibus vaporosis, non vero omnibus morbis neruosis applicet; nec plures caussas morbi vaporosi, sed vnam tantum, fibram siccam et exsuccam admodumque tensam agnoscat.

Quae sequuntur scripta, pro Nostro et in eum directa, nos non ita spectantia omittimus.

p. 177. Fibra neruea adultorum ita interdum exsiccatur et rigida fit, vt plane vel ad partem nuda ab inuolucris suis mucosis, plus minusue irritabilis sensibilisue reddatur vltraque tonum suum euehatur, vt ita, volumine et extensione sua naturali deperditis, duri ad instar pergameni contrahatur et induretur: Hunc fibrae statum *racornissement* vocat,

*) v. Maladies des gens du monde artic. X. p. 166.

cat, vnamque et proximam cauſſam affectionum vaporoſarum dicit. Hinc morbum admodum complicatum refert, vbi malum hyſtericum exquiſitum, optime ex ſua methodo ſuſtulit, etſi reliqui superſtites aliis deinde medicinis curari deberent. Femina enim 31 annorum, ex matre hyſterica et patre arthritico nata, ex multis iam annis vehementiſſimis mali hyſterici ſymptomatis affecta, nullisque auxiliis antiſpasmodicis ab hoc malo liberata Noſtrum conſuluit. Viſcera omnia ſicca, latus dextrum durum, tenſum et dolorificum inueniebat. Minor lobus hepatis ſcirrhoſus et in meſenterio aeque, ac in latere ſiniſtro veſtigia calculoſa adeſſe Noſtro videbantur: vterus et ouaria aegra, miſſio vrinae cum dolore, nec ſomnus vllus. Paroxyſmo hyſterico per clyſma ex aqua frigida ſublato, dolores calculoſi ita inualuere, vt, febre ingente, extremitatibusque inferioribus per tempus paralyticis, de eius vita deſperaretur. Magna copia materiae ſabuloſae calculoſaeque per vias vrinarias excreta, ſymptomata reliqua, aptis remediis adhibitis, ceſſarunt, pede dextro paralytico, et ad tres pollices decurtato relicto, viſuque deperdito. Quorum p. 181. omnium malorum ex ſignis anamneſticis et diagnoſticis diſpoſitionem haereditariam ad ſpaſmos inueniebat, vnde ad cauſſam proximam affectionum vaporoſarum concludebat, ex qua obſtructio aluina et reliqua ſymptomata ſequerentur. Corpus ergo diluendum eſſe et humectandum, fibrae ita peccanti iuſtum tonum reſtituendum, rigiditatem, ſpaſmum erethismumque tollendum, coanguſtationem vaſorum coercendam, verbo hoc *racorniſſement* immutandum et corrigendum Noſtro videbatur: quae et omnia methodo ſua, antea a nobis expoſita *) optime praeſtitit. Poſt duos enim menſes viſus

*) vid. comm. noſtr. l. c.

viſus ſubito, praegreſſo dolore, reſtitutus eſt: poſt quinque porro menſes paralyſis pedis paullo curata, poſt annum tandem plenaria huius mali hyſterici curatio ſubſecuta eſt, aperientibusque obſtructione viſcerum interea ſublata, magnaque quantitate calculorum biliarium, flammam concipientium, per aluum quotidie excreta iuſta et optima per duos annos fruita eſt ſanitate. Sed proh dolor! materia arthritica, bis in duobus alternis paroxyſmis verſus pectus conuerſa, et aptis remediis feliciſſime exinde deriuata, iam tertia vice, et quidem tempore maxime critico; vbi catamenia fluerent, animique pathematibus aegra valde agitaretur, verſus pulmones delata, abſceſſum ibi formauit, vt febre lenta breui eximeretur. Ex ſectione cadaueris, quam Cll. TOUSS. GUINDANT et CHAMPION teſtati ſunt, apparuit, pulmones, vlcere deſtructos, reliqua vero viſcera, praeter hepar, veſiculam felleam et ductum choledochum cum duodeno parum mutata, ſana fuiſſe.

p. 190.

p. 199. Vidit porro Noſter, aegros, in quibus verum *racorniſſement* adeſſet, in balneis nataſſe, cuius quidem phaenomeni explicationem ſibi reddendam eſſe putat. Hanc antea *) natationem maiori interno calori, aerem fixum in liquoribus admodum rarefacienti, corporaque inde leuiora reddenti, attribuit, vt etiam regulas hydroſtaticas accuſaret; iam vero meliora edoctus, cum aer admodum leuis ſit, corpus humanum non ita multum eius contineat, vel, ſi etiam aer internus per calorem corporis valde exaltatus ſit; parum tamen ad grauitatem maiorem minoremue corporis conferat, non in eo ſolam cauſſam natationis ſibi inuenire viſus eſt; ſed potius ad ſolam et ſummam corporis exſiccationem hic reſpiciendum eſſe putat, eo magis, quo

*) v. Traité des vapeurs Vol. I. p. 441 cet.

quo clarius appareat, corpus poſt diluentium hume-ctantiumque applicationem ſenſim in balneis ſubſi-dere. Homo enim ſanus aqua multo grauior eſt et ſubſidit; ſi vero quacunque cauſſa humorum quid perdiderit, grauitas corporis imminuetur, quae ſenſim, euaporatione et exſiccatione auctioribus, grauitati aquae ita reſpondebit, vt corpus antea fundum petens, iam in ſuperficie natet: Nulla enim corporis humani pars ſine grauitate eius imminuta exſiccatur. p. 20

Spaſmi partiales varia, ex varietate partium, pro-dunt phaenomena: quotiescunque enim rigiditas in ſyſtemate neruoſo adeſt, curſus humorum in cir-cumuolutionibus vaſorum aliquo modo intercipi-tur, vnde ibi ex gradu coanguſtationis maior mi-norue irritatio orietur, quae ſpaſmum neruoſum producunt. Leuior eiusmodi ſpaſmus facile ex loco in locum transfertur, quod hactenus minus recte *metaſtaſin vaporum* nominarunt medici, cum eius-modi decubitum non tenſioni fibrae nerueae tri-buerent, ſed ex ſolis humoribus deriuarent. Hinc ex iniuſta hac diagnoſi falſa indicatio et mala me-dendi methodus ſequuntur, ita, vt ſpaſmus hic, ex applicatione topicorum, vel irritantium interno-rum, facile in erethiſmum vel etiam in verum *ra-corniſſement* partis laeſae abeat, ex quo deinde, in-iuſta methodo continuata, multa redundant mala. Quae hiſtoria quadam illuſtri declarat, vbi, ſpaſmo in renibus, ex diſpoſitione calculoſa, praeſente, ex peruerſa adhibita methodo medendi, praeter alia funeſta ſymptomata, plena incuruatio ſpinae dorſi proueniret. Multis aliis medicis fruſtra in conſi-lium vocatis, Ill. etiam VAN SWIETEN conſule-batur, qui phaenomena haec ex rhachitide decla-raret, contra quam ſpecificum remedium ſyrupus p. 219.

 mercuria-

mercurialis BELETI suadebatur. Huic vero Noster sententiae non subscribens, remediumque hoc maxime nociuum reiiciens, aegrum curae eius traditum, ex theoria sua et methodo optime curauit.

p. 233. Spasmum hunc fixum interdum, nullisque remediis internis et externis cedentem, vehementissimosque dolores creantem per auxilia chirurgica, inprimis nerui discissionem tollendum esse suadent quidam; nec huic methodo Noster suffragaturus, operationes omnes chirurgicas, si spasmus ex caussa descripta prouenit, plane reiicit. Virgo enim 18 annorum, per plures iam menses dolore in rene dextro insigni affecta, nullis topicis lenientibus iuvari poterat: venaesectionibus, vesicatorio reiterato, setaceo vel etiam internis antihystericis frustra adhibitis, malum indies increuit: Iam denique nephrotomia, a chirurgo proposita, et a duobus medicis probata, a Nostro vero, huc aduocato, prorsus reiecta est: cui, in caussa morbi cum medicis non conuenienti, methodumque hactenus adhibitam improbanti, aegra tradita, post tres hebdo-
p. 237. madas integre curata est. Vsus est hac in cura balneis, vbi aqua solo calore corporis haud dubie incaluit, vt plus vna vice frigida deberet affundi. In alia aegra, spasmo dolorifico in neruo optico affecta, quo etiam visus aboleretur, balnea tepida adhibuit: hinc vsum eorum paullo distinctius determinat. Vbi enim resolutio humorum tanta est, quae etiam tensionem fibrae valde superet, solo balneo frigido opus est; tepida vero, h. e. ad gradum 26. thermom. Reaum. in alio statu semper sunt adhibenda.

p. 241. Expositis hactenus effectis τȣ *racornissement* in partibus extremis, iam ad eius symptomata, in visceribus conspicua, progreditur. Adhaesiones meningum,

ningum, sectis cadaueribus, ad cranium vel cerebrum, concretiones pulmonum cum pleura, vel eius cum musculis intercostalibus: pulmones collapsi, exsiccati et rigidi, verbo omnium viscerum eiusmodi habitus sententiam Auctoris confirmare videntur; sed et haec ex phaenomenis morborum apparent. Femina, ex ictero in prima iuuentute male curato, tempore pubertatis symptomatis spasmodicis, cum obstructione hepatis coniunctis, admodum vexata de clauo hysterico praecipue conquerebatur. Dolor praeterea ad pylorum fixus cum sensu, quem aegra *ferrum candens* appellauit, fames canina et suppressio menstruorum conspiciebantur. Balneis tepidis et methodo humectante, symptomatis spasmodicis sensim cessantibus, crebriores euacuationes aluinae cum multis calculis biliariis excretis subsequutae sunt: magna postea, per quendam paullo insigniorem, formaeque triangularis calculum haemorrhagia exorta, vsu gummi Arabici sopita est: haec denuo, ex reiteratis balneis, exortisque crebrioribus rursus deiectionibus cum exfoliatis membranis intestinorum, duodeni inprimis, excretisue prodiens, per idem remedium sublata est: calculi quidem postea, vsu balneorum nunc continuato, quorum ortum ex pancreate deriuat, excreti sunt sine aliis symptomatis: resolutioni denique humorum balneis frigidis, per corpus ad 18 gradum thermom. calidis factis, optime et cum plenaria subsequuta restitutione obuiam iuit. Membranae excretae, in spiritu vini seruatae, durae, rigidae et crispae: in aqua vero frigida maceratae forma iusta et volumine naturali conspiciuntur. Eiusmodi membranas in alia aegra ex vrethra excretas vidit. In alia aegra, funestis symptomatis p. 252.
vexata, vbi *racornissement* vteri, id quod dissectio cadaueris publica ostendit, sola caussa fuit, Noster

 auctoritati

auctoritati familiae et aliorum medicorum, dispositionem scrophulosam accusantium, cessit, nec vsum cauteriorum, contra quae hic acerrime insurgit, dissuadere potuit, quae tandem febre lenta,
p. 263. effecto caussae primariae, periit. Sectio alius aegri canalem intestinorum admodum siccum, volumineque ita et ventriculi iusto minore, valuulam coeci valde coangustatam glandulasque mesaraicas obstructas induratasque obtulit. Quae phaenomena BOERHAAVE et BAGLIV iam in sectionibus cadauerum obseruarunt.

p. 266. Affectionum hactenus vaporosarum explorato gradu vltimo h. e. summa exsiccatione et contractione fibrae nerueae, iam primum eius gradum spasmum vel tensionem fibrae considerat, ita, vt duo haec effecta, ex vna caussa oriunda, vna eademque methodo tolli certum sit. Ex relatione historiae morbi neruosi, quam aeger ipse fuse satis Nostro communicauit, videmus, delirium et melancholiam primaria fuisse symptomata, per viginti fere annos durata, quae, nullis aliis adhibitis auxiliis salutaribus, per methodum Cl. Auctoris, post lectionem eius tractatus de affectionibus vaporosis, ipse correxit, vt etiam iam de iusta restitutione sa-
p. 294. nitatis certus esse posset. Quae sequitur relatio, offert nobis aegrum, variis symptomatis morbi vaporosi cum paralysi pedis dextri laborantem, per balnea frigida, frigidaque clysmata curatam: Alia puerpera, lochiis suppressis, iniustis medicamentis tractata, hemiplegia inde affecta optimo vsu balnea tepida experta est: quarum auctor iam ex Nostro aquae frigidae actionem physicam in spasmum soluendum et fibram rigidam quaerit; qui vero ad ea reuocatur, quae antea *) de tonica virtute aquae frigidae dixerit: tensionem praeterea spasmodicam haud

*) v. supra p. 658 et Traité des vapeurs edit. 4. p. 175 cet.

haud raro ſumma rarefactione aeris fixi ſtipatam eſſe, cui inprimis aquam frigidam mederi: accedere ad haec, quod virtus tonica frigidae aquae momentanea ſit, quod balnea per calorem corporis calidiora facta teſtentur; ſed, ſi vera fateamur, ſigna iuſta deſideramus, quae balneum frigidum tepidumue determinent.

Iam progreditur ad eiusmodi morbos, vbi ſpaſmus non ſola cauſſa, ſed varia humorum acrimonia coniunctus ſymptomata fere ſimilia producit, morbumque complicatum offert. Morbi eiusmodi complicati ſunt v. c. febres, lues venerea, ſtrumae, ſcorbutus, leucophlegmatia, color pallidus h. e. cuiuscunque viſceris obſtructio, fluor albus, haemorrhagiae, ſuppreſſio lochiorum, menſtruorum haemorrhoidumque, fluxus catameniorum haemorrhoidalisque nimius: ad quos et exanthemata v. c. ſcabiem, ſcrophuloſos humores, arthritidem cet. refert. In omnibus morbis methodum ſuam cum aliis iuſtis et bonis remediis, hic commendatis, coniungit, praecipuisque cauſſae proximae oppoſitis, nihil fere agendo, vias, quas natura pergit, attente obſeruat, eas ſequitur, et ſic optimum ſaepiſſime vidit euentum. Declarat porro, qui fiat, vt in quolibet horum morborum indicatio emolliens et humectans locum habeat. Sic e. g. Auctorem noſtrum miramur, etiam in fluore albo, vbi ipſe relaxationem partium concedit; ex acri tamen materia excreta, excoriationeque partium indicationem humectantem balneaque tepida probari. In acrimonia ſcrophuloſa complicata has indicationes ſibi formandas putat, vt 1. indolem ſanguinis et lymphae acris per lenientia corrigat, 2. contextum celluloſum cutaneum, ſi ſtrictior iuſto videtur, per balnea relaxet, 3. humores, per quas natura molitur,

p. 311.
p. 317.
p. 319.

tur, euacuet vias medicamentis alterantibus, quibus et cauteria, aeque atque epiſpaſtica, antea plane reiecta, adiungit. Febrem ſpaſmodicam h. e. vbi nulla materia febrilis eſt, nec vlla criſis prouenit, non, niſi balneis et refrigerantibus cedere Noſter expertus eſt. Sed reliquorum morborum methodum ſpecialem fuſius hic repetere non opus iudicamus, cum pleraque iam ab Auctore in tractatu ſuo antea citato expoſita ſint, ad quem et Lectores noſtros amandamus. Nonnullas interim ex hiſtoriis morborum hic adiectorum, quae notatu
p. 333. digniores videntur, referre nobis liceat. In curatione luis venereae omnia ſpecifica, et praecipue ſyrupum mercurialem BELETI, in Francia admodum ſolemnem, acerrime perſtringit: quem in tribus aegris funeſta ſymptomata produxiſſe Noſter vidit, quos vero balneis et frictionibus breui reſtituit.

p. 344. Leucophlegmatiam complicatam, cum rarefactione aeris, ex emphyſemate conſpicienda et tenſione ſpaſtica, coniunctam, in duabus aegris metho-
p. 349. do ſua breui ſuſtulit. Qui obſtructionem viſcerum adhuc cauſſam proximam affectionum vaporoſarum aſſerunt eruditi medici, rem non acu tetigiſſe Noſtro videntur. Ex qua theoria maximos errores quotidie fere committi experientia conſtat. Eiusmodi errorem commiſſum refert ex triſti hiſtoria aegrae 18 annorum, obſtructionibus viſcerum cum affectionibus ſpaſmodicis vexatae, quae, cum medicus cauſſam proximam in obſtructionibus quaerens ex praeceptis ſuis, euacuantibus, reſoluentibus irritantibusque corpus in dies magis exſiccaret, cauſſamque morbi augeret, paullo poſt, cum Noſter aduocatus eſſet, exſpirauit.

p. 357. Adſtringentia cum tonicis nullum tunc in fluore albo locum habent, ſi excretio materiae copioſae,

pioſae,

piosae, serosae, flauae vel viridis cum ardore et irritatione partium coniunctae adfuerit; symptomata vaporosa eam concomitentur, vel etiam purgantia, vel alia eiusmodi remedia, effecta nociua ediderint; Emolliendum hic esse et humectandum oportet. Ex historia adiecta Cl. RAVLIN *) relaxationem cum irritatione immerito coniunxisse Nostro videtur, cum tamen relaxatio adfuerit nulla: cui opponens Noster nullam ibi irritationem in laxa fibra et versa vice admittit. p. 364.

Exsiccatio et rigiditas fibrae haemorrhagiarum obstructarum vel nimiarum inuenta fuit caussa, et sublata balneis tepidis; sed ea quoque partum, quo minus succederet, impediuit. Grauidae enim, 20 annorum, antiscorbuticis, antispasmodicis cauteriisque ex ineunte aetate admodum exsiccatae et irritatae, septimo iam mense grauiditatis regiones iliacae cum dolore, et applicatis venaesectionibus purgantibusque extremitates inferiores intumuere: his ad octauum mensem durantibus, dolores ad partum grauida sensit. Statu parturientis ab obstetricio medico explorato, partum instare et breui subsecuturum esse iudicabatur. Venaesectiones, partum non adiuuantes, sanguinem coagulatum cum crusta inflammatoria obtulerunt; his vero a Nostro accedente non probatis, partumque magis impedientibus iudicatis, balnea tepida proposita sunt, quae grauida ita salutaria experta est, vt in ipsis balneis, ex quibus excedere nollet, felicissime parturiret. p. 369.

Systema THEMISONIS *stricti* et *laxi*, ad quod omnes morbos reuocaret, Nostro non contemnendum, sed potius optimo iure imitandum videtur: eius vestigiis insistens primum genus hactenus pertractauit; p. 397.

*) v. Traité des fleurs blanches Tom. I. p. 294. comm. nostr. Vol. XVII. p. 28.

tractauit; alterum iam, ad quod ſe praeparat, data ſibi opportunitate, communicaturus eſt.

p. 399. De correctione aeris rarefacti per balnea frigida iam antea *) dictum eſt. Adiicitur hiſtoria **) grauidae, vaporibus carbonum fere ſuffocatae, per applicationem vero glaciei optime reſtitutae. Aer enim frigidus, aqua frigida cum glacie ibi, vbi ſumma rarefactio aeris adfuerit, iuſta ſunt indicata.

XI.

Mélanges de phyſique et de médécine, par M. LE ROI, profeſſeur en médécine au Ludovicée de Montpeiller, etc. à Paris, chez P. G. Cavelier. 1771. pagg. 400. 8.

i. e.

Miſcellanea phyſica et medica. Auctore Cl. LE ROI.

Continentur in hoc libro tractationes et a Cl. Auctore paſſim editae vel actis academiae Pariſinae inſertae, et aliae hic primo prodientes. Priores ſunt, de eleuatione et ſuſpenſione aquae in aere, et de rore commentatio ***), de aquis Balaruccenſibus obſeruationes †) de viſu commentatio prior ††), duo tractatus de febribus acutis, et de aquis mineralibus epitome †††), quae prius Latino ſermone ſeparatim, ſub titulo, propoſitiones de aquarum mineralium natura et vſu, prodierat, atque etiam Gallico idiomati, male tamen, tradita erat in pharmacopoea chirurgica, theoretica et practica: quare Noſter

*) v. ſupra p. 661.
**) Journal de méd. année 1769 p. 353.
***) v. comm. noſtr. Vol. VI. p. 57.
†) v. ibid. p. 675.
††) v. ibid. Vol. X. p. 30.
†††) v. ib. Dec. I. Suppl. p. 389.

ſter eam ipſe vertit et purgatam vitiis, et in quibusdam auctam offert. Iam eas, quae a Cl. Auctore primum hic proponuntur, breuiter recenſeamus.

1) *Commentatio de vſu aquarum Balaruccenſium.* p. 61. Deſcribit primo varios, has aquas adhibendi modos, et, quae ita edant, effecta; deinde morbos principes, quibus medeantur, variaque morborum ſymptomata, quae earum interdicunt vel reſtringunt vſum, exponit. Bibuntur hae aquae calidae ad quatuor menſuras vsque, horae ſpatio, et continuantur per tres vel quatuor dies, additurque a medicis lene laxans; quae tamen quantitas pro conſtitutione aegri moderanda. Ita ſumtae fortiter alvum ducunt, interdum ab initio vomitum ſine incommodis cient, vel vrinam mouent. Balneis etiam paralyticis vtilis eſt fons; ad ſcaturiginem tamen nimis calidus: hinc temperatus applicandus, tum etiam per embrochen adhibetur. Paralyticis praecipue, vel hemiplegia, vel alia eiusdem ſpecie affectis prodeſt. In hemiplegia tamen maximam affert vtilitatem. Cauendum ab eius vſu, ſi cerebrum affectum eſt, et in plethoricis, vel quibus ſanguinis eſt celeris motus. In paralyſi linguae gargariſare oportet aegros hac aqua, vel vaporem eius ore aſſumere; iuuat tamen quoque embroche in locum, vbi nerui linguales poſiti deprehenduntur. Praeterea iuuat in morbis capitis vehementioribus, ſurditate, vertigine, cuius cauſſa in primis viis latet, in ictero, morbis ventriculi et malo hyſterico, pendente a morbo primarum viarum.

2) *Commentatio altera, de viſu, quoad diuerſam obiectorum diſtantiam*, prioris *) tractationis vberiorem continet explicationem et confirmationem. p. 123.

*) v. comm. noſtr. Vol. X. p. 30.

In pupillae contractione nimirum ponit Cl. Auctor mechanismum, quo oculus obiecta, in distantia varia posita, videre potest: neque opus esse, vt interno quodam motu ad distantias, ea, qua oculus sanus res optime cernit, remotiores, dirigatur, neque necessarium, vt ad res distinguendas retina semper sit in ipso visus foco. Id, quod demonstrat et successiua, tandem insensibili anguli visionis imminutione, et variis institutis experimentis: additque regulas, quibus in experimentis vti conueniat.

p. 285. 3) *Meditationes et obseruationes de scorbuto.* Scorbutum pro diuersitate caussarum, et constitutionis, triplicis esse generis Auctor statuit, vel, qui ex constitutione hominum, regionisque natura pendeat, (*constitutionel*) vel *accidentalem*, qui, caussis cessantibus, iterum dispareat; vel *mixtum*, qui nascatur in hominibus, ad scorbutum dispositis, ex caussis leuioribus, quae in sano homine non excitarent morbum. Atque hanc distinctionem maximam in praxi attentionem mereri affirmat, cum et quoad accessionem progressumque symptomatum, et facilem vel difficilem curationem hi morbi inter se differant: omninoque aliam in hac, quam in illa esse adhibendam medendi rationem. Hanc sententiam Auctor, octo morborum historiis comprobat: quarum vnius alteriusue hic tradamus epitomen.

Femina, 69 annorum, saepe erysipelati obnoxia, vitae sedentariae dedita, et victui bonae notae, maxime vegetabili, adsueta, symptomatis scorbuti, quem Noster primae speciei fuisse iudicat, infestabatur. Maculae lenticulares purpureae, quae per vices efflorescebant, disparebantque iterum, eam per quatuor annos cruciabant, vt pungentem in cute ante sentiret dolorem, quam eruptio sequeretur. Primis annis cutis, si maculae disparerent,

rent, naturalem recuperabat colorem; poſtea vero in ea color remanebat brunus. Inter ea palpitationibus cordis, ſuffocationisque metui fuit obnoxia: diarrhoea accedente, maculae euaneſcebant, vrina varia, iecur inflatum induratumque et gingivae ſanae erant. Ex diaeta antiſcorbutica ac medicamentis eiusdem generis parum ſolaminis; aliquid tamen ex lactis iuſculorumque, ex herbis refrigerantibus paratorum, vſu accipiebat. Poſtremo accedebat catarrhus pertinax, facies pallida, tuſſis ſicca, ac tandem cholera, quam ſequebatur ipſe ileus morbus, qui febre, oedemate aliisque mortis ſignis feminae huic vitam eripuit.

Alius, robuſtus homo, haemorrhagiis primum, p. 306. poſtea febri intermittente irregulari, ſudoribusque nocturnis, aliisque debilitatis ſymptomatis affectus eſt: ac, cum morbi natura diu lateret, tandem remedia antiſcorbutica feliciter adhibita, ſcorbuto eum laborare oſtendebant.

In ſequenti hiſtoria ſcorbutus cum inſigni tuſſi p. 312. et dolore pectoris coniunctus erat, quae ſigna phthiſin ſecuturam eſſe primo indicare videbantur; poſtea tamen ex aliis ſcorbuti ſignis, atque medicamentis, in ſcorbuto vtilibus, verum adeſſe ſcorbutum apparebat.

Poſtremo quaedam de fluxu ſcorbutico, qui p. 325. plura cum ſaliuatione mercuriali communia habeat, addit, curamque ſimilem fere ſcorbuti curationi proponit; monetque in vſu mercurialium, ſi homines ſint ad ſcorbutum diſpoſiti, antiſcorbutica ſimul adhibita ſucceſſu reſpondere.

4) *Tractatio, indicans methodum, qua aquae ſulphureae omnino imitentur.* p. 329. Quo aquae ſulphureae arte imitentur Cl. Auctor praecipit, vt ſumatur tertia grani pars terrae abſorbentis, ex ſale Epſomienſi praeci-

praecipitatae, atque parua ſulphuris quantitas: haec, aquae guttula irrorata, inter ſe perfecte mixta, lagenae, ſex menſuras aquae recipienti, immittantur, aqua ſuperfuſa; ita tamen, vt vnciarum trium ſpatium remaneat vacuum, lagena firmiter claudatur, immittatur balneo maris, atque per vndecim horas ſupra eo digeratur: tum obtinebitur aqua ſulphurea, naturalibus plane ſimilis. Subiungit his obſeruationes, quae cauſſas cautelasque huius methodi continent: oſtenditque, omnes huic aquae eſſe proprietates et ſenſu percipiendas, et chemicis experimentis cognoſcendas, cum aliis easdem: atque addit rationes, quae ſint obſeruandae, ſi quis in maiori copia hanc, aquas parandi methodum imitari vellet.

XII.

Spicilegia zoologica, quibus nouae inprimis et obſcurae animalium ſpecies iconibus, deſcriptionibus atque commentariis illuſtrantur. Cura P. S. PALLAS. Faſciculus nonus. Berolini, proſtant apud G. A. Lange 1772. 4. 11 pl. 5 tab. aen.

Praeſens egregii huius operis faſciculus, qui Cl. PALLAS in itinere per Ruſſiae prouincias adhuc occupato, Berolini prodiit, tantum inſectorum variorum deſcriptiones continet, quae accuratiſſimis quoque iconibus illuſtrantur. Inſecta vero
p. 3. hic deſcripta ſunt 1 *Caſſida perforata*, Surinamenſis,
p. 4. cuius elytra foramine oblongo peruia ſunt. 2 *Leptura plumipes*. Lepturae genus a cerambycibus nullo charactere diſtinctum eſſe Cl. Auctor monet, et habitum quoque, quo tantum differant, in confiniis eorum vix ſenſibili diſcrimine confluere. Tibiae huius ſpeciei poſticorum pedum extremitate

mitate laxo cinctae flocco ſunt, e villis nigris conſtante. 3 *Ligniperda terebrans.* Nouum genus Ligniperdarum, a victu ita denominatum, varias *Dermeſtidum* LINNAEI ſpecies vt *capucinum*, *micrographum* cet. continet. Prima vero hic deſcriptarum ſpecierum *muricatus* forte eſt *Dermeſtes* LINNAEI; cuius patria autem non Guinea, ſed Antigua eſt. 4 *Ligniperda cornuta* ex Iamaica inſula. 5 *Blatta heteroclita*, Guineenſis. Structura aſymmetrica elytrorum praeſertim in hac ſpecie ſingularis eſt, et adeo inſolita, vt Cl. Auctor primo portionem alterius elytri diſcolorem pro ala, reſecta elytri parte, prominula habuerit. Elytrum enim ſiniſtrum integrum totum coloris aterrimi, opaci; dextrum vero interiore margine quousque ab altero tegitur, tenuius et abrupte fuluum, inſtita tamen poſterius nigra eſt. 6 *Blatta chlorotica*, Capenſis. 8 *Mantis atrophica*, Iauenſis. 9 *Mantis perla*, quae, vt M. *religioſa* a ROESELIO deſcripta, etiam in Germania reperitur. 10 *Mantis puſilla*, quae omnium huius generis ſpecierum minima eſt. 11 *Gryllus gryllodes* (an *G. minutus* LINN?), Iamaicenſis. 12 *Gryllus onos*, Sibiricus. 13 *Gryllus Laxmanni* et 14 *Gryllus clauimanus*, qui etiam in Sibiria reperti ſunt. Vltimam ſpeciem LINNAEVS *Gryllum Sibiricum* vocat. 15 *Cicada globulifera*, cuius deſcriptionem iam Cl. Auctor in priore opere *Miſcellaneorum zoologicorum*, a nobis ſuo loco indicato *) exhibuit. 16 *Cimex paruulus.* 17 *Apis plumipes*, quae in Belgio habitat. 18 *Papilionis daplidices* varietas ex Capite bonae ſpei. 19 *Sphinx proſerpina.* 20 *Sphinx cerberus*, cauda quaſi murina praeditus.

p. 6. p. 8. p. 9. p. 10. p. 12. p. 14. p. 15. p. 16. p. 17. p. 21. p. 22. p. 23. p. 25. p. 26. p. 27.

Praemiſſis his, Cl. Auctor *de Acarorum, Araneorum et Phalangiorum* generibus in vniuerſum diſputat; p. 28.

*) vid. comm. noſtr. Vol. XV. p. 238.

ſputat, quae ſibi affinia ſunt, et per quae natura ab inſectis, ſex pedibus praeditis, ad polypeda tranſit, eaque occaſione varias ſpecies exoticas vt *Phalangium caudatum*, cuius caudam antennae loco ei inſeruire Cl. PALLAS putat: *Phalangium reniforme: Phalangium lunatum: Phalangium araneoides* deſcribit. Occaſione huius inſecti Cl. Auctor monet: denticulorum in ſcorpionum pectunculis numerum, aeque, ac ſtriarum in teſtaceis biualuibus inutilem eſſe. Labor tamen, in radiis piſcium numerandis adhibitus, non plane inutilis Noſtro eſſe videtur; ſed in ſerpentum ſcutis numerus incertus eſt, ac color longe meliorem characterem praebet, ſi proportio partium ei iungatur. Sequitur deſcriptio *Acari aureolati; Acari araneodis* et *Acari groſſi* ac *cornuti.* Tandem *Aranea cornuta*, quae ex maximis Americanis ſpeciebus huius generis eſt; *Aranea lobata; Aranea truncata; Aranea conica* et *Aranea tetracantha* adduntur.

p. 31. p. 38. p. 40. p. 44.

Iam ad *Oniſcorum* ſpecies Cl. Auctor tranſit, ac cum plurimae ex iis vel plane non, vel ruditer tantum depictae ſint, quas colligere potuit Cl. Auctor hic exhibet. Delineantur vero: 1 *Oniſcus locuſta*, ſeu *Pulex marinus*, cuius ſynonyma LINNAEVS cum *Pulice fluuiatili* confundit; 2 *Oniſcus gamarellus;* 3 *Oniſcus volutator*, ſeu *Cancer groſſipes* LINNAEI, cuius *Oniſcus bicaudatus* etiam huc pertinet; 4 *Oniſcus hecticus;* 5 *Oniſcus vngulatus*, an *Oniſcus linearis* LINN? 6 *Oniſcus entomon*, quae ſpecies omnium Oniſcorum maxima eſt. 7 *Oniſcus Balthicus;* 8 *Oniſcus linearis;* 9 *Oniſcus globatus;* 10 *Oniſcus aſellus*, qui piſces molliores et alepidotos inprimis adoritur. 11 *Oniſcus oeſtrum;* 12 *Oniſcus ceti;* 13 *Oniſcus ſcolopendroides*, quem LINNAEVS *Cancrum entomon* vocat.

Vltimo loco *Aſtacus Dauricus*, *Cancer ceratoph-thalmus*, in quo natura antennas et oculos quaſi in vnum organon coniunxit, ac *Iulus araneoides* adduntur. p. 81.

XIII.

Mémoires pour ſervir à l'Hiſtoire des Inſectes, precedés de Diſcours ſur les Inſectes en général. Par CHARLES DE GEER, Maréchal de la Cour et Chevalier de l'Ordre Royal de l'Etoile du Nord; Membre de l'Académie et de la Societé Royale des Sciences de Suede et Correſpondant de l'Académie Royale des Sciences de Paris. Tome ſecond. premiere et ſeconde partie. à Stockholm, de l'imprimerie de Pierre Haſſelberg, 1771. 4 maj. 6 Alph. 9 pl. tab. aen. 43.

i. e.

Commentarii ad hiſtoriam inſectorum illuſtrandam ſpectantes, quibus ſermones de natura inſectorum in vniuerſum praemiſſi ſunt. Auctore CAROLO DE GEER. T.II. P.I et II.

Egregiorum horum commentariorum, de quorum primo tomo, qui anno huius ſeculi quinquageſimo ſecundo prodiit, iam alio loco *) ad Lectores retulimus, continuationem eo maiore animi cum voluptate nunc indicamus, quo ardentius ea ab omnibus, qui hiſtoriam naturalem inſectorum amant, expectata fuit.

Praemittuntur vero commentariis, qui in priore parte huius voluminis continentur, characteres generum inſectorum, de quibus Ill. DE GEER in iis T.II. P.I.

*) v. comm. noſtr. Vol. IV. p. 3 ſeq.

iis differit. Prima eorum claffis *lepidoptera* LINN. continet, quae quatuor alas fquamis imbricatas et probofcidem, fpirae in modum contortam, habent. Huius genera funt: *Papilio* LINN.; *Sphinx*; *Sphinx adfcita* LINN. quam Nofter Papilionem phalaenam vocat; *Pterophorus* GEOFFR. et *Phalaena*. Secunda claffis infecta, quatuor alis membranaceis nudis inftructa, comprehendit, et *Phryganaeae* LINN. ac *Ephemerae* LINN. generibus componitur. Tertia reliqua *neuroptera* LINN. quae dentibus gaudent, complectitur, *Libellulae* fcilicet LINN. *Hemerobii* LINN. *Myrmeleonis* LINN. *Perlae* GEOFFR. *Panorpae* et *Raphidiae* genera. Quartam tandem feu *hymenopterorum* claffem componunt: *Apis*; *Apis ichneumon* f. *Pro-apis*; *Vefpa*; *Sphex*; *Chryfis*; *Sirex*; *Ichneumon*; *Cynips* LINN. *Tenthredo* et *Formica*.

p. 1. Ex hac methodica difpofitione infectorum, quorum hiftoriam Ill. Auctor expofuit, patet, Ill. DE GEER variis in rebus ab Ill. LINNAEI fyftemate recedere, licet quoad maximam partem eum fequatur. Excipiunt eam fermones fex, in quibus de infectis in vniuerfum, de generatione, nutrimento, habitaculis, refpiratione et metamorphofi infectorum differitur et qui plures, easque egregias obferuationes ac annotationes continent. Sanguinis circulationem, licet is non ruber fit, Ill Auctor in araneis et onifcis aquaticis microfcopii ope vidit. Aranearum et acororum antennae nondum detectae funt. Vfum vero antennarum Ill. Auctor fe plane ignorare fatetur. Omnia infecta in ftatu perfecto, vel metamorphofi plane peracta, fex pedes ad minimum habent: papilionum enim fpecies, quae quatuor tantum pedibus incedunt; tamen adhuc duobus pedibus inftructae funt breuio-
p. 122. ribus, qui anterius pectori affiguntur. De refpiratione

ratione chryſalidum, de qua Ill. Auctor iam in primo volumine *) diſſeruit, plura eaque egregia experimenta adduntur, quae Cel. MVSSCHENBROECK Ill. DE GEER communicauit, et ex quibus patet, nil certi de ea re conſtare, ſed pluribus adhuc experimentis ad eam confirmandam opus eſſe.

Primo vero commentario huius voluminis Ill. Auctor de inſectis, quatuor alis farinaceis et proboſcide ſpirali inſtructis, ſeu *Lepidopteris* LINN. in vniuerſum et in ſpecie de *Papilionibus* differit. *Phalaenarum* et *Papilionum* genera nunc ſeparat, quae in primo tomo coniunxerat. Ipſum *Papilionis* genus in quinque familias Noſter diuidit, quarum characteres a pedum magnitudine potiſſimum deſumuntur, vt itaque ab Ill. LINNAEI diuiſione plane recedat. Traditur vero hic, vt in vniuerſo opere, earum ſpecierum tantum hiſtoria, quae in Suecia occurrunt, ita tamen, vt larua ſimul et metamorphoſis deſcribantur. Singulis ſpeciebus ſynonyma et figurae additae ſunt, qua in re Ill. Auctoris ſtudium omnibus iis egregium vſum praeſtabit, qui SCHAEFFERI Cl. icones aliaque ſimilia ſcripta, in quibus hoc quam maxime deſideratur, poſſident. Nouae quoque plures ſpecies paſſim inſertae ſunt. P. I. p. 173.

Secundus commentarius *Sphingum* hiſtoriam primum tradit, quae ſecundum antennarum figuram in tres familias diuiduntur. Sequuntur *Papilio-phalaenae*, ſeu *Sphinges adſcitae, habitu et larua diuerſae* LINN. tandemque *Phalaenae-tipulae* Auctoris Cel. ſeu *Phalaenae alucitae* LINN., quas Cl. GEOFFROY *Pteropheros* vocat, et quae medium quaſi inter papiliones et phalaenas locum tenent. p. 213. p. 252. p. 257.

Tertius

*) p. 45. conf. etiam comm. Vol. III. p. 234.

p. 268. Tertius commentarius de *Phalaenis* et earum
erucis in vniuerſum, et in ſpecie de iis agit, quae
antennas pectinatas (à barbes) habent et *proboſcide* ca-
p. 327. rent. Quarto *Phalaenae, antennis pectinatis* et *pro-
boſcide* inſtructae, nec non *Phalaenae antennis fili-
formibus longis vel breuioribus, proboſcide nulla*, de-
p. 387. ſcribuntur. Quinto Ill. Auctor de *Phalaenis, anten-
nis filiformibus conicis, proboſcide elongata*, diſſerit,
p. 444. quarum hiſtoria ſexto commentario continuatur.

p. 497. Iam lepidopterorum deſcriptione ad finem per-
ducta, Ill. DE GEER ad *Phryganaeas* tranſit, huius-
que generis omnem hiſtoriam naturalem maximo
p. 539. cum ſtudio exponit. Specierum vero plurimarum
deſcriptiones octauo commentario continentur.

P. II. Ad alterum volumen huius tomi progredimur,
p. 617. quod decem commentarios continet. Eorum pri-
p. 661. mus, ſeu nonus totius tomi de *Ephemeris;* decimus
p. 706. de *Libellulis*; vndecimus de *Hemerobiis*, *Perlis* ſeu
Pſeudo-phryganaeis, *Panorpis* ſeu *Muſcis-ſcorpionibus*
p. 748. et *Raphidiis;* duodecimus de *Apibus* et *Pro-apibus*,
ad quas *Apis ichneumonea* pertinet, quae Surina-
p. 763. menſis eſt; ac decimus tertius *de Veſpis* agit. Ge-
p. 805. nus, quod ab Ill. LINNAEO *Sphex*, a Noſtro vero
Veſpa-ichneumon dicitur, nec non *Chryſis* LINN.
ſeu *Veſpa aurata* Noſtri, decimo quarto commenta-
p. 839. rio, decimo quinto *Ichneumones* LINN. decimo
p. 912. ſexto *Tenthredines* LINN. ſeu *Muſcae ſerra inſtructae*
(mouches-à-ſcie) Noſtri deſcribuntur, quarum hi-
p. 988. ſtoria commentario decimo ſeptimo continuatur.
p. 1042. Vltimus tandem ſeu decimus nonus commenta-
rius *Formicarum* hiſtoriam exponit.

Cum praecipuae obſeruationes Cel. Auctoris
ſine vberiore deſcriptione inſectorum ipſorum vix
intelligi;

intelligi queant: iis omiſſis, in eorum entomologorum gratiam, qui hoc opere carent, catalogum tantum adiiciamus omnium ſpecierum, quae in primo et ſecundo volumine depictae vel tantum deſcriptae ſunt, additis ſynonymis Linnaeanis et Schaefferianis, quae cum Cl. SCHAEFFERUS ſuis inſectorum figuris non ſynonyma Linnaeana addiderit, forte iis grata erunt, qui illas poſſident. Sunt vero eae:

1 *Papilio rhamni* L. T. I. tab. 15 f. 8. 9. SCAEFF. *Icon.* t. 35. f. 1. 2. 3.
2 *P. crataegi* L. T. I. t. 14. f. 19. 20. SCAEFFER t. 140. f. 2. 3.
3 *P. argiolus* L. T. I. t. 4. f. 14. 15.
4 *P. ſinapis* L. T. II. tab. 1 fig. 1.
5 *P. Machaon* L. T. II. t. 1. f. 2. 3. SCHAEFF. t. 45. f. 1. 2.
6 *P. Apollo* L. T. I. t. 18 f. 12 13. SCHAEFF. *icon.* t. 36. f. 4. 5. *Elem.* 94. f. 6.
7 *P. comma* L. T. II. t. 1. f. 4. 5.
8 *P. maluae* L.
9 *P. antiopa* L. T. I. t. 21 f. 8. 9. SCHAEFF. t. 70 f. 1. 2.
10 *P. atalanta* L. T. I. t. 22 f. 5. SCHAEFF. t. 148 f. 1. 2.
11 *P. C album* L. T. I. t. 20 f. 10. SCHAEFF. t. 147 f. 3. 4.
12 *P. adippe* L. et *P. niobe*, quae eius femina eſt, T. II. t. 1 f. 8 9.
13 *P. euphroſyne* L. T. II. t. 1. f. 10. 11.
14 *P. aurantii coloris maculis citrinis* T. II. t. 1. f. 12.
15 *P. cinxia* L. T. II. t. 1 f. 17. 18.
16 *P. maera* L. T. II. t 2 f. 1. 2. SCHAEFF. t. 58 f. 2. 3.
17 *P. pamphilus* L. T. II. t. 2 f. 3.
18 *P. hero* L. T. II. t. 2 f. 4.

19 *Papilio arcanius* L. T. II. t. 2. f. 5. 6.
20 *P. ligea* L. T. II. t. 2. f. 7. 8. SCHAEFF. t. 183. f. 2. 3.
21 *P. hyperantus* L. l. c. t. 2. f. 9. 10.
22 *Sphinx ſtellatarum* L. SCHAEFF. t. 16. f. 2. 3.
23 *S. fuſiformis* L. SCHAEFF. t. 16. f. 1.
24 *S. apiformis* L. T. II. t. 2. f. 11. SCHAEFF. t. 111. f. 2. 3.
25. *S. tipuliformis* L. T. II. t. 2. f. 12.
26. *S. culiciformis* L. T. II. t. 2. f. 13.
27 *S. pinaſtri* L. T. I. t. 10. f. 3. SCHAEFF. t. 110. f. 2. 3.
28 *S. galii* (caille-lait), quae a ſphinge tithymali differt. Pingitur a Cel. DE GEER T. II. t. 8. f. 9. 11 et a SCHAEFFERO t. 78. f. 1. 2.
29 *S. elpenor* L. T. I. t. 9. f. 8. 9. SCHAEFF. t. 96. f. 4. 5.
30 *S. porcellus* L.
31 *S. liguſtri* L. SCHAEFF. t. 98. f. 1. 2.
32 *S. populi* L. T. I. t. 8 f. 5. SCHAEFF. t. 100. f. 5.
33 *S. ocellata* L. T. II. t. 3 f. 3. SCHAEFF. t. 99. f. 5. 6.
34 *S. tiliae* L. T. II. t. 3. f. 7. SCHAEFF. t. 100. f. 1.
35 *S. filipendulae* L. SCHAEFF. t. 16 f. 6. 7.
36 *S. ſtatices* L. T. II. t. 3. f. 8. SCHAEFF. t. 1. f. 8. 9.
37 *Phalaena didactyla* L. T. II. t. 4. f. 9. SCHAEFF. t. 93. f. 7.
38 *P. alucita fuſca* T. II. t. 3. f. 11. 12.
39 *P. pauonia* L. T. I. t. 19. f. 7. 8. SCHAEFF. *elem.* tab. 13. f. 5 et tab. 98. f. 2.
40 *P. antiqua* L. T. I. t. 17. f. 13—15.
41 *P. diſpar* L. SCHAEFF. t. 28. f. 3—6.
42 *P. ilicifolia* L. T. I. t. 14. f. 7—9.
43 *P. caſtrenſis* L. T. I. t. 13. f. 1—6.
44 *P. crataegi* L. T. I. t. 11. f. 20. 21.
45 *P. caia* L. T. I. t. 12. f. 1. 6. 8. 9. SCHAEFF. t. 29. f. 7. 8.

46 *Pha-*

46 *Phalaena salicis* L. T.I. t. 11. f. 13. 14.
47 *P. lubricipeda* L. T. I. t. 11. f. 1. 6—8.
48 *P. alniaria* L. T.I. t. 10. f. 13. 14. SCHAEFF. t. 135. f. 1. 2.
49 *P. hirtaria* L. T.I. t. 22. f. 9.
50 *P. tinea inuolucro palearum ordine unico tecto* GEOFFR. T.II. t. 3. f. 13. 14.
51 *P. ziczac* L. T.I. t. 6. f. 7. 10.
52 *P. ziczac quinque tuberculata* T.II. t. 4. f. 17.
53 *P. vinula* L. T.I. t. 23. f. 6. 12.
54 *P. vinula minor* T. II. t. 4. f. 21.
55 *P. bucephala* L. T.I. t. 13. f. 11. 18. 19. SCHAEFF. t. 31. f. 10. 11.
56 *P. pudibunda* L. T.I. t. 16. f. 7. 10--12. SCHAEFF. t. 90 f. 1—3.
57 *P. fascelina* L. T. I. t. 15. f. 12—15.
58 *P. coryli* L. T.I. t. 18. f. 1—7.
59 *P. alba, caudam eleuans* (hausse-queue blanche) T.II. t. 4. f. 24.
60 *P. anastomosis* L.
61 *P. curtula* L. T.II. t. 5. f. 1.
62 *P. libatrix* L. T.II. t. 5. f. 5. SCHAEFF. t. 124. f. 1. 2.
63 *P. palpina* L. T.I. t. 4. f. 7.
64 *P. lacertinaria* L. T.I. t. 10. f. 7. 8.
65 *P. fusca, alis inferius albis* T. II. t. 5. f. 8.
66 *P. tristis* T.II. t. 5. f. 9.
67 *P. C. nigrum* T.II. t. 5. f. 10.
68 *P. cinerea, maculis duabus albicantibus* T. II. t. 5. f. 11.
69 *P. graminis* L.
70 *P. irrorella* L. T.II. t. 5. f. 12.
71 *P. bidentata* L. T. I. t. 25. f. 6.
72 *P. atomaria* L. T.II. t. 5. f. 14. SCHAEFF. t. 17. f. 3.
73 *P. betularia* L. T.II. t. 5. f. 18. SCHAEFF. t. 88. f. 4. 5.
74 *P. fasciaria* L.

75 *Phalaena grisea, fascia oliuacea* T. II. t. 5. f. 19.
76 *P. grisea, fascia fusca* T. II. t. 5. f. 13.
77 *P. piniaria* L. T. II. t. 5. f. 20. SCHAEFF. t. 159. f. 1. 2.
78 *P. piniaria, maculis flauis* T. II. t. 5. f. 21.
79 *P. falcataria* L. T. II. t. 6. f. 1. SCHAEFF. t. 64. f. 1. 2.
80 *P. pulchella* T. II. t. 6. f. 2.
81 *P. fulua* T. II. t. 6. f. 3.
82 *P. alchemillata* T. I. t. 22. f. 16.
83 *P. striis parallelis* T. II. t. 6. f. 4.
84 *P. tentacularis* L. T. I. t. 5. f. 1.
85 *P. cinereo-vndulata* T. II. t. 6. f. 5.
86 *P. coloris straminei* T. II. t. 6. f. 6.
87 *P. pendularia* L. T. II. t. 6. f. 7.
88 *P. vernaria* L. T. II. t. 6. f. 8.
89 *P. humuli* L. T. I. t. 7. f. 5. 6.
90 *P. hecta* L. T. I. t. 7. f. 12.
91 *P. cossus* L. SCHAEFF. t. 61. f. 1. 2.
92 *P. pinguinalis* L. T. II. t. 6. f. 11.
93 *P. tinea muralis, inuolucro longo in fine prismatico* T. II. t. 6. f. 19.
94 *P. lichenella* T. II. t. 11. f. 1.
95 *P. pronuba* L. SCAEFF. t. 196. f. 1. 2.
96 *P. exsoleta* L. T. II. t. 7. f. 4.
97 *P. grisea quatuor-maculata* SCHAEFF. t. 6. f. 22.
98 *P. cerefolii* T. I. t. 29. f. 1. 2. 6. 7.
99 *P. heracliana* L.
100 *P. prosinana* L. T. I. t. 3. f. 1.
101 *P. grisea, maculis flauis minoribus et duabus flauis maioribus* T. II. t. 6. f. 23
102 *P. leporina* L. T. I. t. 12. f. 10. 11. 16. 17.
103 *P. rumicis* L. T. I. t. 19. f. 14. 22. 23.
104 *P. ex viridi fusca, radiis albis et nigris* T. II. t. 6. f. 24.
105 *P. alni* T. I. t. 11. f. 25—28.

106 *Pha-*

106 *Phalaena, capite magno* T. II. t. 7. f. 9.
107 *P. grisea, neruis albis* T. II. t. 7. f. 14.
108 *P. hepatico colore* T. II. t. 6. f. 25.
109 *P. tragopoginis* L. T. II. t. 7. f. 15.
110 *P. hippophaës* T. II. t. 7. f. 16.
111 *P. seticornis spirilinguis, alis deflexis ferrugineo-cinereis: macula alba, flauaque, ano barbato ferrugineo* L. Faun. T. II. t. 7. f. 17.
112 *P. cinerea, maculis duabus sulphureis* T. II. t. 7. f. 19.
113. *P.* 8 T. II. t. 7. f. 23.
114 *P. stratiotata* T. I. t. 37. f. 2. 4. 12. 16—18.
115 *P. ex medio flaua et fusca* T. II. t. 7. f. 24.
116 *P. meticulosa* T. I. t. 5. f. 12—14.
117 *P. chrysitis.*
118 *P. festucae.*
119 *P. citrago* T. II. t. 7. f. 25.
120 *P. linariae* T. II. t. 8. f. 5. 6.
121 *P. aprilina* T. I. t. 5. f. 19—23.
122 *P. filicis* T. II. t. 7. f. 26.
123 *P. griseo-nigricans, thorace angulato* T. II. t. 8. f. 7. 9.
124 *P. brassicae* L.
125 *P. pisi* L.
126 *P. fusca, radiis griseis reticulatis* T. II. t. 7. f. 27.
127 *P. triplasia* L. T. I. t. 6. f. 13—21.
128 *P. vrticata* L. T. I. t. 28. f. 12. 18. 19. SCHAEFF. *elem.* t. 98 f. 4. *icon.* t. 119. f. 1. 2.
129 *P. sambuci* REAVM. T. I. t. 15. f. 7—9.
130 *P. sambucaria* L. SCHAEFF. t. 63. f. 8.
131 *P. pusaria* L. T. II. t. 8. f. 12.
132 *P. obscure alba, duobus radiis nigricantibus* T. II. t. 8. f. 16.
133 *P. brumata* L. T. I. t. 28. f. 11—16.
134 *P. hastata* L. T. II. t. 8. f. 20.
135 *P. colore lilacis* T. II. t. 9. f. 5.
136 *P. alis sex* T. II. t. 9. f. 8. cuius mas alas duas supernumerarias habet.

137 *Phalaena fructus pini* T. II. t. 9. f. 12.
138 *P. pratella* L.
139 *P. pascuella* L.
140 *P. alis longis conuolutis, superius albis, inferius flauis.*
141 *P. sociella* L.
142 *P. colonella* L.
143 *P. rosana* L. T. I. t. 27. f. 4. 8. 11. 12. 14.
144 *P. alis testaceis lilacis* T. I. t. 27. f. 9. 10.
145 *P. fascia fusca, pyri.*
146 *P. Bergmanniana* L.
147 *P. alis hiantibus vrticae* T. I. t. 28. f. 1. 2. 9. 10.
148 *P. thorace spinoso* T. II. t. 9. f. 19.
149 *P. alis agathinis striatis* T. II. t. 10. f. 4.
150 *P. clorana* L. T. II. t. 10 f. 8. 9.
151 *P. mundana* L.
152 *P. tinea lugubris padi* T. II. t. 10. f. 14--16.
153 *P. argentata* T. II. t. 10. f. 19.
154 *P. Solandriana* L. T. I. t. 28. f. 25—30.
155 *P. anterius fusca, postice alba.*
156 *P. cynosbatella* L. T. I. t. 34. f. 1. 4. 5.
157 *P. de Geerella* L. T. I. t. 32. f. 13.
158 *P. nigra crista transuersali* T. I. t. 28. f. 20--23.
159 *P. maior fructus pini* T II. t. 9. f. 14.
160 *P. minor fructus pini* T. II. t. 9. f. 15.
161 *P. Resinella* L. T. I. t. 33. f. 1. 2. 3. 6. 12. 13.
162. *P. grisea gemmarum pini* T. I. t. 22. f. 26. 27.
163 *P. fascia flaua cerefolii.*
164 *P. porrectella* L. T. I. t. 26. f. 1—3. 15. 16.
165 *P. dodecella* L. T. I. t. 22. f. 17—28.
166 *P. tinea pyri* T. I. t. 25. f. 18. 16.
167 *P. Raiella* T. I. t. 31. f. 1—12.
168 *P. similis priori ex malo* T. I. t. 30. f. 5—12.
169 *P. similis rosae* T. I. t. 30. f. 20. t. 31. f. 13--16.
170 *P. alni nigrae* T. I. t. 32. f. 1—11.
171 *P. cerefolii syluestris* T. I. t. 29. f. 9—18.

172 *Phry-*

172 *Phryganaea transſparens maculata.*
173 *Phr. grandis* L. T II. t. 13. f. 1.
174 *Phr. bimaculata* L. T. II. t. 15. f. 5.
175 *Phr. nigra* L. T. II. t. 15. f. 21.

Plures phryganaearum laruas aliasque ſpecies nouas minores omittimus et monemus tantum, Cl. Auctorem quoque hac occaſione *Gordium* aquaticum LINN. T. II. t. 14. f. 13 depinxiſſe.

Addimus inſecta, in altera parte tomi ſecundi deſcripta.

176 *Ephemera vulgata* L. T. II. t. 16. f. 1.
177 *E. veſpertina* L. T. II. t. 17. f. 11.
178 *E. diptera* L. T. II. t. 18. f. 5. Duas nouas ſpecies minores omittimus.
179 *Libellula grandis* L. T. II. t. 20. f. 6.
180 *L. forcipata* L. T. II. t. 21. f. 1.
181 *L. aenea* L. T. II. t. 19. f. 8.
182 *L. puella* L. T. II. t. 21. f. 14.
183 *Hemerobius chryſops* L. T. II. t. 22. f. 1. SCHAEFF. t. 5. f. 7. 8.
184 *H. hirtus* L. T. II. t. 22. f. 4. 5.
185 *H. niger villoſus* T. II. t. 22. f. 8.
186 *H. phalaenoides* L. T. II. t. 22. f. 12. 13.
187 *H. lutarius* L. T. II. t. 22. f. 14. 15.
188 *Perla cinerea* T. II. t. 23. f. 16. 17.
189 *Panorpa communis* L. T. II. t. 24. f. 3. 4.
190 *Raphidia ophiopſis* L. T. II. t. 25. f. 4. SCHAEFF. *elem.* t. 107. *icon.* t. 95. f. 1. 2.
191 *Apis muraria* T. II. t. 30. f. 24.
192 *A. ichneumonea* L. T. II. t. 32. f. 13.
193 *Pro-apis nigra et rufa* T. II. t. 32. f. 6.
194 *Veſpa vulgaris* L. T. II. t. 27. f. 1.
195 *V. media* T. II. t. 27. f. 2--4.
196 *V. crabro* L. T. II. t. 27. f. 9. 10.

197 *Apis nigra, abdomine fasciis quatuor flauis, tribus primis interruptis* L. Faun. T. II. t. 25. f. 10.
198 *Sphex cribraria* L. T. II. t. 28. f. 1. SCHAEFF. t. 177. f. 6. 7.
199 *Vespa aruensis* L.
200 *Sphex fusca* L.
201 *S. sabulosa* L. T. II. t. 28. f. 7. SCHAEFF. t. 83. f. 1.
202 *S. viatica* L. T. II. t. 28. f. 16.
203 *Chrysis ignita* L. T. II. t. 28. f. 17 18.
204 *C. bidentata* L. T. II. t. 29. f. 3. 4.
205 *Ichneumon gallarum resinosarum pini* T. I. t. 36. f. 9.
206 *I. niger lateribus albicantibus* T. I. t. 29. f. 6.
207 *I. luteus* L. T. II. t. 29. f. 16. 17. SCHAEFF. t. 1. f. 10.
208 *I. globatus* L. T. II. t. 29. f. 13. 14.
209 *I. aphidum* L. T. II. t. 30. f. 17. 18.
210 *I. bedeguaris* L. T. II. t. 30. f. 21.
211 *I. puparum* L.
212 *I. laruarum* L. T. II. t. 31. f. 2.
213 *I. Eulophus* GEOFFR. T. II. t. 31. f. 4. 5 *).
214 *Mutilla acarorum* L. T. II. t. 31. f. 22.
215 *Tenthredo lutea* L. T. II. t. 33. f. 16.
216 *T. femorata* L. T. II. t. 34. f. 1--14.
217 *T. amerinae* L. T. II. t. 33. f. 20.
218 *T. rustica* L. T. II. t. 34. f. 15.
219 *T. ouata* L. T. II. t. 35. f. 1. etc.
220 *T. pini* L. T. II. t. 36. f. 1. etc.
221 *T. salicis* L. T. II. t. 37. f. 12. 13.
222 *T. septentrionalis* T. II. t. 37. f. 24. seq.
223 *T. capreae* L. T. II. t. 38. f. 1. seq.
224 *T. cerasi* L. T. II. t. 38. f. 16. seq.
225 *T. nigra, femoribus flauis* LINN. faun. T. II. t. 39. f. 1 seq.

226 *Ten-*

*) Plures ichneumonum species omittimus.

226 *Tenthredo nitens* L. T.II. t. 38. f. 32.
227 *T. vstulata* L. T.II. t. 39. f. 14 seq.
228 *T. rosae* L. T.II. t. 39. f. 21 seq.
229 *T. erythrocephala* L. T.II. t. 40. f. 19. 20.
230 *T. betulae* L. T.II. t. 40. f. 21. 22.
231 *T. syluatica* L. T.II. t. 40. f. 23 *).
232 *Formica rufa* L. T. II. t. 41. f. 1. 2 seq.
233 *F. rufa pratensis.*
234 *F. fusca* L. T.II. t. 42. f. 12.
235 *F. nigra* L. T. II. t. 42. f. 16 seq.
236 *F. flaua* T.II. t. 42. f. 24.
237 *F. rubra* L. T.II. t. 43. f. 1.
238 *F. cespitum* L. T. II. t. 43. f. 15.

XIV.

Nouveaux mémoires de l'Academie Royale des Sciences et belles lettres. Année 1770, avec l'histoire pour la même année. à Berlin, chez Chrétien Fréderic Voss 1772. 4 maj. 3 Alph. 2 pl. tab. aen. 3. Année 1771. ib. 1773. 3 Alph. 12 pl. tab. aen. 5.

i. e.

Noui Commentarii Academiae Regiae Scientiarum et litterarum elegantiorum Berolinensis, Anni 1770 et 1771.

Cum numerus voluminum commentariorum, a Regia Academia Berolinensi editorum, iam ita auctus sit, vt viginti quinque eorum prostent, *nouorum commentariorum* nomine, sequentes, quos expectamus, tomi ideo venient, quo facilius ab emtoribus, tanquam nouum aliquod opus acquiri possint. Mutato vero titulo, ipsius quoque operis ratio aliquo modo mutata est, cum singulis voluminibus

*) Plures quoque aliae nouae tenthredinum species hic describuntur.

nibus historia huius anni praefixa sit; ac elegantiores quoque characteres typographici maiorque charta adhibeantur.

Cum autem iam anno huius seculi quinquagesimo secundo historia Academiae Regiae ad annum vsque quinquagesimum in lucem prodierit *), in ea, quae volumini, quod ad annum septuagesimum pertinet, praefixa est historia, tantum ab hoc tempore socii Academiae viui demortuique, quaestiones ab ea propositae, conuentus cet. enarrantur, indexque elogiorum, quae commentariis inserta sunt, additur. Quae vero ex obseruationibus, quarum epitome tantum traditur, propius ad nos pertinent, breuiter nunc indicasse sufficiat.

Hist. a. 1770. p. 38. Historia mulae, quae pullum edidit, et quae in historia Academiae Regiae Parisinae quoque continetur **), cum ea ad Berolinensem Academiam quoque transmissa fuerit, etiam hic vna cum responsione Academiae communicatur, in qua ea optat, vt in insulis Americae sub aequatore sitis, ex quarum vna haec obseruatio transscripta est, similia experimenta instituantur, quo pateat, vtrum mulae ab asino, an a mulo foecundae reddantur. Cl.
p. 40. BATIGNE obseruatione confirmat, animalium oua, potu aquae stagnantis excepta in ventriculo humano excludi posse, obseruatione viri, qui plures la-
p. 60. certas et salamandros vomitu reiecit. Cl. BILGUER in commentario Academiae transmisso, cuius summa hic traditur, eleganter de tetano maxillae vulneratis accidente disseruit. Spasmus hic, quo inferior

*) vid. *Histoire de l'Academie des Sciences et belles lettres depuis son origine jusqu' à présent, avec les pieces originales. à Berlin* 1752. 4.
**) vid. supra p. 581.

ferior maxilla penitus clauditur, plures vulneratos tempore belli, ante decennium et quod excurrit gesti, inprimis post pugnam Pragensem occidit. Leuiter quoque vulneratis nonnunquam accidebat. In initio aegri dolorem non adeo violentum sentiunt: deinde labium superius sursum quasi recuruatur; inferior vero maxilla violenter versus superiorem trahitur, simulque doloris vehementia augetur. Eo vero cessante, spasmus tamen non cessat. Tandem accedunt sudor frigidus, deliria, diarrhoea colliquatiua, et aeger moritur. In iis, qui euadunt, spasmus sensim cessat, sudores foetidi, sed calidi erumpunt, et appetitus prius redit, quam aeger cibum capere potest. Vulnus quoque, quod antea ichorem continebat, nunc pure bono repletur. Quod curam attinet, epispastica, vesicatoria, incisiones in buccas, quibus deinde oleum terebinthinae infundebatur, sectionem venae iugularis et arteriotomen in carotidis ramo, tandemque clysmata nutrientia, quibus volatilia remedia adiiciebantur, Cl. Auctor adhibuit.

Ex commentariis ipsis, hoc anno publicatis, propius ad nos spectant.

Cel. MARGGRAFF *relatio de testudine aquarum dulcium nostrarum regionum seu T. orbiculari.* Eiusmodi animalia Cl. Auctor per plures annos aluit, incrementumque eorum, coitum cet. aliaque sedulo obseruauit. Mares feminis minores sunt. Pisces necant et eorum carne vescuntur, vesicam tamen aeream et spinas relinquunt. Morsuram testudinum venenatam esse Cl. Auctor putat. Si enim piscis a testudine vel leuiter tantum in abdomine vulneratus est; paullo post tamen moritur. Monemus tamen, testudines non dentes habere vel tela, p. 1.

neque

neque nos in noſtris disquiſitionibus receptaculum aliquod veneni reperire potuiſſe. Cum vero Sinenſis aliqua ſpecies etiam venenata ſit, vlteriora experimenta inſtituenda eſſe videntur. Tardiſſimum teſtudinum incrementum eſſe, cum quatuor annorum ſpatio teſtudo, quam Auctor Cl. alebat, vix vnciae vnius pondus acquiſiuerat.

p. 8. Cl. GLEDITSCH *relatio de terra Debrezinenſi ad ſupplendam hiſtoriam naturalem alcali mineralis natiui.* Obſeruationes, quae hic recenſentur, a Cl. KAGEL inſtitutae fuerunt. Debrezini in Hungaria ſapo paratur optimus, qui nunquam foetorem acquirit aut deliqueſcit, ſed ſemper ſiccus manet. Ad praeparationem vero eius adhibetur terra aliqua ſalina, quae griſeum colorem et ſaporem lixiuioſum habet, quae in vicinia vrbis *Debrezin* reperitur. Sicca tempeſtate ſal in ea effloreſcit, ſimilisque in ea, chemice examinata, detegitur, qui omnes proprietates ſalis alcali mineralis habet, licet etiam aliae partes heterogeneae ei admixtae ſint.

p. 19. Cel. MECKEL *Diſſertatio anatomico-phyſiologica de praeparatione liquorum ſecretorum in corpore humano per reſorptionem, et vario egregioque vſu, qui inde reſultat.* Egregiae huius diſſertationis ſummam hic omittimus. Ea enim iam anno huius ſeculi ſeptuageſimo ſecundo Latino ſermone conſcripta prodiit et a nobis alio loco indicata eſt *).

p. 58. Cl. LAMBERT *de atramento et papyro.* Varias mutationes deſcribit, quae litteris, atramento ſcriptis

*) I. F. MECKEL *noua experimenta et obſeruationes de finibus venarum ac vaſorum lymphaticorum in ductus viſceraque excretoria corporis humani eiusdemque ſtructurae vtilitate.* Berol. 1772 8. v. comment. noſtr. Vol. XVIII. p. 685 ſeq.

ptis et papyro aqua madefactis accidunt, horumque phaenomenorum caussam disquirens rationem bonum atramentum praeparandi copiose describit.

Obseruationes circa gymnotum electricum LINN. Auctore Cl. SCHILLING. Notum est piscem hunc, qui non modo in Surinamo aliisque Americae meridionalis prouinciis in ostiis fluuiorum; sed teste Cl. ADANSON, etiam in Africa reperitur, qualitatem *Torpedinis trementis* fere ostendere *). Iam vero Cl. SCHILLING, experimentis Surinami institutis, declarat: piscem hunc magnete in aqua attrahi et ei adhaerere, vimque electricam plane amittere; quam tamen, si limatura ferri aquae immittitur, in qua asseruatur, sensim iterum recuperat. Si digito tangitur, cutem contrahit et totum corpus flectit. Acus magnetica, si ei admouetur, versus omnes plagas se inordinato motu conuertit. Aethiopem vidit Cl. SCHILLING, qui, sine vlla noxa, nec vlla percussione accepta, manu hunc piscem tractare posset; in lepram tamen tandem incidit. p. 68.

Obseruationes meteorologicae Berolini 1770 *factae.* Auctore Cl. BE'GVELIN. p. 75.

Ex historia anni 1771 notamus, Cl. MARGGRAFF et ROSE metallum aliquod ex bismutho, zinco et plumbo composuisse, quod aquae ferventi iniectum in ea deliquescat. Hist. 1771. p. 10.

Vmbra Coloniensis ex obseruationibus Ill. DE HÜBSCH vegetabilis prosapiae est, et ex ligno fossili putrefacto vel fatiscente orta est. p. 10.

Commen-

*) vid. *Act. Heluet.* T. IV. p. 27 tab. 3. v. comment. nostr. Vol. XI. p. 314 et *Acta Harlemensia* T. II. p. 372. comment. Vol. VIII. p. 396.

Mém. p. I. Commentario primo Cl. MARGGRAFF *pigmentum aliquod coeruleum describit, quod arcanum olim habebatur*, et pictoribus egregie inseruit. Componitur illud ex rubia tinctorum et alumine.

p. 8. Cl. BEGVELIN *de ratione illusionis alicuius opticae, qua obiecta nigra nonnunquam rubra apparent.*

p. 19. Cl. GLEDITSCH *commentarius de historia naturali muscorum.* Varietate muscorum, quoad tempus, per quod vegetant, indicata, atque ea natura, qua siccati, si humectentur, iterum reuiuiscant, nec non diuersis locis expositis, in quibus vel laetius, vel tardius crescant; muscorum vtilitatem in turfa sensim efficienda, plantisque defendendis, vsumque eorum in inuoluendis et transmittendis seminibus exponit. Postea experimenta, quae circa variarum plantarum in muscis vegetationem instituit, enarrat. Denique cautelas Cl. Auctor addit, quas, cum experimenta Lipsiae primum facta Berolini repeteret hortumque muscosum exstrueret, in serendis, transplantandis et colendis diuersis plantis attendendas esse expertus est.

p. 60. Cl. LAMBERT *de nonnullis obseruationibus ad illustrandam meteorologiam instituendis.*

p. 74. *Obseruationes meteorologicae Berolini* a. 1771 *factae* a Cl. BEGVELIN.

p. 100. *Obseruationes physicae et mineralogicae de montibus Silesiae*, Auctore Cl. GERHARD. Sudetorum montes non solum, sed omnem Silesiae oryctologiam breuiter ratione mineralium, ibidem reperiundarum, describit, fodinasque aliaque loca indicat, in quibus varia metallorum, lapidum terrarumque genera reperiuntur.

XV. Traité

XV.

Traité des maladies des femmes en couche, avec la méthode de les guérir; fait par ordre du Ministere par Mr. RAULIN, Doct. en Médecine, Conseiller-Médecin ordinaire du Roi, Censeur Royal, de la Societé Roy. de Londres, des Academies des belles-Lettres, Sciences et Arts de Bordeaux, de Rouen, et de celle des Arcades de Rome. à Paris, chez Vincent 1771. 12. pagg. 342. s. praef. et ind.

i. e.

Tractatus de morbis puerperarum et methodo iis medendi, editus a Cl. RAULIN.

Grauitate morborum partim, qui inimici sunt puerperis, multaque incommoda adferunt iis, cum vel nondum satis sint noti, nec caussae eorum sufficienter detectae, vel methodus iis medendi, principiis artis hucusque non recte accommodatus sit; partim iussu superiorum, qui commoda reipublicae curant, excitatus est Cl. RAULIN, vir, qui iam aliis hoc in genere erudite editis libellis inclaruit, vt morbos puerperarum accuratius consideraret et praesenti libello, cuius contenta cum Lectoribus communicaturi sumus, publici iuris faceret.

Diuisa est haec tractatio in quatuor sectiones, vnaquaeque sectio in plura capita, quae iterum in diuersas subdiuisiones distributa sunt. Sectiones continent tractationes generales, quarum primaria momenta singulatim proponuntur in capitibus; in subdiuisionibus indicantur differentiae morborum, symptomata, caussae et medendi rationes diuersae.

p. 1. Sectione prima agitur de regimine maxime conuenienti puerperis. Inter ea, quae necessario attendenda sunt statim post partum, monet, reiiciendam esse consuetudinem, partes genitales externas linteo obtegendi; cum in feminis debilioribus saepe spasmi et conuulsiones nimia compressione excitentur. Sic quoque nocet fascia, ventri puerperae circumdata, quoniam lochia, quae effluere debent, saepe retinentur, inflammationes efficiuntur, aliaque incommoda. Ceterum munditiem et quietem suadet, iis maxime necessarias. Quatuor primos dies post partum et vsque dum febris lactea disparuerit, alimentorum solidorum et nutrientium reiicit vsum; potus sit tenuis, demulcens, et, si vini potui sunt adsuetae feminae, vinum album iis cum magna copia aquae suadet. Aluus sit libera, ad quod efficiendum clysmata commendat: purgantia statim post febrem lacteam maximi vsus esse contendit, quoniam sic morbis saepe grauibus occurritur.

p. 9. Quod ad morbos in genere attinet puerperis obnoxios, quique mortem subitam saepe conciliant, caussas eorum generales ponit Cl. Auctor in temeraria opera manuum abhibita ab obstetricibus, quae, interdum credentes, dilatandum esse orificium vteri, ad faciliorem reddendum partum, rupturam, irritationem, contusiones, inflammationes, suppressionem lochiorum periculosam, et gangraenam vteri efficiunt; vel placentae extractionem violenta ratione suscipiunt: vnde multum sanguinis perditur, et alia accedunt periculosa saepissime damna. Refert porro ad caussas generales diaetam minus bonam, regimen peruersum, pathemata animi, inordinatum, vel nimium, vel diminutum vel suppressum lochiorum effluxum, lactisque retentionem in vasis et viis eius.

Progredi-

Progreditur Cl. Auctor in sectione secunda ad morbos, qui pendent a partu; et considerat quidem capite primo contusiones vteri et partium annexarum: quarum signa sunt intumescentia dolorifica, tensio, dolor pungens, etc. In cura eiusmodi laesionum commendat diaetam aptam, quietem, fomentationes et iniectiones in vaginam et vterum ex decocto lactis atque herbarum emollientium Si perinaeum disrumpitur, aegrotam inponi tergo, vulnus mundum reddi vino rubro paululum calido, et crura proxime sibi apposita teneri iubet; id quod sufficit, si pars tantum perinaei disrupta fuerit. Si vero ruptura vsque ad anum tendit, praeter iam enarrata, ligaturam siccam et fascias comprimentes suadet, ita applicandas, ne tegant orificium vaginae externum, nec anum; easque non abigendas esse dicit, vsque dum vulnus coaluerit. Cum interdum fiat, vt, si vel ligamentum, quod nectit os coccygis cum osse sacro, rumpitur in partu, vel si haec duo ossa a se inuicem separantur, coccyx inuertatur; id quod se prodit dolore acerbo in eo loco, inprimis si aegrotae dorso incumbunt: monet, redigendum esse os coccygis in situm suum, dum introducat chirurgus duos digitos in orificium ani, vsque ad basin ossis, alteramque manum applicet faciei externae, ducat basin extus digitis, quos introduxit in anum, et apicem ossis versus vaginam altera manu, quae imposita est faciei exteriori: applicandas deinde esse fascias comprimentes, et aegram monendam, ne excernat faeces, nisi immisso clysmate, vsque ad perfectam sanationem. p. 15.

Herniae, quae in puerperio saepe oriuntur, sunt vmbilicales, ventrales, et bubonocele, quarum repositionem et fascias, vnicuique speciei adaptatas, describit Noster. p. 33

Caussae, quae efficiunt, vt multum sanguinis perdant puerperae post partum, quaerendae sunt, vel

vel in vi illata vtero, vel in placenta adhaerente, vel parte eius et grumoſo ſanguine, in vtero remanſo; ſuadet, externe adhiberi frigidam aquam, iniectiones ex decocto herbarum adſtringentium, nec non excrementa porcorum frigida et imbuta aceto vini: praeterea non inutilem eſſe putat vſum internum adſtringentium, inprimis aquae RABELII, quorum guttas quinquaginta exhibet in menſura decocti radicis conſolidae maioris. Purgationes alui, ſi fluxus ſanguinis nimius eſt, disſuadet; ſi nec plane ceſſat, remittit tamen, eas commendat.

p. 66. Inflammationes vteri, ſemper fere periculoſae, curandae ſunt ex ſententia Auctoris Cl. per diaetam accuratam, venaeſectionem in brachio, ſtatim ſub initium ſuſcipiendam, per clyſmata ex lacte et ſemine lini, aliarumque herbarum emollientium; per iniectiones in vaginam emollientes, per cataplaſmata emollientia, regioni hypogaſtricae et pubis applicata; interne ſimul adhibitis emulſionibus. Diminuta vi inflammationis, leniora laxantia, per interualla danda, adhibenda eſſe, monet. Sic interdum inflammatio diſſipatur reſolutione, ſi non, degenerat in abſceſſum, gangraenam, aut carcinoma: ſi abſceſſus formatur, maturatio eius et ſuppuratio promouenda eſt medicamentis emollientibus, aptis ſimul interne adhibitis remediis; quibus clyſmata emollientia, vel leniſſima laxantia pro aluo libera ſeruanda addenda ſunt. Si vlcus vteri in carcinoma mutatur, omnis ſpes curationis euaneſcit. Gangraenae imminenti occurrendum eſt ſaturato decocto chinae, cuius ſex vnciae aegrotae quarta quauis hora exhibendae ſunt; nec non ptiſana, ex herba ſcolopendrii parata, cuius menſurae vni adduntur quadraginta guttae liquoris anodyni HOFFMANNI, vel ſpiritus vitrioli.

Morbos

Morbos puerperarum, qui proueniunt ab inordinato fluxu lochiorum, iam confiderat Cl. Auctor fectione tertia. Fluunt nempe vel nimium, vel diminuuntur, vel plane fupprimuntur; id quod diverfa eaque grauia faepe produxit incommoda. Si nimia funt, praeter alia infufum laxans ex tamarindis, polypodio, fcolopendrio, cichorio fylueftri et rhabarbaro cum aqua communi paratum; fi his non ceffant, aliud ex plantis adftringentibus et vulnerariis commendat: fi diminuta vel plane fuppreffa funt, venaefectionem, infufa plantarum emollientium, antifpasmodica, clyfmata emollientia, fomentationes aut embrocationes abdomini applicatas. Vfum falis de duobus, quem commendant obftetrices interdum, cum nimium irritet, plane reiicit, et medicamenta, quae effectibus, ab hoc fale aliisque emmenagogis productis, medentur, proponit. p. 76.

Puerperae interdum vomitu vexantur, vel immediate poft partum, vel paullo poft: cuius fex diverfas fpecies confiderat Nofter: reiiciunt vomitu vel alimenta, paullo ante fumta, fine fenfu ingrato, vel cum eo; aut materiam grifeam, nigrefcentem, foetidam, aut humores biliofos, acres, irritantes; vomunt denique fanguinem fluidum, vel grumofum interdum, aut humorem fanguineo ferofum. Cauffae primi generis quaerendae funt in organis digeftionis laefis; fecundi in irritabilitate eorum; tertii in fcybalis et indigeftis, longe retentis, durante grauiditate, in canali inteftinorum; quarti in obftructione inflammatoria membranarum inteftinorum; quinti in vafe rupto hepatis, lienis inteftinorum tenuium, aut ventriculi; fexti, in fuppreffione humorum perfpirabilium vifcerum, hepatis etc. quos etiam lochia appellat Cl. Auctor. Quod curationem attinet primae fpeciei vomitus, roborantia et ftomachica commendat; in altera, p. 123.

 emollien-

emollientia magni vſus eſſe ait, venaeſectionem moderatam reſpectu ad aegros habito, et opium parca in doſi; in tertia ſpecie libertas alui clyſmatibus et laxantibus lenioribus reſtituenda eſt; quarta ſpecies periculoſiſſima eſt, cum obſtructio inflammatoria facile in inflammationem ipſam et haec in gangraenam abeat, niſi iis praecaueatur: vomitus enim deſinit, functiones omnes videntur eſſe reſtitutae in priorem ſtatum et vno impetu mors ferit aegros; inde medicus facile, niſi bene attendat, fallitur. Serum lactis pro potu ordinario adhibendum eſt, venaeſectiones ſaepe reiterandae, fomentationes et inunctiones emollientes externe applicandae et clyſmata emollientia; ſi nunc ſymptomata quodammodo ceſſant, aqua caſſiae, magna in doſi per omnes quatuor aut quinque horas data, magni vſus eſt; denique in ſtatu conualeſcentiae manna adhibenda. Si vas ſanguiferum ruptum eſt, diaetae bene ordinatae adiicienda ſunt venaeſectio, frictiones ſiccae extremitatum inferiorum, balnea ex aqua tepida; ſi vero haec non ſufficiunt, aqua frigida madefacta lintea applicanda ſunt manibus, ſcapulis et dorſo; interne ſumenda infuſa vel ſucci plantarum adſtringentium; in ſexta ſpecie prioribus addenda ſunt iniectiones ex plantarum emollientium decoctis pro deriuatione humorum efficienda.

p. 144. Praeter hos morbos puerperae etiam ſaepe obnoxiae ſunt aliis, diarrhoeae, ictero e. g. in quibus tractandis tamen cum nil noui hic deprehendamus, Lectores ad lectionem libelli ipſius amandamus; adiicimus hoc quod putet Cl. RAVLIN optimum remedium ictero medendi, eſſe grauiditatem, in cuius primis menſibus morbus hic diſſipetur, ſi ortus ſit tempore puerperii praecedentis. Lochia inordinate fluentia quoque, vel regimen peruerſum, tuſſim producunt ſaepe in puerperis; laborant

rant praeterea saepe angina, pleuritide, peripneumonia; quae omnia accurate pertractantur ab Auctore.

Febres vterinae, quae puerperas post partum inuadunt, signa putridarum plerumque habent: distinguuntur in humorales et neruosas. Prioris generis febres cacochymiam, vt caussam, agnoscunt, iam ante, quam febris apparuerit, in humoribus natam; alterius generis caussa est irritatio phlogistica, quae neruosum genus tangit, secretiones inordinatas efficit, nec non lochiorum fluxum turbat. Symptomata febrium vterinarum humoralium sunt: pulsus paruus et frequens, plerumque mollis quodammodo; paroxysmus febris quotidie incipit sudore leui habituali, qui maior fit, si febris remittit; exanthemata malae indolis erumpunt saepe in cute: lochia non sunt suppressa; sed parca in quantitate fluunt, coloris pallidi, foetidi odoris et mucosa: vrina albida pallida est, foetetque: faeces griseae, nec consistentiam habentes, quae saepissime mutantur in diarrhoeas colliquatiuas. Symptomata febrium vterinarum neruosarum sunt sequentia: sunt febres continuae violentae, coniunctae cum anxietatibus intestinorum et viscerum: lochia sub initium morbi statim diminuuntur et supprimuntur: calor magnus, pulsus magnus, durus, frequens et saepe irregularis: maculae purpurae similes erumpunt, et abdominalibus spasmis semper vexantur aegrae: dolor in regione hypogastrica, vsque ad vaginam sese extendens, lingua flauescens et muco obsessa, vrina cruda, deiectiones foetidae: mesenterium, ventriculus et pectus inprimis violente afficiuntur, id quod indicant nausea, vomitus, cardialgia, etc. Curationem febrium harum, principiis artis communibus accommodatam, silentio praeterimus. Addita est huic sectioni tractatio de p. 219.

 purpura

purpura puerperarum, eius diuisione, ſymptomatibus et medendi methodo, nec non alia de oedemate pedum, interdum in puerperis obſeruato.

p. 275. In ſectione quarta demum agit Cl. Auctor de morbis puerperarum, qui proueniunt a lacte in ſuis vaſis retento aut regreſſo: vnde oriuntur dolores pungentes abſceſſus lactei, inflammationesque; ſi in ſanguinem regreditur, vel in vaſa lymphatica, humores hos corrumpit, efficit febres malignas putridas, metaſtaſes in viſcera, apoplexiam, paralyſin aliaque mala chronica: quae ſingula late tractantur in quibusdam capitibus; praemiſſa conſideratione febris lacteae in genere.

Denique abſceſſum lacteum proprie ſic dictum, omnia loca corporis, in quibus oriri poteſt, eius ſymptomata, cauſſas et medendi methodum accurate et ſecundum principia artis proponit.

XVI.

La Nymphomanie, ou Traité de la fureur utérine. Dans lequel on explique avec autant de clarté que de méthode, les commencemens et les progrès de cette cruelle maladie, dont on développe les différentes cauſes. Enſuite on propoſe les moyens de conduite dans les divers Périodes, et les ſpecifiques les plus éprouvés pour la curation. Par M. D. T. DE BIENVILLE, Docteur en Médécine. A Amſterdam, chez Marc. Michel Rey, MDCCLXXI. 12 maj. pagg. 168. praefatio pagg. 20 *).

i. e.

*) Teutonica verſio prodiit Amſtelaedami et Lipſiae 1772. 8.

i. e.

Nymphomania, ſeu tractatus de furore vterino, in quo perſpicue et methodice initia, progreſſus, diuerſae cauſſae diri huius morbi explicantur, modi eum in variis eiusdem periodis tractandi, et probatiſſima ſpecifica ad eum curandum proponuntur. Auctore Cl. DE BIENVILLE, M. D.

Attentione ſingulari non indignum librum indicamus, in quo morbi, adeo ſaepe occultati, et adeo triſtes effectus exſerentis, vberior hiſtoria traditur. Quamquam enim Lectores noſtros id a nobis non poſtulaturos ſperamus, vt anatomicam partium genitalium in feminis deſcriptionem repetamus, quippe minus exactam, et minus ipſi naturae reſpondentem; aut vt in diſtinguendis variis gradibus mali iſtius, quos Noſter aſſumit, operam noſtram ponamus; aut denique hypotheſes, quibus aetiologiam eiusdem ſuperſtruxit, pro veriſſimis principiis venditemus: non tamen poſſumus non laudare ſtudium, in medelam tetri adeo morbi collocatum, qui ſequiori ſexui tot mala parit, quot vmquam ab onaniſmo in potiorem redundarunt; conſilium porro a Noſtro captum, vt ſimili, quo Cl. TISSOT in hoc morbo egit, modo foeditatem masturbationis, quam teterrimam violentiſſimamque nymphomaniae cauſſam declarat, et funeſtos eius effectus viuidiſſima imagine depingeret, quo vel hac turpitudine ante oculos poſita mentes teneras ab hoc vitio deterreret: quandoquidem non negamus, perlecto libro, iudicium inſignis cuiusdam et in republica litteraria celebratiſſimi viri in mentem nobis veniſſe, quod de Cl. HVNDERTMARKII noſtri libello de ozaena venerea tulerat: *ipſum rem putidiſſimam nitidiſſime deſcripſiſſe.* Sed

age,

age, pauca quaedam ex libro ipſo excitemus, quo, num recte iudicauerimus, Lectores ipſi videant.

p. 9. Si vel ob vitium ouariorum ipſorum, vel ob impuritatem humorum in vniuerſum, ouula ante maturitatem ex ouariis ſecedant, ſiue hoc poſt impraegnationem, ſiue menſtruationis tempore fiat, inde vteri interna ſuperficies irritatur, et haemorrhagia vteri, dolores colici acutiſſimi, et quod peſſimum eſt, vlcera vteri ſequuntur. Sin e contrario ob viſceris cuiusdam obſtructionem, vel ob conformationis vitium, vel quacumque alia de cauſſa ſanguis non poteſt praebere ſuccum, ad irroranda haec ouula deſtinatum, vel ſterilitas incurabilis, vel icterus et leucophlegmatia ſuccedunt: quibus morbis, et fluori albo inde pendenti, vt protinus occurra-
p. 164. tur, in appendice ſolutio, extracti ſaturni in aqua, addito ſpiritu vini camphorato, in vterum aliquoties de die iniicienda, et internus vſus electuarii ſtomachici ſuadetur, quandoquidem fluor albus plerumque a deprauatione ventriculi proficiſci ſolet.

p. 21. Deſcriptionem nymphomaniae cauſſarumque eius tranſire cogimur, id tantum monentes Auctorem noſtrum morbum hunc, iisdem quippe praeſentibus cauſſis moralibus, licet phyſicae, ex conditione climatis pendentes, non adeſſent, in frigidiſſimis regionibus ipſum vidiſſe, adeoque mirari, ex veteribus ſolum SORANVM eiusdem meminiſſe, MYREPSVM vero ac ZONARAM admodum obſcure de eo loquutos eſſe.

p. 29. In ipſo morbo duo ſymptomata ſe ſiſtunt, quorum ſingulum morbum diuerſum conſtituit: in principio enim delirium melancholicum adeſt, cuius cauſſa in vtero haeret: hoc vero in veram maniam tranſit,

transſit, cuius cauſſa turbatio cerebri dicenda eſt. Ex his variae periodi morbi huius conſtituuntur, prima nempe ſolius concupiſcentiae venereae per ſe; ſecunda, cum eidem melancholia, et tertia, cum mania ſe adiungit: ſiue, quod idem eſt, morbus in initio, morbus confirmatus, et deſperatus. Varias p. 41.
autem, easque interdum ſubtiliores, ſubdiuiſiones hic adducere non poſſumus: facilem etiam ex vno morbi gradu in alterum tranſitum eſſe, illico patet. Alienationem autem mentis, ſubinde increſcentem et celeri progreſſu ad maniam vſque pergentem, di- p. 46.
verſae poſitioni fibrarum encephali Noſter adſcribit, quae conſonantiam et diſſonantiam a naturali earum agendi modo diuerſam producat, tonumque adeo mutet, vt quae fibrae antea concordes fuerint, nunc diſcrepent, et vice verſa. Porro monet, delirium maniacum non ſemper vniuerſale eſſe, ſed interdum a cauſſa partiali (ab idea fixa, vt in aliis huius generis morbis) excitari, et ſaepe iam delirio melancholico intermiſceri: quare differentiam ponit inter hanc, quam maniam deuteropathicam, et inter vniuerſalem et ferociorem, quam protopathicam nominat. Symptomata, morbo vel vniuerſim communia, vel cuiuis eiusdem periodo propria, fuſius repetere non poſſumus: complura eorum non, niſi poſt mortem ſub disquiſitone anatomica ſeſe produnt.

Diagnoſin morbi in prima eius periodo difficilem p. 56.
reddunt taciturnitas et pudor aegrotarum ipſarum, et ambiguitas ſignorum, quae fere eadem eſſe poſſunt, quae venerei morbi: in ſecunda vero, et multo magis in tertia periodo diagnoſis facilior eſt. p. 62.
Prognoſis ſemper quidem dubia eſſe debet: in principio tamen morbi, pro variis eiusdem gradibus, imo etiam in principio ſecundae periodi, quum de-

lirium melancholicum non, nisi per interualla demum accedit, curationis spes aliqua superest: minor e contrario affulget in eodem delirio iam confirmato, et prorsus nulla in periodo tertia, facultatibus animi penitus corruptis, et partibus ipsis generationis, abscessibus, vlceribus, carcinomatibus cet. destructis; in quo ergo miserrimo statu non, nisi palliatiuae curae locus relinquitur. Ampla
p. 66. enarratio furoris vterini in femina melancholica, qui
p. 79. immoderato fluxu menstruo cessit. Similem effectum vidit Noster a prorumpentibus haemorrhoidibus. Fluor albus benignus saepe etiam morbum hunc profligat: citius hoc fit per grauiditatem, sed facilior tunc etiam est recidiua: saepe etiam matrimonium solum morbum hunc tollit.

p. 81. Curatio ipsa in prima periodo postulat, vt impetus sanguinis infringatur, ille ipse demulceatur, superficies interna vteri et vaginae humectetur et relaxetur, et denique aegra ab ideis obscoenis remoueatur. Inde sanguinis missio non sine discrimine vsurpanda est, et purgantibus, demulcentibus, temperantibus, emollientibus externe aeque, ac interne vtendum, seruata simul strictiore diaeta: accedentibus simul affectionibus vaporosis, quarto quouis die vesperi specificum sumendum commendat No-
p. 156. ster, quod paratur ex vncia vna cinerum clauellatorum, per 24 horas in vnciis octo aquae infusa, quibus, quanta fieri potest celeritate, colatis addi debent vnciae duae olei nucum recens expressi: quod remedium numquam effectu optato caruisse, et saepe vna vice sumtum suffecisse testatur. Consilia saluberrima de dirigendis affectibus animi. Omnium autem maxime parentes attendere iubentur ad masturbationem, clandestinam adeo, et tamen frequentissimam horum malorum caussam.

Compa-

Comparatio methodi medendi, ab aliis propositae, p. 88.
cum ea, qua Noster vtitur, et limites venaesectionis et purgantium, quum morbus iam altiores radices egit. Multum hic laudis tribuit Noster sic dictae quintae essentiae vegetabilis, quae ex foliis absinthii minoris, caryophyllis, saccharo cando, p. 156.
ambra, aloe, mastiche, gummi tragacanthae, cum spiritu vini rectificato digestis, componitur: reliqua auxilia interna et externa sunt ex classe refrigerantium, demulcentium et emollientium, quorsum spectant lotiones, semicupia, epithemata, quibus tamen aliquot grana sacchari saturni admiscet; interpositis interdum apozematibus purgantibus.

Secunda periodus eadem remedia, de quibus p. 98.
iam exposuimus, postulat, sed, loco semicupiorum tepidorum, balnea frigida, et maiorem paullo euacuantium vsum; saepe tamen vel haec, et multo magis tertia periodus omnem medelam respuit. In vno tamen casu, vbi aegra vere maniaca erat, Noster felicem successum curationis, per plures menses protractae, expertus est: scire autem refert, Ipsum aegram hanc ex conuentu monialium, quae illam sordidi lucri caussa exceperant et admodum duro modo tractauerant, exemisse et in suam Ipsius domum secum deportasse, quo melius eiusdem curam gerere posset; ipsam nec verberibus tractabat, nec vinculis ligabat, sed tantummodo fasciis toto corpore obuolutam continebat, et frequenti sanguinis missione, temperantibus et refrigerantibus, balneis, iniectionibus in vaginam et vterum, quibus itidem saturnina admiscebat, epithematibus similis indolis, et praecipue strictissimo regimine aegram denique sanitati pristinae restituebat.

Inprimis

Inprimis hic praedicat vſum remedii cuiusdam,
p. 161. cuius etiam formulam communicat, ex amalgamate mercurii reſuſcitati et auri, quod cum ſpiritu vitrioli primo per 24 horas ſub cineribus calidis, poſtmodum per octiduum in loco frigido digeritur, deinde quinquies ex alembico deſtillatur, et vltima vice relicta materia ſuper igne carbonum calcinatur; cuius pulueris, quod *aurum vitae* vocat, doſin a tribus ad ſex grana praeſcribit. Nonnunquam tamen etiam opiatis opus fuit.

p. 123. Tandem conſilia quaedam exhibentur parentibus et feminis, quibus educatio iuuentutis credi ſolet, in eiusmodi caſibus deſperatis ſeruanda, et priores inprimis monentur, ne filias ſuas in ergaſtula, prius ablegent, quam omnia remedia incaſſum adhibita eſſe viderint.

p. 125. Sequuntur obſeruationes quaedam de imaginationis relatione ad nymphomaniam, itidem exemplis illuſtratae, quibus docetur, quantum in morbis phantaſiae laeſae momentum poſitum ſit in imaginatione, et quantum medentes eo reſpicere de-
p. 155. beant. In fine formulae remediorum adduntur, vbi ex abrupto grauiſſime Noſter in vſum mercurii ſublimati, a SWIETENIO introductum, inuehitur.

XVII.

ERNESTI GOTTLOB BOSE programma inaugurale ſiſtens hiſtoriam cordis villoſi. Lipſiae, ex officina Langenhemiana, 1771. 4. pagg. 16.

Elegans hic ſpecies glabrae atque leuigatae cordis pericardiique ſuperficiei, horrida et villoſa excreſcentia defoedatae, a Cl. Auctore communicatur. Contigerat nimirum, vt puella decem et

nouem

nouem annorum, praeter rhachitidem et infantiles morbos, nullis grauibus conflictata morbosis affectibus, ab equis, ex terrore in fugam actis, in pauimentum prostrata capitis illideret sinistro lateri, et omni sensu priuata nosodochio traderetur. Post horam ad se rediens, de dolore capitis, anxietate et respirationis difficultate doloreque in sterno sine externa laesione conquesta est, et ex sinistra aure sanguis effluere coepit, qui quasi in pus tandem conuersus est. Licet cephalalgia adhuc continuaret; interea tamen conualescens in eo erat, vt abitum e nosodochio pararet. Animo autem leuiter commota subito febricitare coepit, catarrhalis affectus in modum, oedemate manuum et pedum coniuncto. Sed leuabatur morbus sudoribus et vrinae copioso sedimento. Tandem vero nullam molestiam sentiens, sumta coena de anxietate singulari et spirandi difficultate conquerebatur et extremis frigentibus circa mediam noctem placide, quasi somno oppressa, exspirabat.

Sectio haec docebat: ossa capitis erant integra, nec ex aure sinistra quid effluebat. Dura mater sana; piae vero matris tanta inueniebatur tenacitas, vix alibi visa, vt a gyris cerebri pene sine substantiae corticis laesione, cum vasis a sanguine vbique turgentibus separaretur. Cerebrum nihil praeter naturam habebat, quam tres propemodum vncias aquae in sinistro ventriculo et pauxillum in dextro. Cerebellum pariter bene erat comparatum. Atque cum fons effluentis per aures sanguinis non posset detegi: putat Noster, illum ex vase minimo rupto, turgebant enim omnia interna, profluxisse. p. 5.

Praeter accretos pleurae pulmones praetereaque sanos, inconsueta cordis, in admodum denso et crasso pericardio contenti, magnitudo in pectore occurre- p. 6.

occurrebat, cuius cauitas pauxillum ſeri limpidi, nec gelatinoſi continebat. Diſſecto vero pericardio, aliquot vnciae ſpiſſiusculi gelatinoſi ſeri promanabant; non tamen, hac aqua euacuata, penitus collabebatur pericardium. Interior enim eius ſuperficies, nec non exterior cordis horrida atque villoſa conſpiciebantur, ab excreſcentibus nimirum filis, ex cinereo albicantibus, variae craſſitiei et latitudinis, quae aegre ſoluebantur, ita, vt inter intricatas fere cordis fibras penetraſſent. Cor, praeter dicta, nil notatu dignum offerebat; vaſa tamen magna, quatenus pericardio obuoluta, in externa facie aſpera ſimiliter, ſubtilioribus filis villoſa, ſpectabantur. Hepar et lien inſolita turgebant magnitudine, ventriculus contractione, bilis pauca, viſcidula et parum tincta obſeruabatur, inteſtina tenuia paſſim anguſta erant et colon ab initio ad finem in recto adeo conſtrictum, vt incraſſatae tunicae vix minimum admitterent digitum.

p. 7. Inter multa haec phaenomena, nec adeo infrequentia, inprimis hic Magnificus BOSIVS villoſum cordis ſtatum conſiderat. Ob motum cordis perpetuum, hunc ſtatum non in impetuoſa et ſubitanea, ſed in lenta accedente cauſſa originem mali quaerendam eſſe arbitratur. Id quod praeterea ex connectentis materiae diuerſitate magis elucet, cuius exempla varia ex MORGAGNIO, MECKELIO, HAENIO, SENACO aliisque hic colliguntur.

p. 8. Verſatur hic Cl. Auctor in vera origine peregrinae illius nectentis maſſae definienda, quam alii glandulis fictis pericardii, VERHEYENIVS thymo, adſcripſerunt et diuerſimode de hac re diſputarunt. His praemiſſis a Noſtro, experientia confirmatur,

humores

humores praeter naturam in locum coaceruatos, vti in hydropicis clarum est, nunquam simplices et homogeneos, sed diuersae mixtionis colligi. Atque ita in pericardio dum resorbentur tenues aquosiores moleculae, crassiores et gelatinosae supersunt, aut ob molem et intimam mixtionem denegatam subsidunt et adhaerent, aliisque nouis particulis accedentibus, fila, villos, membranulas, ligamentula cet. qualia supra a Nostro exempla sunt collecta, efformant.

Signa huius morbi quam maxime latent. Cl. SAUVAGES refert hunc morbum ad ἀσφυξίας genus cum pulsus defectu: an recte? iudicent, qui pulsum non deesse animaduerterunt. In hoc exemplo, morbo superato, pulsus tangebatur aequalis et fortis. Pariter nihil hic facit anxietas et asthma, multis moribundis communia. Difficilis itaque huius morbi diagnosis et signorum propemodum plenus defectus pendent hic et a caussa proxima, quae cordis negotium non adeo turbat, et a pulmonibus illaesis, qui in MORGAGNI exemplis patiebantur. Quapropter et haec aegra cubare poterat vtrinque, nec respirationis, nec alia incommoda sentiebat. p. 9.

XVIII.

Nachricht von dem jetzt herrschenden Fleck- und Frieselfieber von D. WILHELM HEINRICH SEBASTIAN BVCHOLZ, *ordentlichen Arzte zu Weimar, der Römisch kayserlichen Academie der Naturforscher, der königlich Preusischen Gesellschaft zum Nutzen der Wissenschaften zu Franckfurth an der Oder, und der Churbeyerischen Academie der Wissenschaften zu München Mitgliede.*

Weimar bey Carl Ludolf Hofmann. 1772. 8. *Seit.* 88.

i. e.

Relatio de iam graſſante febre petechiali et miliari. Auctore GVIL. HENR. SEBASTIAN BVCHOLZ.

Cum negotiorum multitudo Noſtro non ſit largita, vt omnes obſeruationes de hac febre eiusque ſymptomatibus collectas vulgaretur, Cl. ZIMMERMANNI tractatum de epidemia imaginaria (*Windepidemie*), ſeu nouo morbo, ita dicto Hannouerae, qui promptuario Hannouerano *) a Cl. ZIMMERMANNO inſertus eſt, hic denuo edidit, nonnullasque obſeruationes huc ſpectantes addidit.

Erat hic morbus febris inteſtinalis ſeu bilioſa interdum cum petechiis et miliaribus, interdum cum reſolutione humorum iuncta, quam haemorrhagiae minus criticae ſequebantur. Graſſabatur potiſſimum inter pauperes, pendebat a victu, domiciliis Hannoverae, inprimis inſalubribus, aeris impuritate et omnino nimis calido et iniuſto ceterum regimine, quibus accedebat humiditas nimia cet. Venaeſectionem Noſter raro adhibuit, niſi inflammatione vrgente, nitrum prorſus in hoc morbo reiicit. Petechiae, quae nunquam criticae erant, per totum decurſum morbi interdum manebant; nec euacuantibus, veſicantibus, acidis mineralibus, china, camphora et clyſmatibus turbari poterant.

p. 17. In iuuene, haemorrhagiam narium magnam paſſo, hac ſedata, denuo ſanguis per anum profluebat in magna copia, ſicque ſanitati iterum eſt reſtitutus. Inter mala ſigna has haemorrhagias refert Cl. STRACK

*) 5. *Stück* a pag. 65—90. d. 17 ian. 6. *Stück* d. 20 ian. 1772.

STRACK*) et letalia exempla commemorat. Praeterea Cl. BVCHOLZ draſtica euacuantia, quae Cl. STRACK**), vt ialappina, commendat, non amat.

Quoniam itaque hic morbus per ſe minime erat contagioſus, ſed per varias impuritates, domiciliorum anguſtias aliasque inſalubritates, multitudinemque aegrorum in anguſtis habitaculis contagioſus reddebatur, Cl. ZIMMERMANN relationem de hoc morbo dedit, vt metus ciuium Hannoveranorum tolleretur, isque ea propter appellat eam epidemiam excogitatam et falſam. p. 49.

XIX.

IOANNIS NATHANAELIS PEZOLDI, M. D. de prognoſi in febribus acutis ſpecimen pathologicum. Lipſ. apud Frid. Gotth. Iacobaeerum 1771. 8. pagg. 83.

Optima quaeque in libris tam antiquiſſimorum quam recentiorum, quae inuenire potuit de ſignis medicis ſiue pathologicis, additis praeterea et ſuis obſeruationibus, huc ſpectantibus, cum non nuper huic rei Cl. Auctor nauaſſet operam: ea hic in ordinem redegit. Norma, quam ſequitur Noſter, vt quodam intelligatur modo, capitum ſummam hic praemittimus.

Ac primum quidem agit de ſignis in morbis in genere. Secundum continet ſigna ab externo corporis habitu. Tertium actiones vitales vt ſigna perſequitur. Quarti ſectio prima actiones animales vt ſigna tractat, et ſectio eiusdem altera de ſenſibus externis vt ſignis habet: tertia eiusdem capitis ſectio complectitur ſigna ex motu voluntario.

*) EIVSD. obſeru. medic. de morb. cum petechiis etc. Carolsruhae 1766. 8. v. comm. noſtr. Vol. XVI. p. 415.
**) v. ibid. p. 418.

luntario. In capite quinto actiones naturales vt ſigna oſtenduntur. Nos vero commemorabimus nonnullas ſolummodo res exempli loco, ceterum Lectores ad ipſum librum, lectu perdignum, amandamus.

p. 1. Omnes mutationes ac viciſſitudines pendent a motu in corpore humano. Motus moderatos conſtantes et regulares ſequitur vitae integritas, eos alia atque alia ratione laeſos, morbus, ſufflaminatos, mors. Hi motus pendent a ſolidis et ab iis fluida, quae non raro ipſorum motuum interpretes ſunt; ideoque non negligenda a medico. Atque ſic de fibrae natura diuerſa, irritabilitateque, eius ſpaſmis e. ſ. p. ad declarandos inprimis motus laeſos diſputatur, diſputataque ex optimis quibusque Auctoribus probantur.

p. 10. Dum Noſter venit ad cruditatem, coctionem et criſin, mauult cruditatem in duratione et vehementia ſpaſmorum, quam in qualitate materiae, in humoribus fruſtra ſaepe quaeſitae, ponere, et corruptam iſtam materiem, quae critice aliquando eiicitur et ad puris naturam accedit, vt effectum potius motuum irregularium ſolidorum, quam vt cauſſam eorundem efficientem conſiderare.

p. 36. Inter ſigna ab externo corporis habitu deprompta haec inprimis nobis placuerunt: hypochondria, latinis praecordia, tumidiora, aeque tamen dura, atque dolentia vt longam valetudinem, ſic tutam etiam denunciant. Cutim in manuum volis corii inſtar tenſam duramque in variis aegris, viſceris cuiusdam inflammatione laborantibus, vidit Noſter, et inprimis hoc ſignum, a nullo deſcriptum, in coniuge quondam amantiſſima, vteri inflammatione rapta, per aliquot ante obitum dies obſeruauit.

Pulſus

Pulſus diuidit Noſter in ſimplices et compoſitos. Pulſus intermittentis vt non eadem ſemper cauſſa, ſic non eadem etiam ſemper ſignificatio. p. 41.

Riſus inuoluntarius in homine non delirante, peregrini ſtimuli, neruos irritantis, vel laeſi diaphragmatis ſignum eſt, quod funeſtum plerumque exitum praenunciat. p. 52.

Signa ex vrina plurima quidem, maxime tamen incerta, cum aetate, ſexu, temperamento, animi affectu, morbi periodo, paroxyſmo, alimentis et medicamentis valdopere mutetur, et medicus inde confundatur. Quapropter nunquam ſoli vrinae medicus confidat, ſed et reliquorum ſignorum rationem habeat. Optima vrina in febre acuta iudicatur, quae per totum huius decurſum coloris citrini vel paullo magis rubicundi eſt, et quae, poſtquam refriguit, alba, leuia et aequalia demittit. Motus enim moderatos ſolidorum, laxitatem fibrarum ſalutarem, noxiae materiae expulſioni fauentem, et omnino felicem morbi indicat exitum. p. 79.

XX.
Noua phyſico - medica.

Societatis ſcientiarum *Harlemenſis* frequentia ſua ſolemni, nuper d. 24 maii celebrata, nouam proponit quaeſtionem, quae pertinet ad annum 1776, et ita formata eſt: *quibus optimis minusque ſumptuoſis viis promontorium* (voorland) *ad conſeruandas lacus, mari meridionali* (zuider-zee) *vicinos poteſt, conſtitui; vel ſi iam adfuerit, ad bene conſeruandum?*

(*Quels ſont les meilleurs moyens de ſe procurer, de la maniere la moins diſpendieuſe un terrein avancé pour la conſervation des digues, qui bordent le bras de mer, appellé* zuider-zee, *ou de conſerver ce terrein, quand on l'à?*)

 Praeterea

Praeterea repetiimus cum Societate quaeſtionem: *quibus morbis eſſent incolae noſtrae patriae ex naturali ſua conditione obnoxii?* cet. *). Iam monemus cum Ea, per verbum *patriae* ſeptem confoederatas prouincias regionesque aſſociatas intelligi et cum de origine morborum dicant, regimen quoque examinent ii, qui quaeſtionem elaborandam ſibi ſumunt.

Commentaria ita, vt ex ſuperioribus **) patet, Cl. VAN DER AA, Societatis ſecretario perpetuo, tradantur.

Solemnem celebrabat Societas Regia ſcientiarum *Hafnienſis* conuentus diem, decimo ſexto decembris anni 1773 atque tum in phyſica claſſe praemium ab Ea obtinuit Cl. CAROLVS VICOMTE MAHON, Regius ſocietatis Londinenſis ſocius, quippe qui quaeſtionem de pendulis in horologiis aſtronomicis, a nobis alio tempore ***) indicatam, optime perquiſiuerit.

His perfectis, iam nouam omnibus viris eruditis, praeter ſodales Societatis, commendat quaeſtionem, vt nempe *analyſin metallorum in partes conſtitutiuas, ſecundum ſollicite inſtituta experimenta* tradant.

Commentaria, vel Latine, vel Gallice, vel Germanice, vel Danice conſcribenda, communicabuntur cum Ill. HIELMSTIERNA, qui Societati eſt a ſecretis ante finem decembris 1774. Praemium conſtitutum moneta aurea centum thalerorum Danicorum conſtat. Reliquas leges ſupra †) tradidimus, omittimus alias ad nos non pertinentes quaeſtiones mathematicas et hiſtoricas.

Societas

*) v. comm. noſtr. Vol. XVIII. p. 354.

**) v. l. c. et p. 152.

***) v. ibid.

†) v. ibid.

Societas naturae indagatorum Gedanenſis duas quaeſtiones ad annum 1774 pertinentes vulgauit, quarum vna huc redit: *optima indicetur nimirum, breuiſſima et captui ruſtico facillima inſtitutio, quomodo lupularium in arenoſo limoſo et argillaceo ſolo, vel etiam in locis paludoſis ſit condendum et qua ratione lupulus utiliter colendus?*

Altera quaeritur: *qui ex melle ſaccharum paretur, quod pretio ſaccharum commune non ſuperet?*

Praemium eſt duodecim aureorum Hollandicorum. Commentaria ſub finem 1774 Cl. IOACHIMO GVILIELMO WEIKHMANN, qui ſocietati iam ab epiſtolis eſt, tradendi ſunt.

Conuentu die 10 iulii 1773 a *Gottingenſi* ſocietate regia ſcientiarum celebrato, haec quaeſtio oeconomica ad annum 1774 ab Ea eſt eruditorum virorum examini et disquiſitioni ſubiecta:

Quotuplices inſectorum ſunt ſpecies, quae manuſcriptis et impreſſis libris in archiuis et bibliothecis officiant? quod genus, glutinis, corii, chartae papyraceae quaelibet ſpecies inſectatur? et quae ſunt paratiſſima et experientia maxime comprobata remedia haec inſecta ex dictis locis cum arcendi, tum delendi?

Praemium conſtat moneta duodecim aureorum Hollandicorum, quod Hannouerae in domo, quae dicitur *Intelligenzcomtoir*, ſoluetur. Commentaria ita, vti ſolent et ex ſuperioribus patet, vsque ad finem iunii 1774 exſpectantur.

Ceteras quaeſtiones mittimus, et eam, quae vaporum noxam attinet, iam commemorauimus *). Notamus vero de ea, eſſe eam dilatam vsque ad nouembrem 1775.

Regia ſocietate Baſquenſi (*des Baſques*) amicorum patriae Madriti d. 16 ſeptembr. 1773 anni-

*) v. comm. noſtr. Vol. XVIII. p. 540.

verſaria ſua celebrata ſolemnitate, ex comitatu agriculturae obſeruationes ipſi communicatae ſunt: 1. *de modo ſecale, prataque artificialia ſerendi, arboresque plantandi;* 2. *de nutritione beſtiarum;* 3. *de ſucceſſu pannum linteum* (canevas) *conficiendi;* 4. *de experimentis in cultura napi* (colſat) *inſtitutis.* Comitatus ſcientiarum et artium retulit: 1. *de experimentis, quae optimam methodum, mineram ferri calcinandi, illuſtrent;* 2. *de nouis tentaminibus chalybem praeſtantiorem reddendi;* 3. *de ſpecimine mineralogico;* 4. *de obſeruationibus variis medicis et phyſicis, a variis inſtitutis.* Comitatus induſtriae expoſuit: 1. *de operibus manu factis, ad inſpectionem relatis;* 2. *de tabulis edictorum, in commodum artificium patriae promulgatarum;* 3. *de ratione, ſocietatem piſcium ſalitorum captationis componendi.* Comitatus denique litterarum bellarum egit: 1. *de variis tractationibus, educationem infantum ſpectantibus;* 2. *de ſpeciminibus hiſtoriam patriam illuſtrantibus;* 3. *de ſchemate lexici Baſquenſis* (Baſque) *et Caſtilienſis;* 4. *de elementis grammatices Latinae,* auctoribus IGNACE DE BATZOLA et MART. DE HARRO.

(1. *Sur la maniere de ſemer le bled, les prairies artificielles, la plantation des arbres;* 2. *ſur la nourriture des beſtiaux;* 3. *ſur la réuſſité du canevas;* 4. *ſur les reſultats des experiences faites pour la culture du colſat.* Le comité des ſciences & des arts rendit compte: 1. *de ſes épreuves pour verifier la meilleure methode de calciner la mine de fer;* 2. *des ſes nouveaux eſſais pour perfectionner l'acier;* 3. *d'un eſſai de mineralogie;* 4. *de diverſes obſervations de médécine & de phyſique faites par des particuliers.* Le comité d'induſtrie expoſa: 1. *l'état des manufactures ſoumiſes à ſon inſpection;* 2. *le tableau des édits promulgués en faveur des manufactures du royaume;* 3. *le projèt d'une compagnie pour la pêche du poiſſon,*

ſon, que l'on ſale ſous le nomme de ceciat. Le comité des belles lettres fit part à cette ſociété: 1. *de differents traités élémentaires pour l'éducation des éléves; 2. de pluſieurs pièces concernant l'hiſtoire nationale; 3. d'un plan de dictionnaire Baſque & Caſtillau; 4. d'élémens de grammaire Latine.)*

MARCVS ANTONIVS LEOPOLD CALDANI, Vir Clariſſimus, qui 1772 Londinenſi ſocietati ſcientiarum aſſociatus eſt, *Patauii* ſucceſſit b. MORGAGNI *) et iam in occupatione anatomiae docendae cum aſſenſu verſatur.

Experientiſſimus atque Excellentiſſimus IOANNES GOTTLOB HAASE munus proffeſſoris medicinae extraordinarii die 19 ianuarii 1774 in academia *Lipſienſi* adiit programmate, complectente *experimenta anatomica ad nutritionem vnguium declarandam capta* et oratione *de ratiociniis ex obſeruationibus et experimentis anatomicis prudenter colligendis.*

Berolini cum Celeberrimus IOANNES FRIDERICVS MECKEL munere profeſſoris primarii anatomici theatri artisque obſtetriciae ſponte ſe abdicaſſet, Cl. WALTHER illud, hoc vero Cl. HENCKEL per munificentiam Regis Potentiſſimi obtinuerunt.

Academiae ſcientiarum Regiae Berolinenſi Cl. WALTHER profeſſor anatomiae primarius aſſociatus eſt.

Pragae IOSEPHVS THADDAEVS KLINKOSCH philoſophiae et medicinae doctor et medicinae profeſſor publicus ordinarius facultatisque

 medicae

*) v. comm. noſtr. Vol. XVII. p. 719.

medicae assessor, Sacrae Romanae Caesareae Maiestati ab aulicis factus est.

Edinburgi Experientissimus IOANNES GREGORY mense februario, 1774, desiit viuere.

Sub initium februarii, 1774, *Parisiis* mortuum esse Cl. CAROLVM MARIAM DE LA CONDAMINE, inprimis propter itinera ad figuram terrae determinandam instituta celebrem, aetate septuagesima quarta, relatum legimus.

Londini D. IOANNES HAWKESWORTH, director societatis Indicae Orientalis et editor itinerum, quae GEORGII III. iussu sunt in terras Australes instituta, die 17 nouembris, 1773, e viuis est ereptus.

Nundinis sequentibus *Gottingae* apud *Dietericum* Cl. IOANNES CHRISTIANVS POLYCARPVS ERXLEBEN conscribet et edet *bibliothecam physicam nouam.* Per anni spatium prodibunt sex partes, quarum quaelibet constabit plagulis octo. Nouissimi et exteri libri eleganter indicabuntur.

Communicauit nobiscum Vir Experientissimus IOSEPHVS CESARATI, in Polonia medicinam faciens, nouam, iconeque delineatam machinam, methodumque faciliorem tutioremque reliquis, balneum frigidum subitaneum adhibendi indicauit.

Summa artificii huc redit: Ita trochlearum ope iuxta fontem adaptatur currus, vt funibus per ipsum medium fontem a duobus hominibus celerrime trahi possit. Huic currui balneandus totus supinus et distentus superincumbit, sicque immersio corporis, quae a capite incipit, et emersio, vix quinque minutis secundis horae praeterlapsis, perficitur.

citur. Aquae frigus pro ratione aegrorum ad thermoſcopii leges moderatur. Reliqua, quae commodo vſui huius methodi fauent, in domo balneatoria et ipſo curru ſunt curata. Quae vero vti et vſum et quod ſperamus, ipſam delineationem Ipſe Cl. CESARATI in libro, quem de balneis Polonice, vti refert, conſcripſit, publici iuris reddet.

Legimus *Viennae* edi aeri inciſas tabulas, quae plantas depictas ſiſtunt. Deſumtae ſunt hae icones e duobus manuſcriptis codicibus DIOSCORIDIS, quorum alter eſt Conſtantinopolitanus, alter Neapolitanus, vterque in collectione Caeſarea reperiundus.

Icones hae multum ad definiendas plantas veterum facturae dicuntur, atque nos cum aliis ipſarum editionem auide exſpectamus.

Quum Riuinianae icones plantarum, *in vniuerſum*, Ill. HALLERO teſte, *egregiae*, propter raritatem et elegantiam, vt denuo ederentur, mereri viſae eſſent: conſtituit *Siegfried Leberecht Cruſius*, bibliopola Lipſienſis, eas correctas, multisque auctas orbi litterario *Lipſiae* communicare. Curam huius operis tradidit Cl. viro NATHANAELI GODOFREDO LESKE in re botanica verſatiſſimo. Qui in eodem edendo has leges ſibi praefixit, quas, cum alia relatione ipſe de inſtituto hoc vberius expoſuerit, ſolum breuiter indicemus:

1. Omnes plantarum imagines, a RIVINO datas, comparabit cum plantis ipſis, ita, vt eaedem viuis coloribus pingantur, emendanda in Riuinianis corrigantur, adiunganturque addendae partes et floris, et aliae ad cognitionem plantarum neceſſariae. 2. His iconibus nouas addet, quae Saxoniae indigenas plantas, vel plane non, vel non curate ſatis

ſatis nec viuis coloribus pictas, repraeſentabunt. 3. Titulus libri erit hinc: *Flora Saxonica indigena et exotica, ad ſyſtema Ill.* LINNAEI *adornata.* 4. Textum, quem dicunt, Latine conſcribet, isque continebit, definitiones ſpecificas, ſynonyma et adumbrationes plantarum omnium, quae ex Saxonia colligi poterunt, indigenarum, aliarumque exoticarum iconibus delineatarum. Si Germanici botanici cupient, parabit etiam Germanicas explicationes, vel omnium in Latino opere contentarum, vel notatu digniſſimarum et ad oeconomicos vſus vtilium plantarum. 5. Subiicientur antiquitates, vſus, aliaque de plantis deſcriptis notatu digniſſima.

Per partes vero prodibit hoc opus, ita vt primus faſciculus, qui viginti vel viginti quinque icones earumque explicationes continebit, nundinis paſchatos anni 1775 haberi poſſit: atque quolibet ſemeſtri talis faſciculus ſequetur. Forma erit Riviniano operi in iconibus ſimilis, litterae vero eligentur minores.

Duo igitur rogantur omnes hiſtoriae naturalis ſtudioſi, 1. vt bibliopolae *Cruſio* nomina profiteantur, quo numerus editionis certus conſtitui poſſit. Pretii, quod, accepto faſciculo, ſoluendum eſt, omnem aequitatem promittit. 2. vt botanici Saxones cum editore Cl. LESKE communicent, ſi quas nouas, nec dum deſcriptas plantas alicubi creſcere nouerint. Is hoc beneficium gratiſſima mente agnoſcet.

Non egere hoc inſtitutum commendatione adducimur, vt putemus, partim ex indefeſſo et aſſiduo ſtudio Cl. LESKE, partim ex aliis operibus per *Cruſium* curatis, quae exſpectationem non fefellerunt.

XXI. Con-

XXI.

Continuatio indicis ſcriptorum phyſico medicorum, quae anno 1771 prodierunt.

IO. GOTTLOB LEIDENFROST diſſ. inaug. de morbo conuulſiuo epidemico, Germanorum caritatis annonae comite, vulgo *die Kriebelkrankheit.* Reſp. *Godofr. Guil. Dauide.* Duisburg. ad Rhen. 4.

EIVSD. diſſ. inaug. de ſtatu praeternaturali ſucci retis Malpighiani, ſeu de morbis ſupracutaneis. Reſp. *Io. Melchior Zwicki.* ib. 4.

EIVSD. diſſ. inaug. ſiſtens theſes de quibusdam ad praecauendam apoplexiam ſpectantibus. Reſp. *Frid. Aug. Iaeſchke.* ib. 4.

IO. GOTTFR. LEONHARDI diſſ. de frigoris atmoſphaerici effectibus in corpus humanum. Reſp. *Io. Chriſt. Redlich.* Lipſ. 4.

EIVSD. diſſ. inaug. de reſorptionis in corpore humano praeter naturam impeditae cauſſis atque noxis. Lipſ. 4.

Obſervations ſur la cure de pluſieurs polypes de la matrice, de la gorge & du nez. Troiſieme edition corrigée & augmentée d'un ſupplement. Par. Mr. A. LEVRET. à Paris 8.

WILH. LEWIS materia medica, *oder Beſchreibung der einfachen Arzneymittel, überſetzt von* IOH. HEINRICH ZIEGLERN. *Zürich* 4.

DIETRICH WESSEL LINDEN *vier chemiſche mediciniſche Abhandlungen:* 1) *vom Urſprunge der mineraliſchen Waſſer,* 2) *Anmerkung über des Herrn* VON WELLIM opus magico-cabaliſticum, 3) *von der beſondern Kraft der Miſtel gegen die Epilepſie,* 4) *neue Art den tollen Hundebiß oder die Hydrophobie zu curiren. Von dem Verfaſſer aus dem Engliſchen überſetzt und erläutert Aufs neue und*

mit chemisch-physikalischen Beyträgen des AB INDAGINE *herausgegeben. Amsterd. und Leipz.* 8.

CAR A LINNE mantissa plantarum altera generum editionis VI. et specierum editionis II. Holm. 8.

EIVSD. diss. sistens fundamenta testaceologiae. Resp. *Adolph Murray.* Vpsal. 4. c. f.

The practice of physick in general as delivered in a course of lectures on the theory of diseases and the proper method of treating them. By TEOPHIL. LOBB, M. D. published from the Doctors own Ms. Vol. I et II. Lond. 8.

IO. FRIDR. LOBSTEIN diss. inaug. de valuula EVSTACHII. Resp. *Io. Michael Dioboldt.* Argent. 4.

EIVSD. diss. de hernia congenita, in qua intestinum in contactu testis est. Resp. *Io. Nonnemann.* ib. 4.

CHRIST. GOTTLIEB LVDWIG institutiones therapiae generalis, praelectionibus academicis accommodatae. Editio altera emendata. Lips. 8.

EIVSD. diss. inaug. de oligochymiae differentiis. Resp. *Christ. Gottlieb Altenburg.* ib. 4.

EIVSD. progr. inaug. de elaboratione succorum plantarum in vniuersum. Pars II. Flos. Fructus. Germen. ib. 4.

Bibliothéque physique de la France ou liste de tous les ouvrages tant inprimés que manuscripts, qui tractent de l'histoire naturelle de ce Royaume, avec des notes critiques & historiques par feu Mr. LOUIS ANTOINE PROSPER HERISSANT. Ouvrage achevé & publié par Mr. ***, Doct. regent de la même faculté. à Paris. 8 mai.

Untersuchung und Zergliederung des Wassers, mit Anmerkungen und Erfahrungen eines vornehmen Scheidekünstlers herausgegeben von DIONISIO ANDREA SANCASSINI MAGATI VON SCANDIANO.

DIANO. *Aus dem Italiänischen übersetzt von einem Verehrer der hermetischen Weisheit* F. V. B. *Langensalza* 8. *m. K.*

FRANZ. LE MAINE diss. de noxis, quae ex euacuantibus medicamentis nonnunquam oriuntur. Lugd. Bat. 4.

Schriftelyk rapport vangande de grasseerende ziekte de Maurik in den ampte van Neder-Betuwe, door MAXIMILIAN IACOB DE MAN, Med. D. Te Nymwegen 8.

Examen & analyse chymique des différens remedes, que Mr. NICOLE met en usage pour le traitement des maladies vénériennes: avec quelques observations sur la guerison des dartres & des ecroüelles & la publication d'un reméde efficace contre ces maladies. Par Mr. D. P. MARGES. à Paris 8.

Neues systematisches Conchyliencabinet, geordnet und beschrieben von FRIEDRICH HEINRICH WILHELM MARTINI, *und unter dessen Aufsicht nach der Natur gezeichnet und mit lebendigen Farben erleuchtet durch* Andreas Friedrich Happe. *Zweyten Bandes erste und zweyte Ausgabe. Nürnberg* 4. mai.

EIVSD. *Entwurf zu einer gemeinnützigen Journals-Gesellschaft, und Verzeichniß der Büchersammlung, welche den Mitgliedern dieser Gesellschaft außer der gelehrten Zeitung, Journal nnd andern periodischen Schriften zur Nutzung angeboten werden.* ibid. 8.

Philosophia Britannica, *oder neuer und faßlicher Lehrbegriff der Neutonischen Weltweisheit, Astronomie und Geographie in* 12. *Vorlesungen, mit Noten, die physische, mechanische, geometrische und durch Versuche bestätigte Beweise und Erläuterungen der gesammleten Naturkunde enthalten, mit*

81. *Ku-*

81. *Kupfertafeln von* B. MARTINI. *Erster Theil, aus dem Englischen übersetzt, verbessert, und mit Zusätzen und neuen Theorien vermehrt von* C. H. WILKE *Leipz. 8. m. K.*

THOM. MARTYN catalogus horti botanici Cantabrigiensis. Cantabr. 8 mai.

VON MAVR. V. HVBER VON MAVR.

Die Vertheidigung des Gypses als einer vortrefflichen Düngsorte gegen verschiedene Zweifel -- von I. F. MAYER. *Fr. am Mayn* 8.

FRID. CASIMIR. MEDICVS index plantarum horti Electoralis Manheimensis. Manhem. 8.

CHPH. IACOB. MELLIN selecta formularum medicinalium exempla. Altenburg. 8 min.

CHPH. IACOB. MELLIN pharmacia seculo moderno accommodata. Lips. 8 mai.

EIVSD. *Auszüge aus den besten medicinischen Schriften des 16ten und 17ten Jahrhunderts. Altenb.* 8.

EIVSD. *practische* materia medica. ibid. 8 mai.

Abrégé des bons fruits, avec la manière de les connoître & de cultiver les arbres. Par. Mr. JEAN MERLET. à Paris. 12.

IO. MEYER spec. inaug. de fistula ani. Argent. 4.

IO. FRIEDER. MEYERS, *Pfarrers zu Kupferzell, zweyte Fortsetzung der Beyträge und Abhandlungen zur Aufnahme der Land- und Hauswirthschaft. Frankf.* 8.

* * * MILL *Versuch vom Wetter, nebst Anmerkungen über des Schaafhirten von Bambury Regeln, wie man von den Veränderungen desselben urtheilen solle. Leipzig* 8.

IO. GEORG. MODELS *Untersuchung des Mutterkorns, aus desselben chymischen Nebenstunden. Wittenberg* 8.

IO. WILH. MOELLER diss. inaug. exhibens criteria partus olim enixi diagnostica. Gotting. 4.

Verzeich-

Verzeichniß einer Sammlung von Bildnissen größtentheils berühmter Aerzte, sowohl in Kupferstichen, schwarzer Kunst und Holzschnitten, als auch in einigen Handzeichnungen. Diesem sind verschiedene Nachrichten und Anmerkungen vorgesetzt, die sowohl zur Geschichte der Arzneygelahrheit, als vornehmlich zur Geschichte der Künste gehören, von I. C. W. MOEHSEN. *Mit Vignetten. Berl.* 4 mai.

DONALD MONRO *von der Krankheit der Brittischen Truppen mit des Herrn* BEGUE DU PRESLE *Zusätzen, aus dem Französischen übersetzt. Altenburg* 8.

IO. BAPTISTA MORGAGNI *von dem Sitze und den Ursachen der Krankheiten, welche durch die Anatomie sind erforscht worden. Erstes Buch, von den Krankheiten des Kopfes. Aus dem Lateinischen übersetzt von D.* GEORG. HEINR. KÖNIGSDÖRFER. *Altenb.* 8.

IO. GOTTFR. MORGENBESSER *Anleitung zur Kenntniß der Wirkungen äußerlicher Artzneyen, zum Gebrauche der Vorlesungen. Breslau* 8.

An essay on the nature and cure of scrophulous disorders vulgarly called the kings evil. By JOHN MORLEY. Lond. 8 mai.

Agriculture complette ou l'art d'améliorer les terres. Traduit de l'Anglois DE MORTINET. Seconde édition Vol. I—IV. à Paris 12.

Traité complèt de chirurgie par Mr. MAUQUET DE LA MOTTE. Troisieme édition revüe & augmentée de notes critiques. Par Mr. SABATTIER. ib. 8.

OTTO VON MÜNCHHAVSENS *Hausvater, des fünften Theiles zweytes Stück. Hannov.* 8.

EIVSD. *monatliche Beschäfftigungen für einen Baum- und Plantagengärtner bey Wildnissen, Pflanz-*

ſchulen, Obſtbäumen, Spalieren, Orangerien und Gewächshäuſern, auch Forſten. Hannov. 8.

OTTO FRIEDR. MÜLLER *von Würmern des ſüſſen und ſalzigen Waſſers. Kopenhagen* 4. *m. K.*

Seltene und höchſt merkwürdige Wahrnehmung von einer ſamt dem Kinde ausgefallenen Gebährmutter nach einer neunmonatlichen Schwangerſchaft, nebſt behörig angewandter Geburtshülfe, wodurch Mutter und Kind beym Leben erhalten worden, von WOLFG. IACOB MÜLLNERN. *Nürnb.* 8. *m. K.*

CHPH. LVDOV. NEBEL diſſ. inaug. de ſecali corniculato, eiusque noxis, experientiis atque experimentis chemicis nixa. Gieſſae 4.

NATHAN. IOS. DE NECKER methodus muſcorum per claſſes, ordines, genera ac ſpecies, cum ſynonymis, nominibus triuialibus, locis natalibus, obſeruationibus digeſtorum, aeneisque figuris illuſtratorum. Manhem. 8. c. f.

ADAM NIETZKY diſſ. inaug. de fluidi neruei exiſtentia improbabili. Reſp. *Io. Chriſt. Schreiber. Hal.* 4.

Die Kunſt phyſikaliſche Verſuche anzuſtellen, von dem Herrn Abt VON NOLLET. *Leipzig* 8. *m. K.* Voll. 3.

EIVSD. *phyſikaliſche Lehrſtunden. Siebenter Theil, welcher enthält deſſelben Kunſt Verſuche anzuſtellen. Erſter Theil. Erfurt* 8.

IO. NONNEMANN diſſ. inaug. ſiſtens obſeruationem apoplexiae, ex nimiis animi contentionibus ortae. Argentor. 4.

IO. VAN NORDEN diſſ. de potuum aquoſorum calidorum abuſu. Lugd. Bat. 4.

IO. GEORG. OBERTEVFFER diſſ. inaug. enthlaſin cranii ſponte reſtitutam exhibens. Argent. 4.

MICHAEL OROSZY diſſ. inaug. ſiſtens obſeruationes phyſico medicas circa genuinas febres malignas

malignas tam epidemice grassantes, quam sporadicas. Basil. 4.

Vom Weinbaue in den Chursächsischen Landen, durch HEINR. AVGVST OSSENFELDERN. *Dreßd.* 8.

BERNH. CHRIST. OTTO diss. inaug. de conciliandis medicis, quoad variolas internas dissentientibus. Gotting. 4.

PETR. SIMON PALLAS *Reise durch verschiedene Provinzen des Russischen Reichs. Erster Theil. St. Petersb.* 4. *m. K.*

EIVSD. *Naturgeschichte merkwürdiger Thiere, in welcher vornehmlich neue und unbekannte Thierarten durch Kupferstiche, Beschreibungen und Erklärungen erläutert werden. Aus dem Lateinischen von* E. G. BALDINGER. *Dritte Sammlung. Berlin und Stralsund.* 4 mai.

* PAPII diss. exhibens tum modum et caussam mortis in aqua submersorum, tum etiam generalem methodum ac remedia, quibus illi, qui in aqua vel fumo carbonum, vel frigore extincti videntur, ad vitam iterum resuscitari possunt. Wurzeburg. 4.

Traité méthodique & dogmatique de la goutte, divisé en trois parties. Ouvrage utile aux gouttier. Par. Mr. PAVLMIER. à Angers & à Paris 12.

PETR. CONRAD. PEIL diss. inaug. de vomitu cruento. Duisb. ad Rhen. 4.

Synopsis of quadrupeds, by THOM. PENNANT. Chester 8.

EIVSD. zoologia Britannica tabulis aeneis CXXXII. illustrata, Class. I. quadrupeda, II. aues. Per THEOPH. DE MVRR. (*Latine et Germanice cum quibusdam annotationibus.*)

The rational farmer or a treatise on agriculture and tillage wherein many errors of common ma-

nagement are pointed out. Second edition. To which are added ſome uſeful notes; together with a ſhort eſſay on the dearneſſ of corn and other proviſions. By MATTHEW PETERS. Lond. 8 mai.

IO. NATHAN. PEZOLDI de prognoſi in febribus acutis ſpecimen ſemioticum. Lipſ. 8.

IO. GOTTFR. PIETSCH *wahre Quelle und materielle Urſache vom Podagra und allen giehtigen Krankheiten überhaupt, nebſt der vernünftig und erfahrungsmäßig darauf gegründeten Cur. Halle* 8.

Briefe eines Arztes an ſeinen Freund über den menſchlichen Körper. Herausgegeben von D. ERNST PLATNERN. *Zweyter Band. Leipz.* 8.

ANT. GVIL. PLAZ diſſ. inaug. de remouendis ſanitatis publicae impedimentis. Reſp. *Io. Gottlieb Arnold.* Lipſ. 4.

EIVSD. diſſ. inaug. de amoliendis ſanitatis publicae impedimentis. Reſp. *Chriſt. Liebing.* ibid. 4.

EIVSD. progr. inaug. de empiricis. ibid. 4.

EIVSD. progr. inaug. non omnia in re medica bono ſemper fieri exemplo. ibid. 4.

IOS. IAC. PLENCK Materia chirurgica, *oder Lehre von den Wirkungen der in der Wundarzney gebräuchlichen Heilmittel. Wien* 8.

Hiſtoire naturelle de PLINE, traduite en françois, avec le texte latin, rétabli d'après les meilleurs léçons manuſcrites etc. Tom. I et II. à Paris 4.

ARN. VAN DER PLVYM diſſ. de phthiſi pulmonali. Lugd. Bat. 4.

Kurzgefaßte Beſchreibung der bey dem Bergbaue zu Schemnitz in Niederhungarn errichteten Maſchinen, nebſt 22. Tafeln zu derſelben Berechnung. Zum Gebrauche der bey der Schemnitzer Bergſchule errichteten

richteten mechanischen Vorlesungen, verfasset von NICOLAVS PODA, *d. Ges. Jesu Priester, herausgegeben von Herrn Bergrath* IGNATZ EDLEN VON BORN. *Mit* 35. *Vignetten. Prag* 8.

Nouveau récueil de pieces rélatives au traitement des vapeurs, ou supplement au traité des affections vaporeuses des deux sexes, dans lequel on trouve la réponse à toutes les obiections, que l'on a faites contre la méthode humectante & des nouvelles observations prâtiques, qui en démontrent la sûreté. Par. Mr. POMME'. à Paris 8.

CARL WILHELM PÖRNER *Anmerkungen über Herrn* BAUME' *Abhandlung vom Thon, oder chymische und physikalische Untersuchungen und Versuche von der Natur der zum Ackerbaue geschicktesten Erden, und von den Mitteln, diejenigen, welche unfruchtbar sind, fruchtbar zu machen. Leipzig* 8.

IO. CHPH. POHL progr. inaug. de callositate ventriculi ex potus spirituosi abusu. ibid. 4. c. f.

IO. EHRENFRIED POHL animaduersiones in structuram ac figuram foliorum in plantis. Resp. *Nathanaele Godofredo Leske.* ibid. 4.

ABVNDIVS ALOYSIVS A PORTA de damnis aeris in humanam salutem diss. apologet. Como 4.

Lettre de Mr. PORTAL a Mr. A. PETIT. à Paris 12. (*Est defensio* Cl. PORTAL *ob errores in libro eius* Histoire d'anatomie & chirurgie *nuper cum eo communicatos, vti* Cl. PORTAL *videtur, a* Cl. PETIT.)

PERCIVALL POTTS *Abhandlungen über verschiedene Gegenstände der Wundarzneykunst. Nach den neuesten Ausgaben aus dem Englischen übersetzt. Dresden* 8.

PERCIVAL POTT nouvelle méthode de traiter les fractures & les luxations. Ouvrage traduit de l'Anglois par Mr. LASSVS. à Paris 12. (ſ. a.)

Hiſtoire de l'électricité, traduite de l'Anglois de Mr. PRIESTLEY, avec des notes de Mr. l'Abbé NOLLET & de Mr. BRISSON. à Paris 12.

IO. HENR. RAHN diſſ. inaug. ſiſtens mirum inter caput et viſcera abdominis commercium. Gotting. 4.

GOTTLIEB RAMMELT, *Kunſtgärtners zu Bruckendorf, gemeinnützige Abhandlungen zum Beſten der Gärtnerey und Landwirthſchaft. Zweyter Theil, welcher die Knollenzwiebeln und zaſichten Gewächſe nebſt angeſtellten Verſuchen in ſich enthält. Halle* 8.

Traité des maladies des femmes en couche, avec la méthode de les guérir, fait par ordre du miniſtère par Mr. RAULIN. à Paris 12.

Idem liber Germanice per M. F. ALIX. *Langenſalza* 8.

Traité du ſeigle ergoté. Par Mr. READ. à Strasbourg 8. c. f.

CAROL. FRIDERIC. REHFELD diſſ. inaug. an vis irritabilis fibrarum muſcularium innata ipſis inhaereat, an aliunde ad eas accedat? Reſp. *Wilhelm Samuel Rehfeld.* 4.

* * RESPVRS *beſondere Verſuche vom Mineralgeiſte von D.* IOH. GOTTLOB LEHMANN, *viel vermehrte und verbeſſerte Auflage. Leipzig* 8 mai.

Obſervations phyſiques & morales ſur l'inſtinct des animaux, leur induſtrie & leurs moeurs. Par HERM. SAMVEL REIMARVS. Ouvrage traduit de l'Allemand ſur la dernière édition. Par Mr. R. DE L. à Paris 8 min.

IO. IAC. REINHARD *treugemeynte Aufmunterung des Baaden-Durlachiſchen Landmannes zur Bienenzucht,*

nenzucht, und die großen Vortheile der Magazinkörbe. Carlsruhe 8.

Gründliche und durch ſichere Berechnung erwieſene Widerlegung der gegen die Verbeſſerung der Landwirthſchaft gemacht werdenden Einwendungen, von RVD. REINECKER. *Mannheim* 8.

Primae lineae pharmaciae in vſum praelectionum, Suecico idiomate editae ab ANDREA IOANNE RETZIO, iam Latine conuerſae. Gotting. 8.

Naauwkeurig onderwys in de Vroedkunde door JEAN DE REVS, Stadt-Vroedemeeſter te Haerlingen etc. med een Voorreede van PETR. CAMPER. Te Amſterd. en Haerlingen 8 mai.

CHRIST. FRID. REVSS diſſ. de diaſpaſmate, oeconomico medica. Reſp. *Septimo Chriſt. Gottl. Seeger.* Tubing. 4.

Suite de l'hiſtoire naturelle de l'air & des météores par Mr. l'Abbé RICHARD. à Paris 12.

CHRIST. FRIDR. RICHTER diſſ. epiſt. de obſeruanda in morborum medela methodo generali. Hal. 4.

AVG. GOTTLIEB RICHTER *chirurgiſche Bibliotheck. Erſten Bandes drey Stücke. Göttingen und Gotha* 8. *m. K.*

Verbeſſerte und geprüfte Bienenpflege zum Nutzen aller Landesgegenden von IOHANN RIEM. *Manheim* 8. *m. K.*

IO. PETR. RIESENBERGER diſſ. inaug. de ferro et nonnullis inde originem petentibus medicamentis. Gotting. 4.

DE LA RIVIERE vide DUMOULIN.

Mélanges de phyſique & de médécine. Par Mr. LE ROI, Prof. en médécine à Montpellier. à Paris 8 mai.

IO. PHILIP. DU ROI diſſ. inaug. ſiſtens obſeruationes botanicas. Helmſtad. 4.

IO. PHILIP. DU ROI *der Harbkeſchen wilden Baumzucht zweyter Band. Braunſchweig* 8 mai. *m. K.*

Journal de médécine, chirurgie & pharmacie. Par Mr. A. ROUX. Tom. XXXIII. à Paris 12.

Nouvelles obſervations faites dans les hôpitaux militaires de la marine pour conſtater la ſureté & l'efficacité des lavemens antivénériens. Par Mr. ROYER à Paris 12.

FRID. VON ROOYE diſſ. de apoplexia lactea. Lugd. Bat. 4.

IO. LEONH. ROSTENS *aſtronomiſches Handbuch etc. vermehrt, eingerichtet und herausgegeben von D.* GEORG. FRIEDR. KORDENBVSCH. *Erſter Band. Nürnb.* 4. *m. K.*

CHRIST. RÜS. ROTTBOEL diſſ. inaug. de viribus animae humanae ope medica firmandis. Reſp. *Io. Moeller.* Hafn. 8.

EIVSD. Botanikens udſtraekte nytte, *oder vom weit ausgedehnten Nutzen der Kenntniß der Kräuter.* ibid. 8.

An eſſay on the ophthalmia or inflammation of the eye and the diſeaſes of the transparent cornea with improvements in the methode of cure. By WILLIAM ROWLEY. Lond. 8 mai.

Dictionnaire portatif de chirurgie à Paris 8. par Mr. S.

Neue alchymiſtiſche Bibliothek für den Naturkündiger unſers Jahrhunderts, ausgeſucht und herausgegeben von S. *Erſtes Stück. Frankf. und Leipz.* 8.

Traduction d'anciens ouvrages Latins rélatifs à l'agriculture & à la médécine vétérinaire. Par Mr. SABOUREUX DE LA BONNETRIE. Avocat au parlement. à Paris 8.

Syſtema morborum ſymptomaticum ſecundum claſſes, ordines et genera cum characteribus propoſitum a IO. BAPTIST. MICHAEL SAGAR, circuli Iglauienſis in Morauia Phyſico. 8.

Tal

Tal om kongl. Svenska vetenskaps academiens inrätning och deſſ fortgaong til närvarande tid hällit föer kongl. vetenskaps academien uid praeſidii neddlaeggande den 6 novembre 1771. af SAMVEL SANDEL. Stockholm 8 mai.

Oeuvres diverſes de Mr. FRANÇOIS BOISSIERE DE SAUVAGES. à Paris 12. Voll. 2.

EIVSD. noſologie méthodique, ou diſtribution des maladies en claſſes, en genres & en eſpèces, ſuivant l'eſprit de SYDENHAM & la methode des botaniſtes; on a ioint à cet ouvrage celui du chevalier VON LINNE' intitulé *genera morborum*, avec ſa traduction Françoiſe. ibid. 12. Voll. 10.

Chirurgiſche Geſchichte mit theoretiſchen und praktiſchen Anmerkungen entworfen von LEBRECHT EHREGOTT SCHNEIDERN. *Fünfter Theil. Chemnitz* 8. *m. K.*

Abbildung der wilden Bäume, Stauden und Buſchgewächſe, welche mit Farben nach der Natur vorgeſtellt, nach ihrer Beſchaffenheit, dem Stande ihrer Blätter, männlichen und weiblichen Blüthen, Früchten und Saamen, Wachsthum und Alter, das ſie erreichen, Erziehung und Pflege, die ſie erfordern, gründlich beſchrieben von CARL CHPH. OELHAFEN VON SCHÖLLENBACH. *Nürnberg* 4. *mit illum. K.*

DANIEL GOTTFR. SCHREBERS *Reiſe nach Carlsbad. Nebſt Herrn M.* IO. GOTTLOB SCHWARTZENS, *Diaconi zu Iohanngeorgenſtadt, Unterſuchung der Frage: Ob und was für Vortheil in der Natur ein Erdbeben verſchaffen könne? Leipzig* 8.

EIVSD. ſpicilegium florae Lipſicae. ibid. 8.

PHIL. GEORG. SCHROEDER ſpec. inaug. ſiſtens venaeſectionis in febribus inſtituendae praecipuas

puas cautiones, Auctore *Io. Ferdin. Iungshulz de Roebern.* Gotting. 4.

PHIL. GEORG. SCHROEDER diss. inaug. de febribus erysipelatosis. Auctore et Resp. *Bernhard de Ziegler.* ibid. 4.

EIVSD. diss. inaug. de haemorrhagia vteri. Resp. *Io. Burgauer.* ibid. 4.

Versuch einer systematischen Abhandlung über die Erdconchylien, sonderlich derer, welche um Thangelstedt gefunden worden. Nebst einer Nachlese über die Erdschnecken überhaupt von IOHANN SAMVEL SCHRÖTERN, *gekrönten Poet auch Pastor zu Thangelstedt. Berlin* 8. *m. K.*

FRID. IOSEPH. GVILIELM. SCHROEDER diss. II. de vitae robore, tono et vitalitate, nec non de medicamentis roborantibus, seu vitae balsamicis confortantibus, tonicis, veris et polychrestis praesidiis, publice ventilatae Marburgi Cattorum 4. (Prima Resp. *Henr. Georg. Marschall*, secunda Resp. *Io. Georg. Wendelstaedt.*)

Nachricht von den bey Zöblitz und andern Orten in Sachsen befindlichen Serpentinsteinarten, abgefaßt von CHRIST. FRIEDR. SCHVLTZEN, *Med. Bacc. Nebst einem Anhange vom Topf- oder Laretzsteine und den mancherley Vortheilen, die man sich wahrscheinlicher Weise davon zu versprechen hat. Dresden und Leipzig* 4.

BENIAMIN SCHWARTZ *Verwahrungsmittel gegen die Pest, nebst einer Abhandluug vom concentrirten Essiggeiste. Danzig* 4.

IO. ANT. SCOPOLI de hydrargyro Idriensi tentamina physico chymico medica I. de minera hydrargyri, II. de vitriolo Idriensi, III. morbis fossorum hydrargyri, denuo edidit I. C. T. SCHLEGEL, M. D. Ien. et Lips. 8.

EIVSD. *Preisschrift, so über die von der kayserlichen Ackerbaugesellschaft zu Görtz und Gradiska a.* 1769

a. 1769 vorgelegte Frage von den Ursachen des Mangels an Dünger in eben den jetzt genannten Graffschaften. Wien 8.

ANDR. ADAM. SENFFT de viribus animalibus progr. prim. 4. (f. l.)

Lettre de Mr. SIGAUD DE LA FOND à Mr. CAUSAN sur l'électricité medicale, dans laquelle on expose des effèts, que la vertû électrique produit sur le corps humain, les maladies contre les quelles l'auteur l'a employée avantageusement & les moyens, qui paroissent les plus exacts pour administrer ce rémede. à Amsterd. & à Paris 12.

Die Kunst des Bierbrauens nach richtigen Gründen der Chymie und Oekonomie betrachtet und beschrieben von IO. CHRIST. SIMON, oecon. et chym. Cult. *Dreßden* 8. *m. K.*

EIVSD. *die Kunst Salpeter zu machen und Scheidewasser zu brennen, aus eigenen Erfahrungen herausgegeben.* ibid. 8.

Elémens d'analyse-prâtique; traduit de l'Anglois de Mr. THOMAS SIMPSON. à Paris 8.

Traité de la theorie prâtique des accouchemens; traduit de l'Anglois de Mr. SMELLIE. ib. 8. c. f.

Institution de chymie de Mr. SPIELMANN; traduite du Latin sur la seconde édition par Mr. CADET le ieune. ibid. 12.

I. N. SPRENGELS *Handwerke und Künste in Tabellen mit Kupfern. Stahl- und Eisenarbeiter: fortgesetzt von* O. L. HARTWIG. *Siebente Sammlung. Berlin* 8.

WILH. RICH. STACK diss. inaug. de pleuritide. Lugd. Bat. 4.

The complete Baker; or a method of effectually raising a buthel of flour with a tea-spoonful of barm; intended to obviate the great difficul-

ties

ties bakers are often put to for want of a quantity of barm, that very neceſſary ingredient in making of bread. In which is likewiſe ſhewn that the cauſe of bread being cloſe and heavy is intirely owing to the baker being unacquainted with the nature of barm and flour. By JAMES STONE. Salisbury 8.

ANTON STÖRCKS *Abhandlung von der Einpfropfung der Kinderblattern. Wien* 8 mai.

EIVSD. libellus de vſu medico pulſatillae nigricantis. ibid. 8. c. f.

OTTO WILHELM STRUVEN *patriotiſche Vorſchläge und patriotiſche Unternehmungen, die Chymie, Medecin und Wirthſchaft betreffend. Erſter Theil. Baſel* 8.

Dictionnaire portatif de chirurgie; ou tome III. du dictionnaire de ſanté. Par Mr. SUE le ieune. à Paris 8.

Allgemeine Theorie der ſchönen Künſte in eintzelen, nach alphabetiſcher Ordnung der Kunſtwörter auf einander folgenden Artikeln abgehandelt von IOHANN GEORGE SVLZER *etc. Erſter Theil, von* A. I. *Leipzig* 4.

Commentaires ſur les aphoriſmes d' HERRMANN BOERHAAVE de la Connoiſſance & de la cure des maladies. Par Mr. VAN SWIETEN traduit en François par Mr. MAUBLET, Docteur en Médécine de Montpellier. à Lyon & à Paris 12.

Prognoſtiſches Handbuch, oder Erklärung der Zeichen, welche einen guten oder ſchlimmen Ausgang der Krankheiten vorherſagen. Aus dem Franzöſiſchem des Herrn D. T. *Breslau* 8.

La nymphomanie ou traité de la fureur utérine, dans lequel on explique avec autant de clarté que de methode, les commencémens & les progrès de cette cruelle maladie, dont on développe

loppe les différentes causes, ensuite on propose les moyens de conduite dans les divers periodes & les specifiques les plus éprouvés pour la curation. Par Mr. D. T. DE BIENVILLE, Doct. en Médécine. à Amsterd. 12.

IO. IACOB. TANNER de polypo feliciter ex vtero extirpato. Argentor. 4. c. f.

IVSTIN. TENGBERGEN theses inaug. ex vniversa medicina. Duisburg. ad Rhen. 4.

IO. CHRIST. ANT. THEDEN *neue Bemerkungen und Erfahrungen zur Bereicherung der Wundarzneykunst und Medicin. Berlin und Stettin* 8.

CHRIST. HEINR. THINCKEL, *königl. Preußischen Regiments-Quartiermeister etc. Abhandlung über die von der naturforschenden Gesellschaft in Danzig bekannt gemachte Aufgabe: von der besten Art die Pflasterung der Straßen und die Unterhaltung derselben in einer großen Handelsstadt einzurichten, und den wohlfeilsten Mitteln die Reinlichkeit der Gassen zu bewerkstelligen, welcher am* 28. *Feb.* 1771 *der Preiß zuerkannt worden. Leipzig* 4.

Mémoires sur la culture du murier blanc, & la manière d'éléver les vers à soie, lus à la société royale d'agriculture de Lyon. Par Mr. THOMÉ de la même société. Prèmiere partie dans laquelle on trouvera les instructions nécessaires aux iardiniers pour la culture de cet arbre, depuis le semis iusqu' à la cueillette de ses feuilles; augmentée de plusieurs mémoires sur cette culture & des nouveaux procédés pour la rendre plus propre à l'éducation de vers à soie, avec des rémarques sur le tirage de soies, la manière de les connoître de les filer & de les teindre. Séconde partie dans laquelle on trouvera tout ce, qui est nécessaire pour parvenir à la meilleure éducation de vers à soie & des remarques sur le ti-

le tirage, le moulinage & la préparation de ſoies. à Amſterdam & ſe trouve à Lyon. 8 mai. Voll. 2.

S. A. D. TISSOT *Nachricht von der Kriebelkrankheit und ihrer wahrſcheinlichen Urſache aus dem Genuſſe des Mutterkorns mit Anmerkungen erläutert, nebſt einem Sendſchreiben vom Honigthaue und zwo Abhandlungen von den verfälſchten Weinen, ingleichen vom Brode, das man anſtatt des gewöhnlichen im Nothfalle zubereiten kann, und von der innern Rinde der Linde.* Leipzig 8.

EIVSD. *Abhandlung von der fallenden Sucht.* ib. 8.

EIVSD. *vertheidigte Einpfropfung der Blattern wider den Graf* RONCALLI, *nebſt den neueſten Zuſätzen und Verbeſſerungen zu den Abhandlungen über verſchiedene Gegenſtände der Arzneywiſſenſchaft, und des Grafen* RONCALLI *Sendſchreiben.* ibid. 8.

EIVSD. eſſai ſur les maladies de gens du monde. Edit. augmentée. à Amſterd. 8.

EIVSD. *Anweiſung, wie man ſich bey graſſirenden und anſteckenden Krankheiten, als Pocken, Maſern, hitzigen, faulen, bösartigen und Wechſelfiebern etc. zu verhalten.* 8. (ſ. l.).

BALTH. LVDOV. TRALLES ad Ill. CHRIST. GOTTLIEB LVDWIG disquiſitionem de vi opii cardiaca, aduerſariis medico practicis inſertam, humaniſſima reſponſio. Vratislav. 4.

IO. CHPH. TRAMPLERS *umſtändliche Beſchreibung des Grönländiſchen Wallfiſchfanges, und von den Urſachen und Eigenſchaften des Nordlichtes.* Leipzig 8.

Erklärung der Bergwerkskarten von dem mittägigen Theile der Gebirge im Bergamtsreviere Marienberg bey Annaberg, durch FRIEDRICH WILHELM HEINRICH VON TREBEN. *Annab.* 8.

Rélation

Rélation d'un voyage dans la mer du Nord, aux côtes d'Islande du Grönland, de ferro, de Schottland, des Orcades & de Norwege fait en 1767 & 1768. Par Mr. de KERGVELEN TREMAREC, Lieutenant de vaiſſeaux du Roi etc. Ouvrage enrichi de planches. à Paris 4.

Progr. ad audiendas praelectiones medicas officioſe inuitat, hacque occaſione de ſale mirabile GLAVBERI commentatur W. B. TROMMSDORF. Erford. 4.

Hiſtoire univerſelle conténant l'hiſtoire de l'Egypte & des peuples de Canaan. Par Mr. TVRPIN. Tom. II. à Paris 12.

IO. BERNH. VLRICH diſſ. inaug. ſiſtens obſervationem de hypercatharſi ex reſina ialappae feliciter curata. Argentor. 4.

Erſte Gründe einer Phyſiologie der eigentlichen thieriſchen Natur thieriſcher Körper, entworfen von IO. AVG. VNZER. *Leipzig* 8.

IO. CHPH. VNZER diſſ. inaug. cur feminis Europaeis et illuſtribus prae aliis gentibus et ruſticis partus ſint laborioſiores. Gotting. 4.

Deſcription & uſages de la ſphère armillaire ſuivant le ſyſtème de COPERNIC. Par Mr. ROBERT DE VANGOUDY. à Paris 8.

Médécine prâtique, ou recueil de rémedes choiſis & éprouvés par des expériences conſtantes à l'uſage des gens de la campagne des riches & des pauvres; traduit de l'Anglois DE VESLAIS. à Paris 12.

VIARRY V. FERRAND.

Médécine vétérinaire. Par Mr. VITET, Doct. & Prof. en médécine. Tom. Imier conténant l'expoſition de la ſtructure & des fonctions du cheval & du boeuf. Tom. ſecond. conténant l'expoſition de maladies du cheval, du boeuf, de la brebis

brebis etc. Tom. troiſieme conténant l'expoſition des médicamens néceſſaires au maréchal & l'analyſe des auteurs, qui ont écrit ſur l'art vétérinaire depuis VÉGECE iusqu'à nos iours. à Lyon 8. Voll. 3.

ADOLPH. FRID. VOGEL diſſ. inaug. obſeruationes quasdam chirurgicas complexa. Kil. Holſator. 4.

RVDOLPH. AVGVSTIN. VOGEL diſſ. inaug. ſiſtens obſeruationes practicas, circa mercurii ſublimati corroſiui vſum in morbis inprimis ſiphylliticis. Reſp. et Auct. *Conrad. Wilh. Flor.* Gotting. 4.

EIVSD. *Schutzſchrift für das Mutterkorn, als eine angebliche Urſache der ſogenannten Kriebelkrankheit.* ibid. 8.

SAMVEL GOTTLIEB VOGEL diſſ. inaug. de lithophago et polyphago Ilfeldae nuper mortuo ac diſſecto. ibid. 4.

IO. GOTTLIEB VOIGTS *Bergwerksſtaat des Ober- und Unterharzes, den bauluſtigen Gewerken zum Unterrichte mit Anmerkungen herausgegeben von* IVLIVS IOHANN MADIHN. *Braunſchweig* 8.

IO. ERNEST. IMMAN. WALCH *Naturgeſchichte der Verſteinerungen. Dritter Theil. Iena* fol. mai.

Nouvelle méthode pour guérir la gonorrhée & pour ſe garantir de la gonorrhée virulente. Par IEAN WARREN. à Paris 12.

Eſſai d'une nouvelle minéralogie; traduit du Suédois & de l'Allemand de Mr. WEDMAN. Par Mr. DREUX. ibid. 8.

CHRIST. EHRENFRIED. WEIGEL diſſ. inaug. ſiſtens obſeruationes chemicas et mineralogicas. Gotting. 4.

FRID. AVG. WEIZ *vollſtändige Auszüge aus den beſten chirurgiſchen Diſpüten aller Academien, nebſt Anzeigen der neueſten chirurgiſchen Bücher und einem*

nem Anhange chirurgischer Neuigkeiten. Dritter Band. Leipzig und Budissin 8.

IO. IAC. WELLS *Rechtfertigung der Blackischen Lehre von der figirten Luft, gegen die von Herrn* WIEGLEB, *Apotheker in Langensalza, dawider eingemachten Einwürfe. Wien* 8 mai.

Botanicus vniuersalis et hortulanus exhibens descriptiones specierum et varietatum arborum, fruticum, herbarum, florum et fructuum indigenorum et exoticorum per totum orbem, seu cultiuorum in hortis et viridariis Europaeis, siue descriptorum, botanicis hodiernis secundum systema magni LINNAEI digestorum. Cum nominibus Anglice redditis, quibus addendi sunt indices, catalogi multi vtiles et lexicon botanicum copiosum. Tabulis aeneis illustratis. Auctore RICH. WESTON, Tom. II. Londin. 8.

FRID. LEOPOLD. WEYLAND spec. inaug. de ozaena maxillari cum vlcere fistuloso ad angulum oculi internum complicata. Argentor. 4.

Beytrag zur Geschichte der Kriebelkrankheit im Jahre 1770, *von D.* IOH. ERNST. WICHMANN. *Leipzig und Zelle* 8.

Handbuch für die österreichische Landjugend zum Unterrichte einer wohlgeordneten Feldwirthschaft, verfaßt von IOHANN WIEGAND. *Wien* 8 mai.

Gedächtniß des vor zweyhundert Jahren den 30*sten September* 1571 *gelegten Grundes des vortrefflichen Collegiengebäudes der Universität Altdorf. Erneuert am* 30*sten September* 1771 *von* GEORG. ANDREAS WILL. *Altdorf* 4.

ROBERT WHYTTS *sämmtliche zur practischen Arzneykunst gehörige Schriften, Aus dem Englischen nach der neuesten Ausgabe übersetzt. Leipz.* 8.

Lehrbegriff von den Krankheiten der Pferde und deren Heilung, nebst einem Anhange von der Pferdezucht,

zucht, verfaßt von D. IOHANN ERNST ZEIHER. *Berlin* 8.

ANTON ZEPLICHALS, *der Gesellschaft Jesu, Lehrers der Mathematik und Mineralogie an der Universität in Breslau, Einleitung zu der bergmännischen Kenntniß des Erdballens. Erster Theil, die unterirdische Geographie, zum Gebrauche der niedern Bergwerksschule. Breslau* 8. (s. a.).

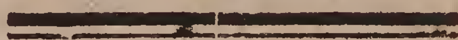
IO. FRID. ZÜCKERT *medicinisches Tischbuch, oder Cur und Präservation der Krankheiten durch diätetische Mittel. Berlin* 8.

CHRISTIAN ZVCKER diss. inaug. de vesicae vrinariae morbis. Argentor. 4. c. f.

Contenta

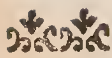
Contenta in hac parte.

INDEX.

INDEX.

Caemen-

Creta,

Elegia,

Fulmine

G.

H. Haafe,

I. Ia-

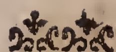

M.

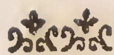

P.

Scrophu-

Sueciae

Thermae

Vogel,

Emen-

Emendanda.

p. 36. lin. 14. affociarentur lege afferuarentur. p. 40. lin. 8. 12 l. re. p. 42. lin. 25. variolis l. ruricolis. p. 43. lin. 9. indicia l. iudicia. p. 45. lin. 9. condurandis l. coadunandis. lin. 23. frugiles l. fragiles. p. 51. lin. 11. 1764 l. 1768. p. 52. lin. 13. fpecifica l. fpecificam. p. 55. lin. 17. ripos l. ripas. p. 57. lin. 6. fale. l. fali. p. 109. lin. 26. offo l. offe. p. 111. lin. 26. poft vifceribus adde praeternaturalia vidit. p. 123. lin. 14. ex l. et. p. 142. lin. 7. dendritorum l. dendritarum. p. 151. lin. 10. Pefton l. Peften. lin. 25. recepta l. praecepta. p. 152. l. 1. praefidis l. praeclara. p. 178. lin 1. TKOSCHELS l. TROSCHELS. p. 181. lin. 15. ASTRVCTO l. ASTRVC. To. p. 186. lin. 3. paffione l. preffione. p. 214. lin. 5. tandum l. tandem. p. 222. lin. 25. hydatites l. hydatides. lin. 13. lutris l. luteis. lin. 26. purpuris l. purpureis. p. 230. lin. 2. 171 plag. l. 17 plag. p. 232. lin. 30. auctoris l. auctores. p. 259. lin. 7. disquifit l. disquifiuit. p. 278. lin. 20. quae deleatur. p. 282. lin. 4. Talem l. Tabem. lin. 29. tinctura antiphthifica l. tincturam antiphthificam. p. 286. lin. vlt. fus l. vfus. p. 290. lin 24. falinam l. vrinae falinam. p. 291. lin. penult. uam l. quam. p. 297. lin. 19. temporis l. temporibus. p. 312. lin. 12. obdurauerunt l. obturauerunt. p. 330. lin. penult. humanorum l. humorum. p. 350. lin. penult. maxillae l. maxilla. p. 351. lin. 29. quae l. quas. p. 367. lin. 2. CHSISTOPHORVS l. CHRISTOPHORVS. p. 368. lin. 12. Lipfienfi l. Lipfienfibus. p. 374. lin. 20. 1721. l. 1771. p. 376. lin. 16. contingет l. continet. p. 387. lin. 21. tranverfo l. transuerfo. p. 393. lin. 17. Andernaeum l. Andernacum. p. 419. lin. penult. 402. l. 412. p. 420. lin. penult. corollae l. corolla. p. 422. lin. 12. vnilocalaris l. vnilocularis. p. 431. lin. 20. Verbefiina l. Verbefina. p. 456. lin. 28. vniculoris l. vnicoloris. p. 464. lin. 31. demoftrat l. demonftrat. p. 471. lin. 7. angufto l. augufto. p. 472. lin. vlt. Vol. VI. l. Vol. XIX. p. 477. lin. 22. veteri l. vteri. p. 479. lin. 20. depreffiares venoefectio l. depreffiores venaefectio. lin. 31. anorum l. annorum. lin. 32. chyrurgo l. chirurgo. p. 483. lin vlt. 1679. l. 1769. p. 488. lin. 4. qiunque l. quinque. lin 11. teftarum l. teftarum. p. 490. lin. 27. capititibus l. capitibus.

p. 491.

p. 491. lin. 24. vidit l. non vidit. p. 493. lin. 7. Noſtroque l. Noſtro. lin. 18. *Chiſtián* l. *Chriſtian*. p. 507. lin. 25. aque l. aquae. p. 531. lin. 8. ſcientiae l. ſcientia. p. 535. lin. 18. MDCCCXXI. l. MDCCLXXI. p. 538. lin. 20. imitatione l. irritatione. p. 553. lin. 15. voluminis l. voluminibus lin. 23. *Ioannam* l. *Ioannem*. p. 566. lin. 6. CPHP. SMIDELIO l. CHPH. SCHMIDELIO. p. 568. lin. 24. HASLES l. HARLES. p. 572. lin. 29. IVGAL l. IVGEL. p. 616. lin. 23. vegetabiles l. vegetabilis. p. 620. lin. 16. acidum l. acidam. p. 627. lin. 1. impediat l. impertiat. lin. 28. curatam l. curatum. lin. 31. quarum l. quorum. p. 675. lin. 10 et 12. SCAEFF l. SCHAEFF. p. 689. lin. 20. accommodatus l. accommodata. p. 699. lin. 26. disquiſitone l. disquiſitione. p. 701. lin. 5. vegetabilis l. vegetabili.